АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА,
СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

Рік X. Ч: 4 (45)

ЛОНДОН-МЮНХЕН жовтень — грудень НЬЮ ЙОРК-ТОРОНТО
1956

„AVANGARD“ JOURNAL FOR UKRAINIAN YOUTH

published by Ukrainian Youth Association

LONDON — NEW YORK

АВАНГАРД — ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

ВИХОДИТЬ ЩОКВАРТАЛЬНО

Орган

Центрального Комітету Спілки Української Молоді

Відповідальний редактор О. Калиник

Листування і матеріяли надсилати на адресу:

O. Kalynyk, München 8, Zeppelinstr. 67/0, Germany.

Представництва:

Ukrainian American Youth Ass'n
P. O. Box, 211 Cooper Station
New York, 3, N.Y.
U.S.A.

Ukrainian Youth Association
140, Bathurst St.,
Toronto, Ont.,
Canada

Union de la Jeunesse Ukrainienne
72Bd Charlemagne
Bruxelles IV., *Belgium*

Mr. A. Halimurka (S.U.M.)
Lager Parsch, Bar. 9 Z. 23
Salzburg, *Austria*

Mr. B. Bilynskyj
Rua Piauli 205 — Ap. 3
Sao Paulo, Brazil

Ukrainischer Jugendverein
München 8, Zeppelinstr. 67,
Germany

Union des Ukrainiens de France
Section de la Jeunesse
26, rue de Montholon,
Paris 9, *France*

Mr. J. Deremenda
20 Granville Ra.,
Bradford 9, Yorks,
Great Britain

Mr. W. Pundiak (S.U.M.)
749 Burwood Rd.
Hawthorn, E. 3, Vic.,
Australia

"Prosvita" — S.U.M. —
c. Soler 5039
Buenos Aires
Argentina

Sign. Ing. A. Kuschzynskyj (S.U.M.)
Cosiela de Correo, 862
Asuncion,
Paraguay

АВАНҐАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(НАУКА І ЗНАННЯ, ЛІТЕРАТУРА, СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНА ДУМКА)

ІЗ ЗМІСТУ

стор.

Три знаменні дати 4
Р. Завадович: Три букви (вірш) . . . 5
Наш Ювілей . . . 6
Ганна Калиник: Родина під большевицьким пануванням 8
М. Гайсин: Занепад комсомолу на Україні 15
І. С.: Славний український філософ . . 18
О. П.: Нариси з історії філософії (Епікур) 20 20
Проф. П. Савчук: Норми української літературної мови та правопису 23
Пер Лаґерквіст: Ліфт до пекла 32
Проф. Г. Ващенко: Заклик до віри й боротьби (рецензія) 39
В. Ф.: Мій шлях (автобіографія члена СВУ-СУМ-у) . . . 42
Вступаймо в новий рік і в друге десятиріччя 48
З. Саган: Не лякайтесь перешкод (промова) 49
В. К.: Здвиг СУМА в Чікаґо 56
Політичне становище СУМ Америки (резолюція) 61
І. Ч.: СУМА в Бофало розпочинає сезон праці 64
З. Горечий: Попис балетної школи в Монтреалі 72
І. Д.: Відпочинково-вишкільний табір в Канаді 74

Рік X. Ч: 4 (45)

ЛОНДОН — МЮНХЕН 1956 НЬЮ-ЙОРК — ТОРОНТО

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

Бог і Україна!

З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ ТА НОВИМ РОКОМ ВІТАЄМО ІЄРАРХІЇ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ, УКРАЇНСЬКІ УСТАНОВИ, КРАЙОВІ КОМІТЕТИ, КОМІТЕТИ ОСЕРЕДКІВ, ЧЛЕНСТВО СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ, УКРАЇНСЬКИЙ НАРОД В УКРАЇНІ Й НА ЧУЖИНІ!

ХРИСТОС РОДИВСЯ!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

ПЕРЕДПЛАТНИКІВ, КОЛЬПОРТЕРІВ, ЧИТАЧІВ, СПІВРОБІТНИКІВ ТА ПРИХИЛЬНИКІВ ЄДИНОГО СУМІВСЬКОГО ЖУРНАЛУ, РОЗСІЯНИХ НА ЧУЖИНІ, З РІЗДВОМ ХРИСТОВИМ І НОВИМ РОКОМ ВІТАЄ

РЕДАКЦІЯ «АВАНҐАРД-У»

МАРКО БОЄСЛАВ

ПОВСТАНСЬКИЙ СВЯТ-ВЕЧІР

(СПОМИН)

НАД БОРОМ ЗІРКА КВІТОМ ЗАЦВІЛА —
ЗАТИХЛИ ГАМІРНІ СЛОВА І ЖАРТИ,
РОЯМИ ДУМИ ГНАЛИСЬ ДО СЕЛА,
А СЕРЦЕ БИЛО, БИЛО МОВ НА СТАРТІ.

ОЗВАЛАСЬ ТУГА ДЕСЬ — СЬОГОДНІ ТАМ...
І КОЖНОМУ ПРИЧУВСЯ ГОЛОС — СИНУ!
Й ПЕЧАТТЮ ЖАЛЮ БІЛЬ ЗАМКНУВ УСТА —
ТА РАПТОМ ХТОСЬ У ДУШУ ІСКРУ КИНУВ.

І КРОВ ЗАГРАЛА БОЄМ МОЛОДА —
ХРИСТОС РОДИВСЯ! — В БОРАХ ЗАГРИМІЛО,
ДО СІЛ З МЕЧЕМ ЛЕТІЛА КОЛЯДА —
І ПРАВДІ ГИМН СПІВАЛА ЗБРОЯ СМІЛА.

17. XII. 1947.

(Із збірки «В хоробру путь»)

Три знаменні дати

У жовтні-листопаді цього року, як і рік-у-рік українська молодь на чужині разом з українським народом відзначає три свята, три знаменні дати різного змісту, присвячені різним подіям, але нерозривно зв'язані між собою одною ідеєю, як свята перемоги Українського Духа, тріюмфу справедливости в довгому ланцюгу наших змагань, у боротьбі за правду, за волю Україні. Перше з цих свят, день Святої Покрови, коли в грізний час облоги Царгороду мусульманськими ордами Богоматір у відповідь на гарячі молитви християн про допомогу й заступництво, простягла над ними Свої шати, з давніх княжих часів стало відзначатись, як світлий день перемоги над ворогом. Воно по традиції стало урочисто обходитись і в добу другої української державности, коли на Запорізькій Січі іменем Покрови була названа церква на острові Хортиці і козацьке лицарство свої бойові прапори з розшитим на них образом Святої Покрови проносило в своїх славних походах і боях на Чорноморському узбережжі, в морських експедиціях під Стамбул і Трапезунд, у Крим, під Жовтими Водами, Львовом, Замостям і Конотопом.

Як символ заступництва Божої Матері над Україною, як ствердження невмирущости нашої визвольної ідеї день Святої Покрови став великим святом українського вояцтва і за часів третьої державности, коли на бойових прапорах наших військових частин знову з'явились образи Святої Покрови. Великий прапор Першого Січового полку імени гетьмана Петра Дорошенка Синьої дивізії з 1918 року з барвистим зображенням на його синьо-жовтому тлі Святої Покрови, що зберігається тепер в українському музеї історичних пам'ятників у Торонті, немов стверджує цю спадковість третьої державности від попередніх двох на протязі тисячоліття.

Ця світла традиція не перервалась і в дальших часах тяжкого національного поневолення та з вибухом нового всенароднього резистансу недавніх років Українська Повстанська Армія в своїй непохитній вірі, що Пречиста Богородиця як і колись захистить поневолений Український народ, зробила День Святої Покрови своїм святом. За постановою Української Головної Визвольної Ради від 30 травня 1947 року День Святої Покрови визнано днем створення УПА та її Святом. З вірою в перемогу Христової Правди, в скоре визволення України українська молодь, як і цілий народ відзначає день Святої Покрови, як Свято заступництва Богоматері над нашим Рідним Краєм, що є запорукою його близького визволення.

Першого Листопада відзначаємо ми також свято перемоги Українського Духа. Тієї бо холодної листопадової ночі українське вояцтво за допомогою народу здобуло владу в столичному місті Львові і в усьому краї та створило свою державу Західньо-Українську Народню Республіку. Проміння осіннього сонця, що освітили ранком 1-го листопада 1918 року визволений Львів, засяяли на синьо-жовтому прапорі, що встановлений рукою народу-переможця гордо повівав на високій вежі міського ратуша, як символ Свободи, що започаткувала здобуте у висліді збройного чину нове життя воскреслої держави. Наша молодь, що в листопадові дні і

в дальших боях в обороні Львова та в спротиві напасникам на молоду державу понесла такі великі жертви в лавах Української Галицької Армії та овіяного славою Легіону Українських Січових Стрільців, заманіфестувала волю цілої нації жити вільним незалежним життям і цієї волі не могли зломити ні часткові невдачі, ні великі втрати, вони вже не могли спинити її від раз обраного шляху.

21-го листопада українська молодь і увесь наш народ шанують пам'ять героїв Базару, відзначають тих 359 лицарів, що у висліді поразки Другого Зимового Походу опинилися в полоні у ворога, який обіцяв подарувати їм життя за ціну зречення своєї ідеї і переходу до нього на службу. В обличчі смерти, перед лицем наведених на них скорострілів і крісів, вояки-українці відмовились від зради своїй ідеї і зустріли страту з вигуками — Слава! — і співом українського національного гимну. Своєю смертю ствердили вони безсмертя своїх національних визвольних ідеалів і власну загибіль сприйняли як неминучу офіру на шляху до перемоги. Кров мучеників-героїв, їх безприкладна відвага і мужність запалили серця мільйонів української молоді, дали їй взірець неноборности і самопосвяти, обумовили міцну поставу в наступних роках і десятиліттях життя в неволі, спричинили створення підпільної Спілки Української Молоді при СВУ на Україні, а далі героїчний чин українського юнацтва в лавах ОУН, УПА.

Всі ці три свята, що їх неухильно відзначаємо ми в осінніх місяцях кожного року, кличуть нас до здійснення заповітної мети — до визволення України, дають нам приклад діяти так, як це діяли патріоти в Листопадові дні, бути такими незламними, як були лицарі Базару, твердо вірити, що в цій боротьбі наша Заступниця Божа Мати простягне над нами Свої шати і під її святим Омофором ми прийдемо до перемоги.

—oOo—

РОМАН ЗАВАДОВИЧ

ТРИ БУКВИ

Три букви: СУМ, а скільки змісту!
Єднання рук, і дум, і серць,
І порив душ полум'янистий,
Що викликає ніч на герць.

Лютує зло за муром тюрем
І дише смертю, наче гад —
Сумівче, чуєш поклик сурем?
Спіши у лаву, стань у ряд!

Сумівче, сонце над тобою,
Ти молодий, ти ранку син,
Ти лицар завтрішнього бою,
Що героїчний збудить чин.

Хай хиляться в зневірі кволі —
Ти непохитний будь, мов дуб!
Твій знак — це символ правди й волі,
Три букви, сплетені в Тризуб.

1946 **1956**

НАШ ЮВІЛЕЙ

Журнал «Авангард» відзначає тепер десять років свого існування. Перше число його появилось циклостилевим засобом у Мюнхені в грудні 1946 року.

«Журнал „Авангард"' не ставить своїм завданням трактувати будь-які групові політичні питання і не прагне також зайняти якусь незалежну літературно-мистецьку позицію тими мистецькими творами, що знайдуть місце на його сторінках, — писала Редакція у вступному зверненні до читачів у 1946 році. — Основним мотивом журналу, який, власне, і обумовив його видання, буде мотив освідомлюючо-виховний. Ознайомити нашу молодь з важливішими фактами нашого минулого, розкрити перед нею в об'єктивному освітленні сучасне, застерігати її від морально-розкладових впливів, дати їй основні національно-світоглядові і морально-етичні напрямні — це й є основне завдання журналу.»

Ставлячи, таким чином, в основу своєї праці виховання української молоді в національно-патріотичному дусі, Редакція вже в першому числі намагалась подати різноманітний матеріял і зробити журнал місячником, але за браком фінансових засобів не здійснила цієї мети.

Починаючи з другого числа, видання журналу було перенесено до Авґсбурґу, де також циклостилевим засобом вийшло як подвійне 2-3 число за січень-березень 1947 року, також позначене тим самим принципом у добиранні матеріялу.

Через труднощі різного порядку в ЦК СУМ-у, після того у виході журналу наступила кількамісячна перерва і наступне число вийшло щойно в жовтні 1947 року в Авґсбурзі, але вже друкарським способом, репрезентативне, з різнокольоровою обкладинкою та багатоілюстроване. Різноманітність уміщеного матеріялу, жива, сприйнятлива форма подачі, велика кількість ілюстрацій — все це здобуло журналові велику популярність у масового українського читача, не лише молодого, а й дорослого.

Після четвертого Конґресу СУМ-у, від 1952 року, журнал перейшов на інший формат — великого збірника на зразок «Літературно-Наукового Вісника» і в такому вигляді виходить дотепер. У ньому переважають тепер великі статті, присвячені різним темам, але своєї різноманітности і багатобарвности журнал не втратив.

Скаля тем, які порушуються на сторінках «Авангарду», дуже широка. Різні проблеми в ділянці виховання молоді, прищеплення їй націоналістичного світогляду, любови до батьківщини, патріотизму, героїзму, ознайомлення з життям чужинецької молоді та її організаціями, висвітлення важливіших світових подій, які потрібно знати молодому українцеві, численні матеріяли з минулого України, княжі часи, зображення історичних постатей короля Данила, гетьмана Петра Сагайдачного, Івана Виговського і славної Конотопської перемоги, великий відділ з літератури, зокрема статті про Тараса Шевченка, Івана Франка, Лесю Українку, Олександра Олеся, також про визначних представників захід-

ньої літератури М. Сервантеса, Ґете, Ґі де Мопасана, Едґара По, Кіплінґа, Джека Лондона, з наведеннями перекладів їх творів, образ Прометея в світовому письменстві, цілий ряд віршів, поем, новель і оповідань сучасних молодих поетів і письменників, матеріяли про українську музику, про наших визначних композиторів Березовського, Бортнянського і Веделя, цілий цикл з історії філософії, розділи «Вивчаймо свою мову», спорт, численні спогади учасників визвольних змагань часів третьої державности і героїчної боротьби УПА, систематичне інформування про сумівське життя в цілому світі, подання цікавих новин з різних явищ природи, науки, знання, техніки, важливих винаходів з числа в число виповнювали зміст журналу, робили його цікавим, актуальним і всебічним.

Звичайно, своїми власними силами редакційна колеґія не була б у змозі поставити журнал на такий високий рівень і забезпечити новновартісність його статтей, коли б не мала постійної повсякденної допомоги з боку наукових і культурних кіл нашої суспільности на чужині. Вона була цілком свідома цього і, розпочинаючи видавати журнал, уже в першому числі писала: «З цим поважним завданням ми, звичайно, зможемо впоратись лише при тій умові, що всі наші національно-культурні сили підтримають наш почин. Тимто ми звертаємось із закликом до працівників усіх українських культурних ділянок на еміґрації включитись до щирої співпраці з нами.»

Навколо журналу створився не лише міцний склад читачів і прихильників, йому на допомогу прийшли різні друзі молоді з старшого громадянства, які своєю співпрацею допомогли журналові досягти того поземy, який він тепер має.

Вступаючи в одинадцятий рік свого існування й оглядаючись на пройдений шлях, журнал «Аванґард» може ствердити, що він проробив величезну культурно-виховну, освітню працю, витримав велику пробу в часі масових переселень і зберіг свій високий рівень, тоді як інші сумівські журнали: «Крила», «На варті», «Голос Молоді» не змогли втриматись і припинили своє існування.

В 1955 р. в Америці було підписано умову з Головною Управою СУМА про злиття журналу «Крила» з журналом «Аванґард», що сприяло зміцненню нинішнього ювілята.

З почуттям віри в дальше поширення і дальше покращання своєї праці, журнал «Аванґард» починає друге десятиліття своєї діяльности і певний, що внедовзі він стане настільним виданням кожного сумівця, кожної національно-свідомої молодої української людини і це буде запорукою дальшої безнастанної праці для виховання української молоді в національно-патріотичному дусі.

Нехай буде здійснене гасло: журнал «Аванґард» — у кожній українській родині!

——oOo——

Проблеми молоді:

Ганна Калиник

Родина під большевицьким пануванням

(Продовження з попереднього числа)

М. Горький — ворог батьків і родини

До більшости людей старшого покоління, «людей минулого» (як він їх схарактеризував), вихованих до революції клясовим суспільством, Горький ставився з неприхованою ворожістю й упередженням. «Людина минулого», «старовинна людина», казав він, приречена на загибель. До батьків Горький мав застереження як до людей з «міщанською психікою», релігійних, забобонних, які часто сумніваються в побудові незнаного нового майбутнього, тобто комунізму, а то й чинять йому «звірячий опір». Горького турбувало ще й те, що діти, на його думку, не знаючи дореволюційного життя, не можуть так глибоко ненавидіти його, щоб не піддатися впливам «несоціялістичних елементів», тобто своїх батьків, які, порівнюючи минуле з сучасним, «звичайно кажуть дітям: От як жили ми, батьки ваші!»

«Дітей в сім'ї матері і батьки непомітно отруюють тією ж самою отрутою, від якої самі страждали і страждають. Дітям прищеплюються всі ті навики, звички, смаки і думки, які зробили людей бранцями життя, рабами його, а не володарями. Але от уже десять років минуло з того часу, як матерів і батьків учать, що справжній володар життя — робочий народ і що минув той час, коли «каждый свечок»*) повинен був знати тільки «свой шесток»*). Людина повинна знати все... Про минуле, яке тепер відходить, щоб не повернутися, книги розкажуть дітям краще, розумніше, ніж батьки і матері. Книга не тільки розкаже, як погано жили, але й пояснить, чому це було так, а не інакше. Батьки далеко не все вміють пояснити. Особливо тепер, коли життя на зламі, і ще багато є людей, які, неясно уявляючи майбутнє, побоюються завтрашнього дня і все ще хапаються за стареньке, за все те, що десять років тому пригноблювало і мучило їх». (М. Горький «Про молодь», стор. 12, «Про нове й старе», 1927).

Або: «Не слід забувати, що переважна більшість батьків і матерів все таки ще залишаються людьми минулого і носять в собі всі отруйні зарази його, виховані тисячоліттями зоологічного, звірячого індивідуалізму». (М. Горький «Про молодь», стор. 21, «Про піонерів).

Таким чином, батькам-індивідуалістам, повчав Горький, що не звільнилися ще від «пережитків проклятої, брудної, ганебної старовини» не можна доручити виховати своїх дітей в соціялістичному, інтернаціональному дусі. І він закликав батьків перемагати в собі «старенького чоловіка», не передавати своїх настроїв і сумнівів своїм дітям у час боротьби за комунізм, бути «обережними й терпеливими» в поводженні з ними.

*) «Сверчок» — цвіркун; «шесток» — припічок.

«До них потрібний особливо обережний підхід, особливо обережне ставлення, особливо в ті хвилини, коли нам стає важко і трудно, коли ви задумуєтесь над тим, чи туди ви йдете.

Я кажу, що ці сумніви не повинні вторгатися в молодь. Безперечно, ви подолаєте це старе, ви робите величезні успіхи, але ви не помічаєте самі тієї великої справи, яку ви здійснюєте. Ваші сумніви не повинні торкатися дітей». (М. Горький «Про молодь», стор. 92. Промова на Пленумі Мурманської міськради, присвяченому піонерському зльоту).

Недовір'я Горького до батьків не випадкове. Як проповідник комунізму, Горький був ворогом родини взагалі, її традицій, нормальних взаємовідношень між батьками й дітьми, гармонійного співжиття членів родини. Він, наприклад, посилався на твори німецьких письменників, які порушували проблему батьків і дітей. Для ілюстрації він узяв роман письменника Якоба Вассермана «Сім'я», в якому той зобразив конфлікти між батьками й дітьми, героїв-дітей, що не задовольняються дійсністю, створеною дорослими і «утворюють якийсь ворожий табір у світі дорослих». З цього Горький робить такий висновок: «Зрозуміло, що все це не дуже виразно, однак — це бунт, і загальні умови життя такі, що навряд чи цей бунт може бути безрезультатним. В усякому разі він все більше повинен розхитувати «сім'ю», основу держави міщан». (М. Горький «Про молодь», стор. 43).

Сучасна совєтська родина, за Горьким, — це також боротьба дітей з батьками.

«У старій художній і мемуарній літературі так само рідко і епізодично ,як у дійсності, мелькає учитель, який любив своїх дітей і розумів, що діти цього дня — завтра будуть будівниками життя, завтра почнуть перевіряти роботу батьків і безжалісно виявляти всі їх помилки, їх двоєдушність, боягузливість, жадність, лінощі». (М. Горький «Про молодь», стор. 110, «По Союзу Рад», 1929). Тоді стане зрозумілим, чому Горький поставив батьків у становище меншевартісних членів суспільства.

Вплив української родини на українську молодь

Большевики, — а Горький як большевицький агітпроп, — бачили, що родина з її віковими традиціями стає на перешкоді їм до цілковитого опанування душею молоді. Непереможною фортецею для большевиків була українська родина, з християнським світоглядом та побожним почитанням авторитету батьків, з пошаною до старших. Безмежна, самовіддана любов української матері до своїх дітей та глибоке почуття дітей до батьків, а особливо до матері, яскраво відображена в українській літературі, виспівана в козацьких думах і піснях.

«Отцева й матчина молитва з дна моря виймає», «Тільки в світі й правди що рідная мати», «Матінка рідна лучче всього світу». А як немає матері, то

«Намалюю матір на божничку в хаті,
На божничок гляну — матір іспом'яну,
Назад обернуся — сльозами заллюся».

Неповагу до батьків, до старших нарід засуджував як ненормальне явище. В одній колядці Мати Божа просить у Христа рай-

ських ключів — одімкнути рай і пекло і випустити грішні душі. «Одній тільки душі не прощається, що отця з матір'ю та налаяла, не налаяла, а подумала». А «слово МАТИ — хорошеє, найкращеє слово», «Бо хто матір забуває, — того Бог карає» (Т. Шевченко). Розпусту, зраду, брехню громада викорчовувала з свого життя. В творчості Т. Шевченка, який стояв на сторожі української моралі, висвітлена ця боротьба з негідними проявами та вчинками членів громади під впливом наїзників-чужинців. Ідеалом української родини був

«Де згода в сімействі — там мир і тишина,
Щасливі там люди, блаженна сторона.
Їм Бог допомагає, добро їм посилає,
І з ними вік живе» («Наталка-Полтавка»).

Як до царсько-російського, з національним та соціяльним поневоленням, так і до большевицько-російського імперіялізму, з нечуваним масовим терором, голодом, національними утисками й переслідуванням людини, український нарід ставив спротив. Тому російсько-большевицькі імперіялісти застосовували вишуканих методів боротьби з українською громадою та родиною, клітиною національної спільноти, та завдавали їй нищівних фізичних і духових ударів.

Горький знав про дійсний стан речей у Совєтському Союзі. Про це йому щиро, відверто писали діти, шукаючи зрозуміння й моральної підтримки у свого всемогутнього «друга» й «учителя», а то звертаючись до нього за матеріяльною допомогою. Це підтверджує один з багатьох листів школярів.

«Дорогий т. Горький!

Велике спасибі за зошити і підручники, що ви їх нам надіслали. Ми теж надсилаємо вам подарунок облігацію 3-ї позички індустріялізації, яку купили за гроші, виручені від продажу утильсировини. А ще надсилаємо вам свою картку, це ми знімалися на своїй шкільній виставці на свято урожаю і колективізації.

Тов. Горький! У нас є до вас велика просьба: для дітей сиріт і бідняків ми вирішили при школі відкрити їдальню (тому що останнім часом діти стали кидати вчитися, бо не мають харчів удома). Не маючи коштів і підтримки з боку місцевих організацій нашого району, ми звертаємося до вас із просьбою: допоможіть нам у нашій справі, надішліть хоч трошки грошей. Тов. Горький! Ми знаємо, що жебракувати недобре, але ми звертаємося до вас як до товариша і сподіваємося, що ви не відмовите у нашій просьбі. Надішліть нам свою картку і намалюйте будинок, в якому ви живете.

Ми хотіли б замість облігації надіслати вам ковзани та згадали, що зими в Італії не буває.

З тов. привітом! Учні Ляховської шк. І-го ст.» (М. Горький «Про молодь», стор. 29-30. Про дітей, 1933 р.).

Вищезазначений рік 1931 багато говорить про себе: це починався голод на Україні 1932-33 рр., та ситий Горький, перебуваючи на італійському курорті, спромігся лише на таку цинічну репліку голодним дітям:

«От які розумні і хороші чортенята!» (М. Горький «Про молодь», стор. 30).

Горький закликав молодь усвідомити «героїзм» «будівництва першого на землі соціялістичного, безклясового суспільства і держави рівних» та терпіти в ім'я «красивого життя» для прийдешніх поколінь.

«... І слід пам'ятати, що ці труднощі — природний, неминучий наслідок, створений величчю і складністю завдань, які поставлені до розв'язання творцем нової історії — робітничою клясою... Мені здається, що коли б молодь добре зрозуміла неминучість труднощів і героїзм нашої дійсности, що виходить звідси, героїзм її, молоді, позиції, — вона легше переносила б тягар життя, легше переборювала б труднощі.» (М. Горький «Про молодь», стор. 20, «Про повість І. Тачалова», 1929).

Він переконував, докоряв та щедро обкидав образами ту молодь, яка висловлювала йому своє невдоволення з совєтської влади та критикувала совєтську дійсність.

«... Саме тому і по силі здорової жадоби хорошого життя серед молоді нерідко зустрічаються хлопчаки і дівчиська, які не вміють цінити все те, що для них завойовано, зустрічаються задирливі орли, які передчасно мріють про затишний курник. Знання минулого вилікувало б їх від надто поспішного прагнення користуватися досягненнями сучасного, не думаючи про майбутнє, не стараючись поглибити і розширити не ними завойоване і зароблене хороше наших прекрасних, але ще не легких днів.» (М. Горький «Про молодь», стор. 72, «Історія села», 1935).

Горький погрожував «курчиним дітям», «лірикам і істерикам», «старичкам», «солітерам», «виродкам», «юнцям», які характеризували підсовєтське життя як «похмуру низку сірих днів» і залишалися індиферентними до побудови комунізму.

«Лірикам і істерикам я вже неодноразово відповідав, що вони звертаються із скаргами і за розрадами не на ту адресу, — мене стогони і зойки кандидатів у паразити не зворушують, і на їх вищання я співчутливо не відгукуюсь. Я відповідаю тільки на ті листи, в яких крізь вищання чую щире нерозуміння неуків або ж відчуваю зачитаність нісенітницями...

Любі юнаки! В інтересах ваших щиро бажаю, щоб життя задало вам доброго прочухана, щоб ви відчули на шкірі вашій його важку, шершаву руку, — руку великого нещадного вчителя, якого ми, люди, самі ж насичуємо розумом і волею.» (М. Горький «Про молодь», стор 25, «Про солітера», 1930).

Горький пильно стежив за виховавчим процесом у Совєтському Союзі і не переставав алярмувати про наявність протиріч у вихованні підростаючого покоління в комуністичному дусі.

«Мені здається, що успішнішою справою повинно бути соціялістичне виховання нашої молоді і наших дітей. Чи стає воно таким? З цим питанням я звертаюсь до себе і до вас. Мені здається, що ця справа не так успішно йде, як слід і як повинно бути. Вона йде не досить успішно через те, що, бачите, у нас між сім'єю і школою є деякий розрив. Школа більш соціялістична, ніж сім'я.

Школа соціялістичніша за сім'ю, і діти лівіші за батьків. Це — факт. Багато хто з вас відчув це на собі. Діти в школі не тільки вчаться, а в певній мірі виховуються соціялістично. Дітям у школі розповідають про високі завдання будівництва, їм кажуть, чим по-

винно бути майбутнє. Але коли вони із школи вертаються додому, в сім'ю, вони потрапляють в минуле. От, товариші, яка штука виходить. І це, певна річ, надзвичайно важливо. Сім'я все ще з трудом перебудовує старий, міщанський побут. А діти вже вискакують з цього побуту.

Однак можливо, що багатьох з них цей побут ламає...» (М. Горький «Про молодь», стор. 93-94, Промова на 7-ій Всесоюзній конференції ВЛКСМ, 1932).

Отже, на думку Горького, родина з «старим, міщанським побутом» діє по-розкладницькому на молодь, стоїть на перешкоді в вихованні дітей на соціялістів.

Горьківські методи руйнування родини

Щоб усунути та побороти перешкоди на шляху в вихованні комуністичного покоління, Горький закликав до боротьби з минулим: «Життя треба безжалісно ламати». І він підбурював молодь до боротьби з старим побутом, намовляв протистояти йому, не піддаватися його впливові. А піонерсько-комсомольська організація повинна вишукати ефективні методи й певні шляхи протидії «консервативному побуту».

«Це — «побут». Піонери, живучи в умовах такого побуту, повинні мати дуже міцну «зарядку» від соціялізму. Тільки при наявності такої зарядки вони можуть виховатись соціялістами. Тут виникає питання про те, в якій мірі «вожаті» здатні дати настільки міцну «зарядку», щоб могла протистояти зоологічним навіванням «побуту»? Це — питання для мене не ясне.» (М. Горький «Про молодь», стор. 21, Про піонерів).

Щоб виховати нових людей, колективістів, соціялістів, повчав Горький, то треба звільнити мислення дітей з-під впливу батьків, змінити їх спосіб думання, заглушити «деякі емоції» й викоренити інстинкти власности, успадковані від дідів і батьків. Прислухаючись до голосу «бійця» на виховавчому «фронті», большевики, щоб вирвати дитину з-під впливу батьків, всіляко підривали їх авторитет: школярам та піонерам давали завдання перевиховувати та освідомлювати своїх «темних», релігійних, забобонних батьків-«індивідуалістів», з «дрібновласницькими тенденціями», з «пережитками минулого» в свідомості («красный галстук мы оденем на отцов и матерей»), вимагали переконувати їх, що «Бога немає», напосідати, щоб батьки й родичі вступали в комуни, колгоспи, артілі тощо, навчали дітей, що батьки — «вороги прекрасного майбутнього», тобто комунізму.

Горький ще цинічніше глузував з батьків. Це — «старі півні і курки», яким треба багато чому вчитися від «курчат», своїх дітей. Спостерігаючи делеґацію піонерів з різних національностей, які їхали в Мурманськ на піонерський зліт, Горький зробив висновок, що діти стають інтернаціоналістами. І він вигукнув: «Ось нагода багатьом із старих півнів і курок повчитися у курчат!» (М. Горький «Про молодь», стор. 103, «По Союзу Рад», 1929).

Горький заохочував піонерів, що, на його думку, є «новою і значною силою, яка організовує новий побут», вчити селян чистити і протруювати зерно, уміло поводитися з сільсько-господарськими машинами, аґітувати за нові прийоми скотарства, боротися проти

алкоголізму батьків, стежити за тим, щоб селяни не гнали самогонки тощо.

Старовинне прислів'я: «яйця курку не вчать», очевидно, втратило свій затхлий, консервативний зміст. І — поперше: «Все витікає з яйця», а, подруге, мова йде про курчат, серед яких багато вийшли з орлиних гнізд, а більшість вихована суворою рукою самого життя». (М. Горький «Про молодь», стор. 35).

Отож факти доводять, що Горький був одним з найактивніших большевицьких вихователів підсовєтської молоді, який так нетерпимо ставився до батьків і старших людей та дослівно закликав до боротьби з ними. Горький з задоволенням констатував, що піонери, критикуючи своїх товаришів, нагороджують «римованими потиличниками» й дорослих, що між батьками і дітьми виникають конфлікти.

«Є ще й інші пісні, це вже римовані потиличники дорослим, і, мабуть, багато хто з дорослих слухає ці пісеньки, не відчуваючи ніякого задоволення». (М. Горький «Про молодь», стор. 103, «По Союзу Рад», 1929).

Або: «... Одно з незаперечних і прекрасних досягнень Жовтня — хлопчики і дівчатка, які вже інстинктовно відчувають, що «велика дурість жити, як жили наші батьки, коли тепер показується, як можна краще жити». Це — слова з листа дванадцятилітнього хлопчика, який сильно потерпів за те, що намагався переконати батька і дядька: якщо корову підгодувати картоплею, вона дасть більший удій. Батько не повірив йому, тоді молодий новатор почав красти картоплю у дядька і потайки підгодовував корову. Удій став справді кращий, але дядько застукав новатора «на місці злочину» і побив його. Такі маленькі драми, мабуть, стають все частішими на селі, де суперечності «батьків і дітей» все рішучіше загострюються і повинні загострюватись. Діти прекрасно ростуть». (М. Горький «Про молодь», стор. 29, Про дітей).

«Мета виправдує засоби», — казали большевики. Горький штовхав дітей на злочин, якщо це робиться для побудови комунізму. За Горьким, крадіжка — це не злочин, а один із видів «корисної праці». «Корисною працею» дітей Горький вважав не тільки їх участь у всіх большевицьких кампаніях — у «культурній революції» (звільнення людей від ганебного полону пересудів упереджень, забобонів» М. Горький), в агітації батьків і старших за перевагу колективного господарства над індивідуальним, не тільки збирати утильсировину, щоб «догнати й перегнати капіталістичні країни», а й приймати участь у класовій боротьбі — у «викачці хліба», у розкуркуленні селян, у виявленні «ворогів робітничої кляси», хоч би ними були їхні власні батьки, сестри, брати, родичі.

«Ніколи, ні в одній країні молодь не працювала так різноманітно і успішно, як вона працює у нас, в Союзі Соціялістичних Рад. Дуже важко підрахувати цю роботу, важко згадати всі ролі, виконувані нашою молоддю в громадській, загальнодержавній роботі.

Робота ця починається з дитинства. Піонери винищують рослинних і тваринних шкідників, виполюють бур'ян, виловлюють ховрахів і кротів, організовано допомагають колгоспникам у роботі на полях, по збиранню овочів; організовано демонстрували проти пияцтва батьків; енергійно намагалися збільшити свою армію за

рахунок дітей села. Бували випадки, коли ці спроби діди й батьки консервативного села зустрічали з палками і вилами в руках, були випадки побиття, покалічення піонерів.

Боротьба з дрібними шкідниками — бур'янами і гризунами — навчила дітей боротися проти великих, двоногих. Тут доречно нагадати подвиг піонера Павла Морозова, хлопчика, який розумів, що батько, рідний по крові, цілком може бути ворогом по духу і що таку людину не можна щадити. Рідні по крові, вороги по класі, убили Павла Морозова, але пам'ять про нього не повинна зникнути, — цей маленький герой заслуговує монументу, і я певен, що цей монумент буде поставлений». (М. Горький «Про молодь», стор. 67-68, «Вперед і вище, комсомолець!», 1933 р.).

Врешті Горький дійшов до пропагування каїнового вчинку — до одвертого заклику дітей стати до фізичної боротьби з «двоногими шкідниками», «ворогами большевиків» — з своїми батьками. Таку саму думку висловив він у листі до піонерок 7-ї кляси Кіровського краю 30 січня 1935 р.

«Лист ваш дуже сподобався мені. З цього видно, що ви не прості глядачі — подивилися та й забули. Ні, виявляється, що до того, що бачите, ви поставились свідомо, як це і належить дітям Союзу Соціялістичних Совєтських Республік, дітям, які через кілька років стануть будівниками нового світу, борцями за соціялізм, творцями пролетарської культури. Завжди, коли чуєш і бачиш, як свідомо і розумно піонери втручаються в роботу батьків, старших братів і сестер, як свідомо вони виступають на різних з'їздах, дуже радієш і пишаєшся: хороша зміна росте большевикам...

Взагалі чудово ростете. Це видно із того, як ставляться до дітей-піонерів вороги большевиків — сільські куркулі, замасковані рештки міської буржуазії і всіляка мерзенна погань. Ви, звичайно, знаєте, що піонер Павло Морозов був убитий своїми родичами і що недавно куркулі в Смоленському районі вбили ще одного піонера, 14-річного Сеніна. Вам слід пам'ятати про наших героїв, які так безстрашно і мужньо виступають в бій проти ворогів робітничої кляси.» (М. Горький «Про молодь», стор. 161).

Як бачимо, не хто інший як Горький спричинився до прославлення «героя» Павлика Морозова, який віддав свого батька-«куркуля» на знищення в НКВД. Большевики, за порадою Горького, поставили монумент Павликові Морозову, а його іменем назвали спеціяльний палац піонерів — ім. П. Морозова. В «Піонерській правді» за 1955 рік є знімка піонерів у гостях у вдови-матері «героя» П. Морозова. Його постать відбита в літературі: «Пионер Павел Морозов» — повесть А. Яковлева, 1937 та поема С. Щипачева «Павлик Морозов», 1950, нагороджена сталінською премією. В історії піонерського руху зафіксовано ще один каїновий вчинок після війни в Польщі піонера Чарнецького, який за прикладом Морозова за подарунки віддав на розстріл в НКВД свого рідного брата.

Большевики позбавили дитинства підсовєтську молодь. Втягаючи її в класову боротьбу поповнювати разом з ними злочини, вони отруювали дитячу вражливу душу. Дітей відривали від шкільної лави, від науки, особливо селянських, і навантажували їх не тільки непосильними громадськими обов'язками, але надуживали й їх

фізичний труд. Їх вчили скаржитися на своїх батьків партійно-комсомольській організації, навіть самому «батькові» Сталіну; примушували зрікатися своїх батьків — «класово-чужого елементу» — священиків, позбавлених виборчих прав, репресованих селян, робітників та інтелігенції, які стояли їм на дорозі до пристосування в совєтській дійсності.

Горький намовляв дітей поривати з родиною, з батьками, з родичами, якщо ті стоятимуть осторонь соціялістичного будівництва. Аналізуючи передмову Всеволода Лебедева до збірника «Ми живемо в «Гіганті», написаного учнями-підлітками Єланівського села Ірбітської округи про те, як вони живуть в комуні «Гігант», Горький захоплювався тією молоддю, що погрожувала батькам залишити родину, якщо ті не вступлять до колгоспу.

«Так потрапляють діти в комуни: один з батьком, другий кинув батька, третій іде від хазяїна — із старим сільським життям у них всі зв'язки порвані. Бувають випадки, коли діти умовляють батьків іти в колгосп, інакше загрожують піти з сім'ї. В цій книзі діти написали про впертих стариків, що відмовляються від усякої рідні, для того, щоб жити поза колгоспом по-старому, про старух, що живуть казками. Трактор для них — «кінець світу», «антихристова печать». В «Гіганті» більшість церков закрило населення. Їх перетворили в клюби, і населення не згадує про церковні відправи. Неділя скасована....», — так писав у передмові совєтський письменник Всеволод Лебедев. Цитуючи уривки з цієї передмови, Горький підкреслював значення того місця, де говорилось про непорозуміння батьків і дітей, а саме: «У цій передмові особливо високу ціну мають, звичайно, слова: «Діти умовляють батьків іти в колгосп, інакше загрожують піти з сім'ї». Особисто я роблю з цих слів такий висновок: діти починають виправдувати і утверджувати в титулі Союзу Соціялістичних Республік поняття: соціялістичних». (М. Горький «Про молодь», стор. 34-35. Про дітей, 1931).

Масовим явищем у Совєтському Союзі під впливом большевицької протибатьківської пропаґанди було, коли діти залишали родину, тікали геть і, звичайно, попадали на вулицю, поповнюючи кадри безпритульних і злочинців. Проте, за Горьким, це означало «звільнитися» з-під впливу батьків. Горький подав яскраві приклади настроїв та поведінки тодішньої молоді, яку він баламутив.

(Продовження буде)

——oOo——

М. Гайсин

Занепад комсомолу на Україні

В ломанні характерів української молоді Москва на протязі всього існування червоного царства ставила ставку на комсомол. Не можна сказати, що вона не мала в цьому успіху. Успіхи були, тільки в одні періоди поневолення України вони були більші, в другі — менші. Це також залежало і тепер залежить від внутрішнього і зовнішнього стану імперії, а теж від сили спротиву самого українського народу в різні відрізки часу московському поневоленню.

В минуле ми не будемо входити, а зупинимось коротко над сучасним станом московської експозитури серед молоді — комсомолу в Україні, який є одночасно резервуаром, з якого поповнюються ряди компартії і ним відмолоджуються.

Факти стагнації і далі самоліквідації комсомольських організацій та виробничих комсомольських бригад не є притаманною прикметою якогось району чи області. Вони стали масовим явищем у всіх областях України, в різних профілях виробництва і навчання молоді в зв'язку з загальним внутрішнім послабленням у Совєтському Союзі.

В цьому році орган ЦК ЛКСМУ «Молодь України» принесла кореспонденцію з Закарпатської області, де в декількох сільських районах комсомольські організації взагалі самоліквідувалися.

За 18. 9. 56 р. «Молодь України» подає, що: «Колись у промислових підприємствах району (Сталінський р-н, м. Львів) налічувалось 300 комсомольсько-молодіжних бригад. Потім їх стало лише 52».

Це «колись» було «золотим» часом для московської комуністичної еліти. Вся влада традиційно концентрувалась в руках одного сатрапа — Сталіна. Всякі прояви національного буття, не говорячи вже про збройну боротьбу проти поневолювача з півночі, здавлювались у крові. Тепер же, в час боротьби в Кремлі між претендентами за абсолютну владу, імперіяльні віжки послабились, та навіть і керівники комсомолу почали забувати, що вони мають робити, куди спрямувати діяльність комсомольських організацій. Найкраще про це свідчить факт, наведений тією ж «Молоддю України» з Сталінського району м. Львова: «Коли на пленум прийшли члени комітету залізничного вузла, які мали звітувати, вони навіть не знали, для чого їх викликали в райком...» Не кращий стан під цим оглядом звітодавець подає з Полтавського обласного пленуму комсомолу в «Молоді України» з 23. 9. 56 р.: «Члени пленуму зібралися, щоб обговорити питання про покращання виховної роботи серед учнівської молоді. Але серйозної роботи не сталося». І далі: «Ця мовчанка свідчить про те, що в міських комітетах і райкомах комсомолу не знають роботи шкіл, не вникають у їхнє життя, не мають активу учнівської молоді».

Яке було зацікавлення на пленарному засіданні обкому комсомолу цією справою, яка була головною темою обговорення, наводить далі звітодавець, що: «Полегшено зітхнули присутні, коли головуючий оголосив про припинення дебатів».

Організаційне розпорошення комсомольських клітин та виробничих бригад як по містах, так і по селах не почало б так швидко наступати при замінці в центрі — Москві через смерть «хазяїна», коли б Москва мала успіх серед молоді і усього українського народу зі своїми «марксо-ленінськими ідеями», які вона тотально намагається на протязі вже майже сорока років прищепити. Вони, ці «ідеї», є чужі світогляду української нації та, всупереч нашим еміграційним «прогресистам», є порохом на дзеркальній душі української людини, нації та української землі.

Морально-політичний стан, помимо фізичного нищення, вивозів української молоді, в теперішній час у царстві «будуючого комунізму» для нас є потішаючим, бо українська молодь відпо-

відає: «не знаємо» вашого, москалі! Про цей морально-політичний стан української молоді проливає світло репортаж в «Молоді України» за 18. 9. 56 р. з Вінницької области, а саме:

«Це, звичайно, добре, що наші народні пісні живуть, не вмирають з часом. Але чому мало почуєш нових пісенних творів — про сьогоднішній день, про великі діла і гарячі почуття будівників комунізму?

— **«Тому, — відповідають дівчата, — що ми їх не знаємо»** (підкреслення автора).

Не більший успіх Москва має і серед середньошкільної молоді в пропагуванні своєї «філософії» марксизму-ленінізму. Середньошкільна молодь просто пропускає повз вуха московську тріскотню про необхідність боротися з ідеологією українського націоналізму. На це нарікає навіть іспитова комісія Київського університету ім. Т. Г. Шевченка, що середньошкільники при вступних іспитах не мають зеленого поняття про «боротьбу партії з проявами українського буржуазного націоналізму в літературі» («Молодь України» з 22. 9. 56 р.).

Українська молодь і на більше вже відважується. Вона тих, які беруться за відновлення форм комсомольської діяльности, починає розганяти. Про один з таких випадків пише кореспондент газети з Одеської області («Молодь України» з 11. 9. 56 р.), характеризуючи спершу стан комсомольсько-молодіжної праці в селі, що:

«Клюб у селі Крижанівці важко було назвати вогнищем культури. Про це нагадувала лише вивіска. Під час танців (нічого іншого там не відбувалось) у приміщенні курили, лузали насіння, лаялись. Не обходилось без хуліганських вчинків. Про підготовку до фестивалю тут, звичайно, і не чули». (Згаданий у цитаті фестиваль заряджений ЦК ВЛКСМ з Москви.)

Коли ж знайшлась активістка серед дівчат, що хотіла урухомити працю в клюбі, кореспондент далі пише, що:

«Раптом у клюб вдерлась ватага хлопців. Вони погрожували дівчатам. Коли це не допомогло, зіпсували освітлення».

Завершення розкладу комсомолу в Україні (він взагалі розлетівся б, коли б перестала функціонувати московська окупаційна влада, є наслідком наступу української молоді на цю остою Москви по денаціоналізації української молоді і вихованню з неї московських яничарів. Комсомол, як ідея й організація, потерпів повне банкрутство в боротьбі з українською національною ідеологією. Перемога ідеології українського націоналізму над московськими ідейками марксизму-ленінізму наступила шляхом збройної боротьби української молоді в рядах УПА і підпіллі ОУН з московськими окупаційними силами. Лише пролита кров української молоді призвела до теперішньої психологічної революції в українському народі і в його передовій частині — молоді. А психологічна революція в народі лише промощує йому шлях до остаточної фізичної розправи з ворогом і до повної перемоги над ним.

——oOo——

І. С.

Славний український філософ

До 162-річчя з дня смерти Григорія Сковороди

На фоні безрадісної української дійсности XVIII ст., доби національного поневолення і руйнування, коли, як здавалося багатьом українська справа вже остаточно загинула, з'явилися культурні діячі, полум'яні патріоти, будителі національного духа, які своїм словом, своєю творчою діяльністю довели, що не все ще втрачено, що незабаром прийде нове піднесення наступить новий український ренесанс. Найвизначнішою постаттю того часу (середина і друга половина XVIII ст.) був Григорій Сковорода, «український Сократ», мандрівний філософ, найдемократичніший мислитель того часу, вчитель і поет, що відограв велику ролю в пробудженні національної свідомости широких народніх мас і переконав їх, що перечасно ще впадати в розпач і в зневіру.

Виходець з лав середнього козацтва, Сковорода народився в 1722 році в селі Чорнухах на Полтавщині. З дитинства виявив він великі здібності, нахил до мислення, захоплено читав книжки, милувався музикою і співом. Умови сільського життя і близькість до природи, романтика темних гаїв і вишневих садків, мальовничі береги рідної річки навіяли йому думку про суєтність міського життя, про потребу наближення людини до природи та розвинули в ньому пантеїстичне світосприймання.

Два роки студіює Сковорода в київській Академії, де звертає на себе увагу своєю музичністю і гарним голосом; в наслідок цього його кінець кінцем запрошують до царської капелі в Петербурзі звідки пізніше він повертається назад до Академії для закінчення науки.

Сковороду тягне в широкий світ, він прагне пізнати людей, їх життя; разом з генералом Вишневським він мандрує на Угорщину, пішки переходить Польщу, відвідує Німеччину і, за неперевіреними даними потрапляє до Італії.

Збагачений враженнями і життєвим досвідом, побачивши світ, повертається Сковорода на батьківщину. Деякий час він викладає поетику в духовній семінарії в Переяславі, працює репетитором у дідича, викладає у харківській Колегії, де пізніше посідає катедру етики. Створений там науковий трактат своїми сміливими думками, що їх висловив автор, робить йому неприємність і його позбавляють катедри.

Сковорода назавжди кидає державну службу і розпочинає мандрівки по Україні. У селянській свитині і чоботах, з палицею у руках і сопілкою за поясом ходив він по селах, заходив до хат і вчив людей, збуджуючи зацікавлення своїми питаннями і думками.

Вихований у дусі філософсько-релігійного навчання Сковорода повставав проти мертвої церковної схоластики і духового гніту урядового російського православ'я, заперечуючи традиційні форми релігії. У своїй філософії він спирався на Біблію. Іншим джерелом його поглядів були деякі філософи ідеалісти, зокрема Платон.

Рівно ж зазнав він впливу Спінози, якого однак розумів у дусі пантеїзму і на відміну від Спінози, для якого нема Бога крім природи, у Сковороди природа є проявом Бога.

Сковорода визнавав два буття — дійсне і таємне, видиму дійсність і невидимий дух, добро і зло. Він намагався примирити їх у метафізичній єдності перед основою Божества.

— Царство Боже в середині нас, — учив Сковорода, — щастя наше — це світ душевний.

Звідси походила й основна вимога його філософії: «пізнай самого себе», бо в самопізнанні згідно з його наукою людина пізнає істину.

— Про свіх можна сказати: ти мертвий з мертвим твоїм серцем. Залізо пройде твою душу. Сидиш у тілі, лежиш у гробі — вчив Сковорода, — Божественна іскро! Христе Ісусе! Небесний і Новий Чоловіче. Слово і серце і світло всього сотворіння! Пункт Вселенної! Сило, Законе і Царство світу! Правиця Божа! Воскресення наше! Коли Тебе розуміємо? Ти правдивий чоловік у правдивому тілі.

У своїх філософських працях він доводить цю потребу самопізнання; в інших книгах радить іти за вродженим нахилом і шукати щастя в спокої душі і згоді з Богом, високо підносить духову людину.

— Духовий чоловік є свобідний, — каже Сковорода. В висоту, в ширину літає безпастанно. Не перешкоджають йому ні гори, ні ріки, ні моря, ні пустині. Він бачить віддалене, прозирає утаєне, заглядає в минуле, проникає в майбутнє, ходить по поверхні океану, входить замкненими дверима. Очі його голубії, орлині крила, оленяча зручність, левина відвага, горлична вільність, бузькова благодарність, бараняча незлобність, бистрість соколина, журавлина бадьорість. Тіло його адамант, смарагд, сапфір, яспіс, торсіс, криштал і анфранс. Над головою його літає... дух краси, дух віри, дух надії, дух милосердя, дух ради, дух прозріння, дух чистосердя. Голос його — це голос грому. Наглий як блискавиця, як шумлячий дух бурі.

Філософія Сковороди обстоює самоцінність і права людської особливости і в цьому розумінні вона гуманістична, а в перекладі на конкретну політичну мову того часу це означало міцну демократичну тенденцію і було поєднане з співчуттям закріпаченим селянським масам і гострою ненавистю до гнобительських московських кіл.

Не дарма Сковорода кидає гасло: «Хто роджений воїном — тримайся бадьоро, озброюйся, з природою скоро навчишся. Захищай хліборобство і купецтво від внутрішніх грабіжників, зовнішніх ворогів. Тут твоє щастя і радість. Бережи звання як око. Що солодше уродженому воїнові, як воєнне діло. Відплачувати за кривду, захищати беззбройну невинність перетерпіння, боронити основи суспільности. Правда — це його пресолодке снідання, обід і вечеря. Не бійся. З Богом легко буде тоді нести голод, спрагу, холод, жар, безсоння, кровопролитні рани і сам страх смерти. Не воєнне горе буде тобі, — коли діло з Богом, — сто раз приємніше за твої ранґи і прибутки. Ранґи може носити кожний, а діла може виконувати тільки вроджений!.. Не бійся вмерти тілесно, бо будеш

кожну хвилину терпіти смерть духову. Відняти від душі вроджену чинність — це значить відібрати від неї поживу. Це смерть люта. Знаю, що бережеш тіло, але вбиваєш душу, а це заміна зла. Не знаю навіщо носити меч, якщо не для бою, для якого він зроблений.

Писав Сковорода також байки й моралізаторські вірші.

Мандруючи по Лівобережжі він живим повчальним словом та власним життєвим прикладом прищеплював вищі моральні якості, закликав до науки, до правди, збуджував любов до України, кликав до добрих діл.

Перед смертю просив він написати на його могилі: «Світ ловив мене, та не спіймав». Помер Сковорода 72 років у 1794 році.

Етично-філософські ідеї Сковороди мали великий культурний вплив на сучасне громадянство і залишили глибокий слід у пам'яті народу. Вплив цей помітний у Котляревського, Шевченка та інших письменників.

У Сумах, часто відвідуваних цим українським мандрівним філософом, споруджено йому пам'ятник.

——oOo——

О. П.

НАРИСИ З ІСТОРІЇ ФІЛОСОФІЇ

ЕПІКУР

(Продовження з попереднього числа)

Проте набільш сумнівним є в Епікура центральне поняття цілої його системи — оте «найвище благо», або, як визначає сам Епікур, «початок і кінець (або ж: основа й завершення) щасливого життя» — ота «втіха» чи то «насолода» (грецьке слово «гедоне» має обидва ці значення). Так воно було вже в Аристиппа та інших «гедоністів». Але ті виразно віддавали перевагу фізичній «насолоді» над духовою «втіхою», обстоюючи тим самим світогляд, хоч і незгідний з природою людської психіки, але бодай послідовний; тим часом як Епікур **засадниче** ставить духові втіхи понад фізичні (а згідно до цього, рівно ж і «тихі» втіхи понад «бурхливі», безпечні понад небезпечні, і т. і.). Але оця «засаднича» перевага духових утіх не є, в очах Епікура, всеохоплюючою, ані обов'язковою: людина повинна в кожному окремому випадку перевіряти, і то за допомогою своєї, мовляв, найвищої чесноти — «розсудливости», котру втіху варто собі обрати, а від котрої ліпше за даних обставин відмовитись. Звичайно ж, всі «чесноти» правлять в епікуреїзмі лише за знаряддя для осягнення головної мети — втіхи чи то насолоди.

Воно, очевидна річ, не важко — звести «втіху» та «насолоду» до єдиного загальнішого поняття — до почуття «приємности». Але «приємність» не є об'єктивною властивістю певного духового або фізичного чину чи стану: це лише його суб'єктивна, емоційно виявлена оцінка, яка ще нічого не говорить про конкретний моральний (або ж іморальний) характер того чину чи стану. Отже Епікурова «гедоне» не може правити за критерій етичної пове-

дінки — так само, як добре фізичне самопочуття ще не є обов'язково доказом здоров'я. Замість визначити, **що саме** може або має викликати почуття приємности, Епікур лише оголосив позитивний емоційний наслідок тих чи тих чинів їхньою основою та метою — і тим самим потрапив у блудне коло т. зв. тавтології: все, що здається людині добрим для себе, є їй приємне, а все, що є їй приємне, здається їй добрим для себе; і доки не визначено, **що саме** людина **повинна** вважати за об'єктивно добре, ніяка «розсудливість» не спроможеться виснувати з цілком суб'єктивних та змінливих «приємних вражень» однозначну лінію поведінки.

Таку етичну лінію Епікур усе ж таки намагається встановити, шукаючи неначе якоїсь несталої рівноваги між «насолодою» та «втіхою», а фактично незрідка збігаючись у своїй «практичній» моралі з власними своїми незрідка найнепримиреннішими противниками — із стоїками; хіба що стоїки були в своїй ідеалістичній арґументації більш-менш послідовні, базуючись на своєму пантеїстичному світогляді, а Епікур — вже ніякою мірою, бо його «атомізм» взагалі не є світоглядом, тільки гіпотезою теоретично-фізичного змісту. Епікур доходить навіть до таких дуже дивних, під матеріялістичним поглядом, тверджень, як от: «ліпше зазнавати лиха в розумний спосіб аніж мати щастя в нерозумний», або ж: «приємніше робити добро, ніж користатись ним» — що напрочуд нагадує християнський постулят у «Діяннях Апостолів» (20,35): «блаженнішим є давати, ніж одержувати*). Так само і величезна роля, яку відограє в Епікуровій практичній моралі культивування особистої дружби (чи то приязні), яку він ставив далеко вище за любовні або родинно-шлюбні взаємини.

Саме оця неясність і багатогранність вихідної епікурейської ідеї «приємного» забезпечила епікуреїзмові широку популярність в освічених і напівосвічених шарах греко-римського суспільства (аж до остаточної перемоги християнства) бо кожний міг обрати собі з непослідовностей та внутрішніх суперечностей Епікурової етики, що йому подобалось; але вона ж таки і спричинилась до цілковитої неплідности, як у стисло філософічному, так і в природознавчому відношенні: система не розвивалась, бо вона була штучною сполукою матеріялістичної фізики з фактично напівідеалістичною етикою і трималась самим лише доґматичним авторитетом свого основоположника, чия **особиста** моральна постать імпонувала навіть таким його принциповим противникам, як Ціцерон або Плютарх. Виразна антирелігійна тенденція (якої в матеріялістичних попередників Епікурових — Демокрита і Аристиппа — ще не було) — це, мабуть, єдина більш-менш консеквентна риса в цілому епікуреїзмі; але на самій лише цій неґації (якщо не існування, то чинности божества) ніякої позитивної філософічної системи збудувати не надається.

З-поміж видатних **римських** репрезентантів епікуреїзму слід

*) Мабуть, саме на основі цього великий український релігійний і моральний мислитель Григорій **Сковорода** цінив Епікура (поряд із Сократом та Платоном) дуже високо, навіть називаючи його гіперболічно «святим».

назвати відомого полководця й державного мужа Ґая **Кассія Льонґіна**, який власним життям довів, що — всупереч засадничій настанові самого Епікура: „Pathe biosas", що в літературному перекладі означає: «проживи життя непомітно» — епікуреїзм не є несполучний з далекосяжною політичною діяльністю; бо ж це той самий Кассій, який, поряд із Марком Юлієм **Брутом**, був останнім оборонцем римської республіки проти мілітарної диктатури Юлія Цезаря та його спадкоємців-тріюмвірів і загинув у фатальній битві при Філіппах (42 до Р. Х.). В філософічній частині свого листування з Цицероном він боронить епікуреїзм за допомогою цікавого аргументу, мовляв, за цим ученням, «добрі одержують те, чого лихі найбільш шукають і жадають; бо важко переконати людей, що треба обирати добро заради нього самого, а от що втіха та безтурботність здобуваються чеснотою, справедливістю, добрим — це так правдиво, як і вірогідно. Сам бо Епікур каже: «Не можна жити приємно, якщо не жити гарно й справедливо». Тому й ті, кого ви (противники епікуреїзму) називаєте «втіхолюбами», є добролюби та правдолюби й шанують та зберігають усі чесноти». Отже Кассій обстоює тут, із суто римським практицизмом, що наколи вже люди є самі з себе мало здатні до чеснот, то нехай принаймні дотримуються їх через обіцянку в нагороду за чесноти «втіху». — Але чому ж тоді — не через страх перед замогильною карою, який саме Епікур так послідовно й пристрасно поборював?

Сучасником Кассія і Цицерона був славетний римський поет Тит **Люкрецій Кар** (найправдоподібніше, 97–55 до Р.Х.), від якого залишилась, по його передчасній смерті, не вповні закінчена філософічна поема в гекзаметрах «Про природу речей» (De rerum natura) — присвячена просторому викладові епікуреїзму, естетично найкращий із відомих нам давніх поетичних творів філософічного змісту. Поема відзначається — попри брак ідейної самостійности — глибоким почуттям природи, яке часом набуває навіть пантеїстичних рис напіврелігійного «культу природи», досить таки несподіваного з боку прихильника «виру атомів у порожньому просторі». От, наприклад, вступ до цілого твору, з присвятою його богині Венері, яку він трактує, як велику богиню-матір, як поетичну персоніфікацію (уособлення) творчих сил природнього життя:[1])

Римського люду праматір,[2]) утіхо людей і безсмертних,
ти, благодатна Венеро! — під зоряним небом текучим
ти виповняєш собою моря, кораблями укриті,
і хліборобную землю... Все суще в світах сотворіння
тільки тобою живе і соняшне світло вбирає.
Перед тобою, богине, вітри утікають, і хмари
перед приходом твоїм розступаються, перед тобою
цвіт розмаїтий земля простеляє, всміхається море,
і заспокоєне небо горить-променіє сіянням;

1) Переклад належить великому київському поетові-неокласикові Миколі **Зерову** (1891–1936?).

2) Венера (грецька Афродита), як мати Енея, прародителя альбанських і пізніших римських королів.

і як весна молода лице своє вихилить красне
і легкокрилий Зефір[1]) життєдатним повіє диханням —
зразу ж небесні птахи твоє прибуття розголосять,
і затріпочуть серця, охоплені міццю твоєю!
Дикий на радості звір по луках веселих заскаче,
через бурхливі струмки попливе; заворожене дивним
чаром, богине, твоїм, потягнеться все за тобою.
Скрізь бо в морях і горах, по річках рвучких і шумливих,
всім ти створінням земним серця наливаєш коханням,
щоби в жадобі безсмертній нові покоління зачати.
Тож, як природою ти усією сама заправляєш
і як без тебе ніщо світа-сонця ніде не побачить,
нам же без тебе ніщо не смакує і втіхи не будить —
то я й благаю твоєї в писанні моїм допомоги.
Будь моїм спільником вірним у творі, де я про природу
нашого Меммія сину[2]) повідати маю широко —
ти ж йому бути зразком у всьому повеліла, богине.
Вічної вроди надай моїй недосвідченій мові[3])
і заподій, щоб година спокою до нас завітала,
щоби на морі й землі втихомирились війни криваві;
ти ж бо єдина, що можеш в тій справі зарадити смертним.

[1]) Зефір — західній вітер, показник весни.
[2]) Синові **Меммія Ґемелля,** аристократичного протектора поетового.
[3]) «Недосвідчений» — через тодішню невиробленість латинської філософічної термінології.

——oOo——

Вивчаймо свою мову:

Проф. П. Савчук

Норми української літературної мови та правопису

(Продовження з попереднього числа)

Жива народня мова добувала собі шлях до письменства. Особливо проявлялася вона в тих пам'ятниках, які не були копіями церковно-слов'янських первовзорів, а які були почасти оригінальними. До таких належать давні літописи та «Слово у полку Ігоревім». Особливо втілена народня мова до грамот XIV, XV та XVI ст.

Отже, українська мова розвивається так сильно, що вже від половини XVII ст. почала свій вплив на інші слов'янські мови, в першу чергу на мову російську через таких письменників, як Славецький, Полоцький, Прокопович та інші. А в першій половині XIX ст. Гоголь та інші письменники українського походження вносять велику кількість українських елементів до російської мови, якою вони писали свої твори.

Про початок новітньої української літературної мови в першій

половині XIX сторіччя проф. Юрій Шерех пише так: «Початки новітньої української літературної мови закладено в першій половині XIX сторіччя в творах українських письменників, що спиралися в своїй творчості на києво-полтавські говірки. Ці говірки дістали перевагу, поперше, тому, що вони постали (при повній колоізації Лівобережжя й почасти Подніпров'я в XVI-XVII ст.) із схрещення головних дотогочасних українських говірок (західніх і північних), отже, були близькі до цих говірок, а водночас позбулися цілої низки архаїзмів (застарілостей), які без потреби ускладняли фонетичну й граматичну систему мови. Подруге, тому, що саме ці території стали були тоді осередком найшвидшого культурного і економічного розвитку. Формування основ новітньої української літературної мови закінчилося творчістю Т. Шевченка, який мову своїх творів будував не на говірці свого села, а на використанні відомих йому різних говірок старої літературної традиції.

Після того, розвиваючися й збагачуючися далі, українська літературна мова вбирала в себе різні елементи — слова, граматичні форми, синтаксичні конструкції — з різних українських говірок (а також почасти і з чужих мов) і таким чином, зберігаючи свою києво-полтавську основу, зробилася мовою справді всеукраїнською, не бувши тотожною (як і кожна літературна мова) з жадною з українських говірок. Норми її, поступово виробляючися й відстоюючися, були фактично відтворені в мові найкращих майстрів українського слова — письменників, публіцистів і науковців. Одночасно поодинокі мовознавці робили спроби зафіксувати ці норми в граматиках і словниках. Ці спроби завершуються двома монументальними працями, які і сьогодні мають значення авторитету і закону для української літературної мови. Для фонетики і граматики це є книжка Олекси Синявського «Норми української літературної мови» (Харків, 1931; друге видання — Львів, 1941); для лексики — «Російсько-український словник» Української Академії Наук, якого вийшло шість книжок (Том I: А-Ж; том II в 3 книжках: З-Н; том II в 2 книжках: О-П. Київ, 1924-1932). Правда, під совєтами ці книжки заборонені (а IV том Академічного словника взагалі не міг бути виданий), бо вони не відповідають русифікаційній політиці влади, одначе для вільного українського слова вони й далі лишаються найвищим авторитетом у справі норм української літературної мови»[1]).

Як бачимо, українська літературна мова є цілком відрубна від мови російської. Українська літературна мова з своїми барвними словами високого змісту ширилася поза межі своєї етнічної території і зробила вплив на літературні мови сусідніх слов'янських народів. Тому ми, на підставі багатьох дослідів, заперечуємо твердження впливи праруської мови (в початкових стадіях свого розвитку) на українську мову, бо праслов'янська доба була раніше від праруської доби.

В цій частині наш видатний учений мовознавець старої ґенерації д-р Степан Смаль-Стоцький авторитетно сказав: «... не можна собі ніяким чином уявити якогось спільного розвитку східньослов'янських племен в VIII-X-го вв. при недостатку комунікацій і при родовім та племіннім устрою на просторі від Нов-

города аж ген до Тмуторокані. Тут і організація Київської держави не багато могла змінити. Найстарший наш літопис не виссав з пальця оповідань про різні звичаї і обичаї, сліди їх племен та про їх відокремлення, а не спільне життя. Він констатував лише дійсні факти. Який-же серед таких обставин міг бути спільний розвиток їх мови на тій обширній території, яку вони займали? Коли ж і почали зараз таки творитися якісь осередки спільного життя у східньослов'янських племен — а це для розвитку мови річ дуже важна, то ми знаємо з найстаршого літопису, що їх відразу було, було їх більше, а не один, було їх більше навіть в добі Київської руської держави. Це є факти, яких заперечити не можна. А з тими фактами ніяк не можна погодити теорій про спільну усім східньослов'янським племенам **праруську мову** (підкреслення наше **П. С.**), про її ізольований спільний розвиток і т. п., тим менше, коли і історія української, російської і білоруської мови ні одної н о в о ї, с п е ц і я л ь н о ї, тільки їм спільної познаки спільного розвитку не виявляє, отже всякі теорії рішучо заперечує[1]).

Київська держава, яка в економічно-соціяльному й політично-духовому житті українських земель, що складалися з Київщини, Чернігівщини, Волині, Поділля, Галичини, Буковини та Закарпаття формувала й розвивала українську народність. Київщина в історії українського народу відіграла велику ролю, зокрема щодо розвитку сучасної української мови. Південно-східній говір, який охоплює Київщину з Полтавщиною виявився провідним у розвитку й формуванні української літературної мови. Київщина, яка, порівнюючи до інших місцевостей нашого краю, більше досліджена археологами й істориками, описана в багатьох творах, й відведено значне місце в стародавніх наших літописах. і чимало писали про неї іноземні мандрівники, про яких скажемо дальше, дала **невмирущі перлини слів** сучасним та майбутнім поколінням до творення літературної мови.

Отже, києво-полтавський говір ліг в основу української національної мови.

Про це совєтський мовознавець Ф. Т. Жилко в своїй статті пише так: «На території середньої Наддніпрянщини та близьких до неї земель витворився багатющий, найбільш типовий фолкльор українського народу. Саме пісні та взагалі різні фолкльорні твори Наддніпрянщини стали до певної міри зразковими для всього нашого народу, поширившись у різних місцях України. Показовим є той факт, що в 30-х роках XIX ст., коли постало питання, на якій основі мала розвиватися літературна мова в Галичині, М. Максимович, оцінюючи позитивно появу збірника «Русалка Дністровая», радить тодішнім українським поетам вивчати мову фолкльорних творів, вважаючи, що найкращим зразком є фолкльор південно-східних говорів, що звалися тоді українськими[2]).

[1]) Д-р Степан Смаль-Стоцький — Розвиток поглядів про сім'ю слов'янських мов, друге доповнене видання, Прага 1927 р., стор. 90.

[2]) Ф. Т. Жилко: Про умови формування полтавсько-київського діялекту... «Полтавсько-київський діялект — основа української національної мови», Київ, 1954, ст. 13.

«Жива література, — писав М. Максимович, — зможе в них процвітати тільки на їх народній живій мові: нехай вони всі визначають її в народніх прислів'ях, прикметах, казках і ще більше в піснях малоросійських, особливо українських, де народній вислів розквітнув з найбільшою силою і красою»[1]).

Щодо Галичини, то прекрасно виклав наш сучасний учений мовознавець проф. Василь Лев у своїй знаменитій праці «Мова поетів Руської Трійці», де він каже: «Змагання до створення літературної мови на народній базі в західньо-українських землях завершило свій перший етап розвитку її виданням у 1837 р. «Русалки Дністрової» завдяки членам «Руської Трійці», трьом ідейним студентам, Маркіянові Шашкевичеві, Якову Головацькому та Іванові Вагилевичеві. Вони саме виступили проти чужої мови й культури, що панувала в мурах Львівської Духовної Семінарії внаслідок польонізаційної праці польських агітаторів. Три названі богослови згуртувалися для праці над двигненням з упадку української духової культури в Галичині.

Захоплені й перейняті відроджецьким рухом у ділянці мови й літератури західніх і південних слов'ян, вони вирішили покласти основи під відродження української мови й літератури на західньо-українських землях. Твори східньо-українських письменників та збірки народніх пісень стають для них дороговказом на шляху відродження народньої літератури й мови. У них ясно та виразно кристалізується погляд на українську літературну мову Руської Трійці основно підготовилися до видання літературного збірника, а то вивченням рідної народньої мови й літератури в східній Україні, вивченням народньої літератури й усної словесности інших слов'янських народів, вивченням усної словесности в збірниках Максимовича і записування своїх народніх творів, вивченням наукових праць з ділянки письменства писаного й усного та мовознавства. Всі три члени були науково-дослідними ентузіястами рідної старини, народньої творчости та рідної мови як основи літературної. Рідну мову й народню літературу та власні твори поклали вони в основу літературного збріника «Зоря» та переробленого п. н. «Русалка Дністровая», і виданого в Будимі 1837 р.»[2]).

Як бачимо, що в Галичині в другій половині XIX ст. розвивається мова на зразках Наддніпрянських письменників Києво-полтавських говорів. Про ці впливи яскраво говорить Ів. Франко, що мова Наддніпряниини є базою для створення єдиної національної літературної української мови. «Кожний, — писав він, — хто брався писати тою мовою, наскільки черпав із книжної традиції, мусив зачинати від Котляревського, Квітки, Шевченка, Марка Вовчка, Нечуя-Левицького, мусить бачити, що тут у мові тих письменників лежить основа того типу, яким мусить явитися вироблена літературна мова усіх українців. Уже хоч би тому, що та мова на величезному просторі від Харкова до Кам'янець-По-

[1]) Цитуємо за Ф. Шилко, там же, ст. 13.

[2]) Василь Лев — Мова поетів Руської Трійці. Записки Наук Т-ва ім. Шевченка, том 161, Збірник Філ. Секції т. 24, Нью-Йорк-Париж, 1953 р., стор. 37.

дільська виявляла таку одностайність, такий брак розкішних відмін, який вповні відповідав українському національному типові, такому «мішаному» і вирівняному в цій масі, як мало котрий подібний тип у світі. І от кожний галичанин чи українець, хто бажає друкованим словом промовити до найбільшої маси українського народу, мусить уживати мови тої найбільшої маси, а до того мови, виробленої найбільшим числом талановитих та популярних письменників»[1]).

Треба ствердити, що Франко не лише вимагав від інших писати поправною мовою, а ставився до себе з великою вимогою робити свої твори наближеними до мови Шевченка, П. Мирного, М. Вовчка та інших. Він переробляв свої твори, очищав їх від місцевих діалектних висловів, не прийнятих у літературній загальновживаній мові. Наведемо яскравий приклад перероблювання свого «Лиса Микиту», де він у передмові до третього видання писав:

«...Я дбав про те, щоб мова моєї перерібки, не тратячи основного характеру галицько-руського наріччя, все-таки не разила й українців і наближувалася до тої спільної галичанам і українцям літературної мови, якої витворення так дуже потрібне для нашого спільного розвою»[2]).

Франко радив учитися мови з уст народу, з фолкльорних і літературних творів Східньої України, як зразкових щодо чистоти мови. Він вітав перші кроки зближення з загальнонародньою літературною мовою Наддніпрянщини, щодо витворення єдиної літературної мови»[3]).

Можемо без перебільшення сказати, що Франко відіграв велику ролю в розвитку єдиної української літературної мови, чого ми бажаємо від наших сучасних письменників та літературознавців.

Але, як основне, треба підкреслити, що основоположниками сучасної української літературної мови були І. Котляревський та Т. Шевченко. Особливо велику ролю у створенні єдиної української літературної мови відіграв Тарас Шевченко, цей найбільший наш **духовий велетень,** що поклав в основу своєї мови живу народню мову полтавсько-київських говорів.

Шевченко вмів, користуючись народньою лексикою і фразеологією, народніми образами, метафорами, порівняннями, — грати всіма барвами справжнього полум'яного живого слова, яке здатне передати найскладніші душевні переживання, соціяльні конфлікти, картини природи тощо[4]).

Таким чином, із цих говорів випливає великий запас спільних слів для цілої нації, що творить одну мову, т. зв. українську літературну мову. Ця літературна мова є основою духовости нації. Тому то всі великі вчені передових націй світу завжди ставили

[1]) Літературно-науковий вісник, Львів, 1907, стор. 227.

[2]) Ів. Франко, Лис Микита, 1902, Передмова.

[3]) З. Т. Франко, Іван Франко про роль говорів Наддніпрянщини..., Полтавсько-київський діялект, В-во Академії наук УССР, Київ, 1954.

[4]) В. С. Ільїн, Мова Т. Г. Шевченка і розвиток сучасної української літературної мови, Полтавсько-київський діялект, В-во Академії наук УРСР, Київ, 1954, стор. 216.

на перше місце духового розвитку свого народу — це літературну мову.

З сучасних мовознавців надають великого значення українській літературній мові Роман Смаль-Стоцький, Володимир Державин, Кость Кисілевський, Василь Лев, Яр. Рудницький, В. Чапленко, П. Оксаненко, А. Орел, ред. Б. Романенчук та інші.

Крім цих зазначених осіб, як фахівців-мовознавців, є ще чимало інтелектуалів інших професій як письменники, редактори, журналісти тощо, які ставляться до рідної мови з великою повагою, дотримуючись норм Академічного правопису. Але є чимало тих же самих редакторів, письменників, журналістів тощо, що мають свій «правопис». Власне до них і стосується наша стаття. Бо ці інтелектуали є також частиною провідної верстви нашого суспільства, на яке мають поважний вплив і своєю мовою шкодять розвитку національної духової культури на мовному полі.

Ось тут саме в мові криється та велика шляхетність наших інтелектуалів, як вони нею володіють: усно чи на письмі; і яку публічну опінію вільного світу дістають за свої твори, статті, промови, вислови тощо. Писати єдиним Академічним соборним правописом — це обов'язок кожного з нас. Тому ми ставимо наголос на мову, але не на мову взагалі, а на мову культурну, або, вірніше — **мову літературну.** Бо літературна мова в нас завжди була, є й буде актуальна на порядку денному нашої духовости. М. Грушевський слушно підкреслив, кажучи: «Справа літературної мови й зостанеться одним з основних пунктів в українському питанні».[1])

І дійсно, українська літературна мова ще не на висоті своєї остаточної викристалізованости. Вона кристалізується й пройдуть ще довгі роки аж поки вона стане більш-менш «стабільною», загальновживаною в усіх наукових і громадсько-політичних чинниках. Тому ми ставимо питання, що кристалізувати мову можна лише тоді, коли будемо вживати один усталений правопис, з правильними нормативними формами слів.

Над кристалізацією української літературної мови треба працювати кожного дня, вивчаючи нові форми набутих слів, згідно з розвитком світової культури; їх треба застосувати в нашій науково-художній літературі, опрацьовуючи за правилами нормативности правописання.

Треба протиставитися всім тим, які заперечують **норми і розвиток літературної мови.** Але це треба робити спокійно в своїх публічних усних чи писемних виступах; доказувати мовними аргументами, без виявів непристійних слів. Переконують лише аргументи, а не «теплі» слова. Українська мова має велику силу — вона є правдою на полі боротьби за волю своєї нації, а зміцнення нашої зброї-мови у вільному світі служитиме найкращою прислугою в змаганні за українську державність.

Українська суспільність може різнитися в своїх політичних чи релігійних поглядах і часом гаряче полемізувати між собою, як це буває й між усіма іншими культурними націями світу (хоч ми це

[1]) М. Грушевський, Про українську мову і українську справу, Київ, 1907.

не апробуємо), але не може бути двох думок про таку принципову справу, як Академічний правопис, щоб його не вживати на всіх етнографічних територіях українських земель.

Живемо в країнах вільного світу, де свобода думки й слова належать до найголовніших принципів вільного суспільства та його всестороннього розвитку. Тому і нам вільно плекати свою літературну мову на базі Академічного правопису. Бо ніякі московські чи польські впливи нам не перешкоджають.

Цим ми не ставимо неможливих вимог до наших інтелектуалів. Ми ставимо питання про потребу врегулювання розходжень у нашій науково-політичній та громадській суспільності. В цьому настала потреба і то конечна потреба — **це писати одним Академічним соборним правописом.** Зараз у нас існують два правописи: правопис з 1929 р. затверджений Всеукраїнською Академією Наук у Києві та Науковим Товариством ім. Шевченка у Львові, що його вживає науково-інтелектуальний світ поза залізною заслоною та правопис 1945 року, що його силою московські окупанти запроваджують на рідних землях зараз. Про останній правопис влучно пише Л. Ж. П.: «Правопис же 1945 року — це ганебний акт повної капітуляції людського розуму, віри, волі й сумління перед азіятським антихристом, що його череп тепер ширить свої сатанинські ікла над усім вільним світом і Християнською Церквою.

І тому його не прийняли ні православні, ні католики, ні протестанти, ні ввесь, взагалі, наш багатостраждальний народ, що від переслідувань того антихриста розсіявся по всій землі.

Тому залишається для нас усіх тільки правопис 1929 року, аж доти, доки наші науковці, об'єднані в Науковому Товаристві та в Вільній Академії Наук, і ввесь скитальчий народ його тримається. А триматимуться вони його тому, що він за всю нашу довгу історію єдиний найкращий».[1])

Про правопис 1929 року авторитетно сказав П. Оксаненко в передмові до складеного ним «Українського правопису». Він каже: «Бо ж тільки цей правопис є дійсно правопис **всеукраїнський:** в упорядкованні його брали участь найкращі українські мовознавці Києва, Львова, а також і еміграції. Ні правопис 1933 р., ні правопис 1941-43 рр. не можуть претендувати на таку соборність і всеукраїнськість, як правопис 1929 р. Тому ніхто не має права відступати від правопису 1929 р.

Кожний свідомий українець повинен знати свою рідну мову, повинен опанувати правопис і правильну літературну вимову. Правопис фіксує і певні граматичні норми української літературної мови і сприяє закріпленню цих норм у широкому вжитку, у щоденній практиці.

У нашому щоденному житті ми спостерігаємо раз-у-раз жахливе засмічення української мови, усюди ми бачимо написи з недозволеними правописними помилками. Боротися з цими помилками, з ортографічними розбіжностями, боротися за чистоту і культуру єдиної для всіх українських земель літературної мови — ось головне завдання...»[2])

[1]) Л. Ж. -П, — Ще раз про те саме, «Післанець Правди», Ч. 3-4, 1954 р.

[2])П. Оксаненко — Український правопис, Авґсбурґ, 1946 р., **стор. 3**

Щодо правопису 1945 р., то він не заслуговує на те, щоб ним наша суспільність користувалася б, а, особливо, вживала подані в ньому правописні норми в нашій сучасній літературній мові. Вживання згаданого правопису було б шкідливою помилкою; бо застосування його в друковане слово негативно відіб'ється на духовому розвитку нашої суспільності. При укладанні з них — це: «...забезпечити єдність з правописом братніх народів Совєтського Союзу, особливо — російського....[1]).

Думаємо, що коментарів не потрібно, ясно як на долоні, що основне завдання було наблизити українську мову, якмога, до російської, тобто — зросійщити. Коли до цього додати, що зміна українського правопису готувалася ще з 1933 року, то стане зрозумілим чому аж через 12-ть років його затверджено. Це довге готування дало свої наслідки. Викинено з української абетки букву **ґ** та змінено чимало ортографічних форм писання слів, як **клюб** на клуб, **льозунґ** на лозунг, **лямпа** на лампа, **ґанок** на ганок, **кляса** на класа,**плян** на план і багато-багато інших слів зросійщено.

Коли б говорити окремо про місце української мови в Совєтському Союзі, то мусимо підкреслити, що Москва послідовно ставила її в підрядне супроти російської мови становище. Популярну теорію з 20-х років — «боротьби двох культур» (російської й української) перероблено на теорію «великої російської культури, що запліднює культури всіх інших народів СССР».

Є, правда, ще й третій «вид правопису», що подекуди вживається в нашій еміґраційній пресі, який базується на цілком застарілих формах писання, але його ніяк не можна долучити ні до першого (1929), ні до другого (1945) наведеного нами правопису. І якщо його ще деяке друковане слово вживає, то ми вважаємо це за негативність у розвитку нашої літературної мови. А якщо на такій «мові» появиться книжка, то навіть найцінніший її зміст не дає корисний вклад у духову культуру мовної скарбниці.

Хоч ми не твердимо, що правопис 1929 року сказав остаточне своє слово на мовно-нормативному полі; ще є чимало невреґульованих питань у самому правописному кодексі; ще є необхідність кристалізації правопису до нормативно-літературних вершин національної соборности. Але остаточна соборність викінчених норм правопису настане тоді, коли буде вільна соборна Україна. Ми є одинока вільнодіюча сила української спільноти на еміґрації, що повинна цю соборність підготовляти й принести з собою на вільну Україну, як довголітню духову працю корисну й конче потрібну. Це повинно бути наше основне завдання на мовному фронті: проґрес, а не реґрес, культура, а не декультура.

Правда, що перед нами важке завдання творити духову культуру не на своєму ґрунті. Але в тому буде наша заслуга, що на чужому ґрунті ми зуміли виростити національне зерно духової культури, яке, як експонат на всесвітній виставці, свідчитиме про нашу націю та її духово-самостійну зрілість. «Хто має очі, щоб бачити, той знає, — пише Д. Донцов, — що народи, які взнеслись на верхів'я слави, брели дорогою тяжкою, часом жахливою дорогою, з низин на вершини». (Продовження буде)

[1]) Український правопис, Укрдержвидав, Київ, 1946 р.

Сумівська духова оркестра «Трембіта» в Клівленді. Диригент проф. Роман Лисик. Зліва направо: три юначки — М. Кравець, Я. Воробель, Т. Шуст; в першому ряді сидять: І. Гаванчак, М. Турчинський, І. Трилюк, В. Кмет, П. Рогальський, проф. Р. Лисик, Д. Палайда, М. Рибій, П. Опацький, П. Гупаловський; в другому ряді: А. Кокодипяк, М. Зварич, П. Венгрин, І. Гладун, В. Мацех, М. Дмитрів, Г. Перепічка, М. Швець; в третьому ряді: М. Міськевич, Ю. Галай, П. Джек, Ф. Кравець, Я. Бурдяк, Ф. Сенченко, М. Соляр.

КОРОТКІ ВІСТІ

22 жовтня, 1956 р. мадярська молодь в Будапешті розпочала повстання за волю свого народу. Робітники, селяни, увесь народ приєднались до повстання. Комуністичний уряд покликав совєтські війська на допомогу проти повстанців. Мадярське військо перейшло на бік повстанців. Вся Мадярщина під прапором повстанців.

ЗАЯВА СОЛІДАРНОСТИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ З МАДЯРСЬКИМИ ПОВСТАНЦЯМИ

Спілка Української Молоді висловлює свою повну солідарність з національно-визвольними повстанськими силами мадярського народу в боротьбі за визволення від московсько-большевицького наїздника.

СУМ закликає молодь волелюбних народів світу спішити з допомогою національно-визвольній боротьбі Мадярщини і включитися в цю боротьбу проти ворога всього світу — большевизму і московського імперіялізму.

ЦЕНТРАЛЬНИЙ КОМІТЕТ
СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

Література:

Пер Лагерквіст*)

Ліфт до пекла

Прокурист Йонсон відчинив двері елеґантного готельного ліфту і обережно просунув усередину ґраційне створіння, що пахло хутром і пудрою. Вони вкупі, по-закоханому, заховались у м'яке сидіння — і ліфт їхав додолу. Мала жінка підставила йому свій рот, напіврозкритий, і ще вологий від вина, і вони довго цілувались.

Вони були повечеряли на терасі, на даху ресторану, просто під зорями; тепер вони хотіли кудись поїхати і розважитись.

— Як це було чудово там нагорі, коханий, — шепотіла вона: — Так повне поезії — сидіти там з тобою, неначе сидіти між зірками. Лише отак по-справжньому почувається, що таке кохання. Чи ти мене дуже кохаєш?

Прокурист відповів поцілунком, який тривав довго. Ліфт їхав додолу.

— Мило з твого боку, що ти прийшла, малятко, — сказав він, — інакше я зовсім впав би в розпач.

— Так? Але можеш мені повірити, це було мені не легко. Як я розпочала одягатись, він мене спитав, куди я хочу йти. Я йду, куди мені подобається, відповіла я. Це ж, мабуть, не в'язниця. Тоді він сів і роздивлявся на мене весь час, поки я переодягалась — надягала моє нове, рожевого кольору. Чи гадаєш, що воно мені пасує? Що, власне — як ти гадаєш — пасує мені найкраще? Напевне рожеве, чи не так?

— Тобі пасує все, кохана! — сказав прокурист: — Але такою сяйною, як сьогодні увечорі, я тебе ще ніколи не бачив.

Вдячно посміхаючись, вона розстібнула своє хутро, і вони довго цілувались. Ліфт їхав додолу.

— Коли я потім була готова і хотіла йти, він схопив мене за руку і стиснув її так, що мені ще болить, і не сказав ні слова. Він такий брутальний, ти не можеш собі уявити! Отже, до побачення! — сказала я. Він... ані слова! Він такий нерозважний, такий нерозважний, такий нестриманий; просто не можна терпіти.

— Бідне малятко, — сказав прокурист Йонсон.

— Неначебто я не мала права вийти на годинку та порозважитись! Але, бачиш, це ж воно і є: він найжалюгідніше створіння, яке можна собі в світі уявити. Він нічого не може сприймати просто та по-природному.

— Бідненька моя, чого тобі довелось зазнати!

— О, я жахливо страждала. Жахливо! Ніхто так не страждав, як я. Доки я тебе пізнала, я не знала, що таке кохання.

— Моя кохана! — сказав Йонсон і поцілував її. Ліфт їхав додолу.

— Ти скажи! — сказала вона, злегка звільняючись з обіймів: —

*) **Пер Ляґерквіст** — широковідомий шведський письменник (1891 р. нар.) — ліричний поет, белетрист і драматург; особливо відомим є його історичний роман «Варавва» (про розіп'ятого вкупі з Ісусом Христом розбійника). Одержав у 1951 р. Нобелеву літературну премію

Чи не було чудово там нагорі? Сидіти так тісно між собою і дивитись на зірки — ах, я цього ніколи не забуду. Бачиш, ще оце: Арвід просто неможливий. Він має просто безрухову серйозність: в нього немає ані іскри поезії — на цьому він просто не розуміється.

— Моя кохана, це ж нестерпно.

— Так, чи не правда, нестерпно! Але, — перервала вона себе і простягнула йому, усміхаючись, руку: — Чому ми тут сидимо і вдаємо щось: ми ж хотіли вийти і розважитись! Чи ти мене дуже кохаєш?

— Ще й як! — сказав прокурист.

Ліфт їхав додолу. Він схилився над нею і пестив її. Вона почервоніла.

— Будьмо сьогодні вночі милі між собою... як іще ніколи? Чи не так...? — пробурмотів він. Вона міцно притягнула його до себе і заплющила очі. Ліфт їхав додолу, їхав додолу, їхав додолу.

Йонсон нарешті випростувався, з червоним обличчям.

— Але що ж це з ліфтом? — скричав він: — Чому він нарешті не спиняється? Ми ж сидимо тут вже бозна як довго — чи не так?

— Звичайно ж, коханий, так воно і є. Час проходить так швидко.

— Ну так, на Бога, ми ж сидимо тут уже нескінчений час! Що це має означати?

Він подивився скрізь гранчасті дверцята. Назовні була чорна ніч. І ліфт їхав додолу, їхав додолу.

— Але ж, Господи Боже, що це означає? Це ж так, неначе їхати в безодню! І на це ми весь час так спокійно роздивлялись?

Вони спробували заглянути в безодню. Проте вона була чорна. І вони падали в неї дедалі глибше та глибше.

— Це шлях до пекла, — сказав Йонсон

— Ах, мій коханий, — скрикнула жінка і вчепилась до його руки: — Мені так страшно! Потягни ж за рятувальне гальмо!

Йонсон тягнув, скільки міг. Це нічого не допомагало. Ліфт їхав додолу, їхав спокійним, рівномірним темпом у безконечність.

— Це ж жахливо! — скрикнула жінка: — Що ж нам робити?

— Так, до чорта! — сказав Йонсон: — Це ж божевілля.

Маленька жінка була в розпачі і розплакалась.

— Але ж ні, моя кохана, улюблена, солодка, не слід плакати! Лишаймось при розумі! Адже ж однаково нічого не зробимо. Сідай, прошу тебе! Бачиш, отак! Тепер ми сидимо тут обоє — тихі й спокійні, тісно між себе; ми вже побачимо, що станеться! Ця ж штука мусить нарешті спинитись, до всіх чортів!

Вони сиділи і чекали.

— Пхе, — сказала жінка, — щоб щось таке мало трапитись! І зокрема трапитись нам, коли ми хотіли вийти та порозважитись!

— Так, до прокльону ще раз, такий ідіотизм, — згодився Йонсон.

— Чи ти мене дуже кохаєш?

— Моя солодка, маленька! — відповів Йонсон і знов схопив її в свої обійми. Ліфт їхав додолу.

Раптом він зупинився з поштовхом. І навколо було так ясно, що сліпило очі. Вони осягнули пекла. Чорт чемно відчинив ґратчасті дверцята.

— Добрий вечір, — сказав він і низько схилився. Він був майже

щикарний, у своєму фраці, що висів на волохатому зверхньому хребті, неначе на рожевому цвяху. Йонсон і мала жінка пішли, очманіло похитуючись, йому назустріч.

— Де ж, на ім'я Боже, ми є? — скрикнули вони перед обличчям незатишного оточення. Чорт пояснив їм це — трохи конфузливо.

— Але це не так зле, як воно чується, — поспішив він додати: — В усякому разі, сподіваюсь, що панство почуватиметься в нас добре. Це має бути лише на ніч, скільки я розумію?

— Звичайно ж, так! — скрикнув Йонсон, ретельно згоджуючись: — Це тільки на ніч. В нас і думки немає лишатись довше, абсолютно немає.

Маленька жінка, трусячись, прилипала до нього. Світло було таке гостре та жовтозелене, що вони ледве могли бачити. Їм здавалось, що навкруги несказана спека. Коли вони трохи призвичаїлись, то помітили, що стоять неначе на якомусь майдані, навколо якого, у вічній темноті, містились будинки з палаючими входами. Вікна були завішені; але крізь щілини можна було бачити, що всередині горить.

— Це ж пані і пан, що кохаються? — спитав чорт.

— Так, безмежно, — відповіла маленька жінка і стрельнула поглядом із своїх гарних очай.

— Тоді, прошу, оцим шляхом, — сказав чорт і ласкаво попрохав їх іти за ним.

Вони пройшли кілька кроків похмурним перевулком, що починався від майдану. Над одним брудним входом висів розбитий ліхтар.

Вони увійшли. Їх зустріла огрядна, з тихими рухами, чортиця — з важкою груддю та слідами фіялкової пудри в бороді навколо рота. Вона посміхалась багатозначно своїми приязно-розуміючими очами, схожими на перчинки. Роги на своєму лобі вона обкрутила кучерями і закріпила їх блакитними шовковими стрічками.

— Отже так, Ви є п. Йонсон з панією, — сказала вона: — отже так. Тоді, прошу, ч. 8. — І вона передала їм великий ключ.

Вони підійнялись темними, брудними сходами. Сходи були такі слизькі, що на них можна було посковзнутись. Це було двома поверхами вище. Йонсон відчинив ч. 8 — і вони увійшли. Вони стояли в середнього розміру затхлому приміщенні. Посередині був стіл з обшарпаною скатертиною, біля стіни — ліжко з новонавладженою білизною. Вони скинули плащі й капелюхи й довго цілувались.

Через другі двері тихо увійшов чоловік. Він був одягнений, як кельнер, але фрак був чистий, а сорочка — така біла, що вона знепокійливо ясніла в сутінках. Він ступав беззвучно; рухи були механічні, неначе несвідомі. Риси обличчя були суворі, а очі — нерухомі. Він був смертельно блідий. У скроні він мав вогнепальну рану. Він навів порядок у кімнаті, обтер столик біля ліжка і поставив посуд до миття.

Вони не дуже зважали на нього. Але коли він ніби відходив, Йонсон сказав:

— Трохи вина ми охоче вжили б, кельнере! Принесіть нам півпляшки мадери! — Чоловік схилився і зник.

Йонсон скинув вечірній одяг і жилетку. Мала жінка трохи вагалась.

— Він же ще повернеться, — сказала вона.

— Га, в такому місці не слід маніжитись. Роздягайся спокійно, ляльочко!

— Ах, — прошепотіла вона, — як це захопливо, коханий, ти і я, зовсім самі, в такому чудному, романтичному місці! Як поетично! Ніколи я цього не забуду...

— Солодкі устонька, — сказав він.

Вони довго цілувались.

Чоловік повернувся. Беззвучно, механічно поставив склянки, налляв вина. Світло столової лямпки впало йому на обличчя. В ньому не було нічого особливого, тільки він був смертельно блідий і мав у скроні вогнепальну рану.

Мала жінка з криком випросталась:

— На Бога! Арвіде! Чи це ти? Це ти! О, Отче Небесний, він мертвий! Він застрелився! — Чоловік стояв нерухомо і дивився невідхильно перед себе. Його обличчя не виражало страждання; воно було лише серйозне, глибоко серйозне.

— Арвіде, що ти наробив, що ти наробив! Як ти тільки міг! Ах любий, мій, добрий мій, якби я лише подумала, то можеш собі уявити, що я лишилася б удома. Але ж ти ніколи не розмовляв зі мною про щось таке. Нічого ти мені про це не казав, ані слова! Як же я могла тоді знати, на що ти замірився, коли ж ти ніколи про це не говорив! О, Господи Боже!...

Вона дрижала цілим тілом. Чоловік дивився на неї, як на чужу. Його погляд був льодовий і сірий, і просякав крізь усе. Жовтобіле обличчя відсвічувалось; вогнепальна рана була без крови, тільки дірка в скроні.

— Ах, це ж жахливо, жахливо! — скричала вона: — Я не можу тут лишатись! Ми відразу йдемо! Я цього не витримаю!

Вона рвонула до себе свій одяг, капелюх і хутро, і кинулась назовні, а Йонсон їй услід. Внизу перед сходами вона посковзнулась; вона потрапила сісти прямо між покидьків і тютюнового попелу. Перед ними стояла стара, і кліпала своїми очима-перчинками, з виглядом розуміння посміхалась у бороду та кивала рогами.

Потрапивши до перевулку, вони трохи віддихались. Вона одяглась, старанно привела себе до порядку і попудрила собі ніс. Йонсон протеґувально поклав руку навколо її талії і осушив їй поцілунками сльози, що вже були готові проллятись. Вони пішли назад до майдану.

Зверхній чорт іще прогулювався там. Вони знов натрапили на нього.

— Так-так, вже скінчено, — сказав він: — Сподіваюсь панство почувались добре.

— На Бога, це було жахливо, — сказала жінка.

— Але ж прошу вас, пані, не кажіть так; вам же однаково ніхто не повірить. Пані повинна була б побачити світ раніше, — тоді було інакше. Але ж насьогодні пекло — вже не щось таке, з чого можна було б скаржитись. В обличчі швидкого культурного піднесення на землі, привабливих радіо-ідеологій та скромно реґре-

сивних замовчань, ми тут теж робимо все, щоб не було нічого ані найменш помітити, щоб почувалось, навпаки, справді затишно.

— Так, так, — зауважив п. Йонсон: — Це вже треба сказати, воно стало під кожним поглядом гуманніше, це правда.

— О, — сказав чорт, — тут усе модернізовано, все цілком змінено, відповідно до перебігу історії.

— Звичайно ж! Треба, зрозуміла річ, керуватись загальним розвитком.

— Цілком вірно; натепер є лише душевні муки.

— Богові хвала, — сказала жінка.

Чорт чемно провадив їх до ліфту.

— Добрий вечір, — сказав він і низько схилився: — Зробіть нам честь іще раз унедовзі. — Він зачинив ґратчасті дверцята, ліфт поїхав догори.

— Добре, що воно пройшло, — сказали обидва з полегшенням і вкупі заховались у м'яке сидіння.

— Без тебе я б цього ніколи не витримала, — прошепотіла вона. — Він притягнув її до себе; вони довго цілувались.

— Не повірити, — сказала вона, злегка звільняючись з обіймів, — що він міг щось таке зробити! Але він завжди мав отакі своєрідні ідеї. Він ніколи не міг сприймати щось просто та по-природному, як воно є. Неначебто йому постійно йшлось про життя і смерть.

— Це ж ідіотизм, — сказав Йонсон.

— Він же міг би, принаймні, сказати хоч слово! Тоді б я залишилась, ми ж могли б піти вкупі іншим вечором.

— Так, звичайно, — згодився Йонсон. — звичайно ж, ми могли б.

— Але, коханий, що ми тут сидимо і нарікаємо один на одного, — пробурмотіла вона і охопила його шию своїми руками: — Адже тепер все пройшло.

— Так, лялечко, тепер це пройшло. — Він взяв її в свої обійми. Ліфт їхав догори.

Переклав **В. Д.**

———oOo———

І. ХАЛЯВА

О ні, не забуду малої хатини,
Де вперше побачив я світ,
Де юність росла моїх літ,
Заквітчана багром ярким хуртовини.

О ні, не забуду той голос, що першим
Голубив і з сну пробудив,
Той усміх, що радість зродив,
Надію і віру любов'ю оперши.

Ще й досі той усміх у серці пала,
А голос так ніжно й музично в нім гра,
Нашіптує думи крилаті...
О ні, не забуду ніколи тепла
У рідній, нетопленій хаті,
Ох ні, не забуду я Матір!

Дітройт, 1955.

НА СЛУЖБІ УКРАЇНІ

Наша пісня — це чарівна наша сила, це наш скарб. Вона духово єднає нас з Батьківщиною. Пісня наша приносить нашій нації славу. На чужині наша пісня, на крилах несе славу, перебороє ворожі перешкоди, до нашої рідної України.

Українська еміґрація в Англії сміло може гордитись великими успіхами нашого бандуриста, співака Я. Бабуняка, який на службі Україні з бандурою приносить славу і показує велич нашої пісні. Його часті виступи по радіо, телевізії та участь на міжнародніх фестивалях приносять добре ім'я для України.

На світлині: Бандурист Я. Бабуняк з своєю родиною

———oOo———

Музика

І. Шперналь

Дещо про джаз

«Джаз» — ах так, — це той організований атональний гамір, який безупинно дражнить наші вуха, — ця криклива музика негрів, з якою мудрий европеєць не має нічого спільного.» Цей осуд, думаю, буде осудом багатьох читачів. Але може це помилка? Словом мусить щось бути з гамору, Африки і божевілля.

Щось нове сприймається в народі все з застереженням. Коли у Відні грали перший раз вальс і тим самим відхилялися від тодішніх танців, це була тоді свого рода революція. Коли в радіо постійно надаватимуть якусь клясичну симфонію, то шановна публіка скоро почне жалуватися і скаже, що має досить з цього гамору, але цей «гамір» не вистачить, щоб його порівняти з гамором джазу, бо цей закид був би глупим. Ще одно: джаз не сміємо прирівнювати до легкої музики, як це часто чуємо від заповідача в радіо; звичай-

но, що теперішня танцювальна музика дещо споріднена, в ритмі, але тут існує фундаментальна різниця.

Звідкіля походить джаз? Не можна сказати, що джаз є витвором Африки, але він, безумовно, імпортований в Старий Світ, бо щось таке в Європі не могло постати. Також не можна сказати що негри були його безпосередніми творцями, бо джаз грають на інструментах, які в Африці не водяться. Адже є витвором Нового Світу. Місцем народження джазу були полудневі Штати Америки, насамперед Нью Орлеанс в штаті Люізіяна. В половині минулого століття там існувало велике переміщення народів: естонців, французів та негрів-рабів, які працювали на плянтаціях бавовни і у портах. Життя цих людей, за звичаями полудневих народів, відігравалося на вулиці. Там можна було почути і бачити вальс, польку, маршову музику і т. п., та між тим також спірітуальні (spirituals) після негрів. Нью Орлеанс був зародком нової музики — джазу. Європейська музика постачала деякі елементи джазу, а саме інструменти; ритм джазу походить від негрів. Негри співали церковні пісні, яких навчили їх білі місіонарі, але туга за батьківщиною в небі і їхня життєвість створили із спірітуальних мельодій вислів муки і радости, тому не дивно, що негри із своїм споконвічним почуттям дали нам джаз (Хвала їм на землі і у вічності! — прим. складача). Не мусимо джаз, як я вже згадував, приписувати виключно неграм, бо на початку його існування т. зв. Діксіленд-джаз (Dixieland — назва полудневих штатів Америки) грали оркестри-банди, складені виключно з білих. Як виглядав джаз в своїх початках — не знаємо, але, безперечно не так дико як сьогодні. Нот із старими мельодіями джазу сьогодні нема. Як симфонічна музика, так само джаз вніс нові стилі, нові форми виразу. Ці форми поширилися на модерну музику.

Буття-есенція джазу полягає в тому, що члени джазової оркестри імпровізують. Вони одержують тему, їм вказують такт, але що вийде із теми, то є справа самих музикантів. Проблема в джазі представляється так: свобода в імпровізації і фантазії та зв'язаність в темі і формі, тому кожний з нас, не маючи музичної освіти, може бути членом оркестри-бенди (звичайно вміючи грати на якомусь інструменті), а то й бути диригентом. Мені пригадується джаз гайденавської бурси. Інструменти були «африканські»: баняки, ложки, бляхи і т. п., а «капельмайстер» без слуху. Шкода, що настоятель бурси не дозволяв розвиткові того джазу.

Постає питання про сенс джазу. Джаз не є ані національним, ані расовим явищем, але все ж таки є характерний для західньої культури в час її повної індустріялізації. Такт джазу є скорий, так, що коли, бачимо, як його грають, то здається, що люди не мають часу — ніби їх машина підганяє. Це саме явище спостерігаємо в модерному малярстві: пензлем наліво і направо та вже «мистецький» твір готовий і всі його подивляють.

Чи джаз є мистецтвом? Покищо від джазу, головно молодші, слухаючи його, мають велике задоволення. Джаз викликає пристрасті, тому поклонники джазу не мають правдивого душевного задоволення, також і мистецтва в джазі тяжко найти.

——oOo——

Рецензії

Проф. Г. Ващенко

Заклик до віри й боротьби

(Вибрані твори П. Савчука, Нью-Йорк, 1955 р.).

Українська еміґрація переживає з морального погляду сумні часи. Помічається занепад духа, зневіра щодо майбутнього, відхід від високих ідеалів боротьби за Батьківщину. Такі настрої помічаються не тільки серед старшого покоління, а навіть серед молоді, що звичайно повна ентузіязму і поривань до кращого майбутнього.

Тому то слід вітати вихід у світ такої книжки, як «Вибрані твори» П. Савчука. Вся вона пройнята палким і здоровим оптимізмом, вірою в краще майбутнє України. З кожної сторінки звучить заклик до боротьби за її волю. І це не дешевий оптимізм мрійника. Ні, це оптимізм людини, що сама зі зброєю в руках боролась за Батьківщину, перенесла багато терпінь і бачила дуже багато горя своїх земляків, що терпіли і терплять від большевицької Москви.

Вірші П. Савчука в хронологічному порядку відбивають події визвольних змагань і зв'язані з ними думки та переживання, починаючи з 1917 р. до 1955 р. Через всю збірку проходять дві лінії думок і настроїв автора. Так у вірші «Епопея», написаному в 1920 р., ми читаємо:

«І обнялися скрізь вогнями,
Кинджали, встромлені в серця —
Та доки ж буде це над нами?
За що терпить земля оця?»

Подібні ж рядки читаємо у вірші «Сумно плаче вітер»:

«Усохли верби на ярами,
Понісся стогін по краю,
Стрільців не вкрито китайками,
Гниють постріляні в яру».

В цих віршах відбиті переживання автора, зв'язані з поразкою наших визвольних змагань в перші роки большевицької революції.

А далі йдуть страшні роки організованого в 1932–33 рр. голоду, що приніс смерть мільйонам українських селян:

«Прокляті будьте всі ці роки!
І цих років володарі....
В душах запишемо глибоко,
Як голод нищив трударів.

А діти-сироти хатами
Конали з голоду і мук;
І біля мертвої вже мами
Просили хліба в дні розпук».

А у вірші «Згасає день» є такі рядки:

«Черства земля, сади не пахнуть,
Дітей утихли голоси —
Не розами цвітуть, а чахнуть
Діточі личка — цвіт краси».

Відбита у віршах п. Савчука і страшна «ежовщина» з її арештами, тортурами, концентраційними таборами, розстрілами.

А проте поразка України в часи визвольних змагань і нечувані жорстокості Москви, викликаючи обурення проти напасників, не вбивають у автора віри в світле майбутнє Батьківщини. Навпаки, вони запалюють його енергію до боротьби за її волю. Автор кличе мужньо боротись, поки не буде виборена воля. Такі кличі чуються у віршах автора, написаних ще в перші роки большевицької революції.

«То ж чуйте!... буде в нас держава!
Збудуємо її грудьми!», —

пише він у 1920 р.

Такі ж кличі зустрічаємо ми й у віршах, написаних у 1938 р.:

«В бурі життя! Я бачу далі!
Золоть весни, полків пісні,
Стяг України ще замає,
Вестиме нас у славні дні».

Не зникає віра автора в перемогу України в боротьбі за волю і на еміграції в останні часи:

«Бо ми ще піднесемо знамена,
Залунає і клич бойовий —
Дорога буде вістка для мене,
Як скарає їх атом грімкий».

Підставою такої надії на краще майбутнє українського народу є, з одного боку, палка любов автора до України, а з другого, — тверда віра в Боже Провідіння, в те, що правда переможе неправду, що добро переможе зло.

Палка любов автора до Батьківщини, його здоровий оптимізм дають нам підставу висловити побажання, щоб його твори ширились серед української еміграції, особливо серед молоді, і підтримували в ній віру у світле майбутнє України та бажання самовіддано боротись за неї.

Було б бажаним також, щоб вірші п. Савчука були внесені в читанки для нашої молоді і включались у програми наших святочних академій.

———oOo———

Книжка, яка алярмує душу українця

(С. Панас. «Камікази» — поема присвячена українському та всім іншим народам, поневоленим і загроженим москалями. Накладом автора. Нью-Йорк 1955)

Ця книжка своїм зовнішнім виглядом і способом видання (фото з машинопису) ледве чи зможе в цей час розвитку видавничої техніки знайти конкурента до її скромности. Але за те, яким патріотичним вогнем палає її автор! Які ідейні завдання, і то які актуальні на цей час — поділу світу на табір волі і на табір катів — він втілив у цей твір! Є це дійсно приклад видання вельми цінного змісту у вельми скромній «одежині».

Не беремося оцінювати стиль твору, уміння автора віршувати, його поетичний талант і, взагалі, літературної форми. Але хочемо відзначити ті ідейні, змістовні і емоціональні цінності цієї книжки, які роблять її добірною й вартісною лектурою, зокрема для української молоді, яку хочемо і на чужині втримати не тільки на поверхні української національної свідомости, але хочемо бачити її пересякненою гарячим, чулим прагненням жити для України і боротися за її волю, честь і державу...

Піднесеним тоном героїчного епосу зачинає автор свою поему прославленням тих «надгероїв» — «орлів Японії» — «каміказів», які на запит командирів: «Хто з вас наважиться в жертву своє життя вітчизні дати?» всі, не вагаючись, заповнили свої картки підписами про згоду на відчайдушну самопожертву за батьківщину і мікадо і... «розірвані стосічно, згоріли тут, щоб жити вічно...»

І вже зразу ж автор кидає до сумління українця одвертий запит: «Яку ж своєму ви народу, що всі надії лиш на вас, на смерти вашої підводу поклав у цей трагічний час, — яку дасте ви картку: чисту, чи з вашим іменем — огнисту?!» І далі кличе: «...Пиши, будь славним каміказом!!! блага вітчизна і народ, бо може й завтра боягузом умреш від куль ворожих орд...»

І цим способом, описуючи з героїчних епізодів історії української боротьби, вказує на їх величну аналогію між собою... «А шаблі наші є не гірші від самураївських мечів...», а далі, наприклад, робить висновок про «...козаків, що смерть раніше каміказів саджали до своїх човнів і з нею гралися на морі, в Криму, у Польщі і в Босфорі!!!»

Та не замикає він очі на різницю тих історичних обставин, в яких виростали і виховувалися японські герої, а в яких нищились українські душі під московською займанщиною. Бо... «Москаль плека не каміказів, а Юд і Каїнів чужих, що радо служать без наказів, катуючи й батьків своїх...»

Підносячись далі у своїй візійній фантазії до позагробового життя душ каміказів з їх командиром Огніші, що зустрілись у своєму понаднебесному леті з душами наших гетьманів: Богдана Хмельницького, Петра Кальнишевського, Апостола і запорізьких козаків, автор відживляє в яскравих барвах-виразах крилатих ряд історичних образів та огнистими словами святої ненависти розкриває жах московського цинізму, насильств, облудства. А портрети ворогів наших доводить від Петра-загарбника аж до мало знаних фактів юдиної служби Фітільова та різних «сексотів». При тому занотовує до незабутнього архіву української мартирології

події українського спротиву й московських кар, ім'я яким тисячі, а серед яких особливо кричать своїм жахом насильства «старшого брата» в Сорочинцях, Базалії, Богодухові, де сотні наших дівчат-цвіту України рубали шаблями червоні кінноти-чики...

До тремтіння душі доводять описи з життя — прощання матері старої з сином повстанцем або заповіт батька доньці... «за народ свій і до ката у могилу йди... і дітей своїх такими допоможе й Бог тобі вчити ще малими гнать з усіх доріг ворогів свого народу»...

В книзі цій є багато таких місць, що при читанню майстерно описаних фактів з нашої боротьби визвольної, аж кров холоне від тваринних виявів злоби московських посіпак проти українського населення, або аж запалюється і клекотить від жару жадоби святої помсти.

Безперечно, ця цінна книжечка легче б і ширше розповсюджувалась, коли б була видана в більшому числі примірників і звичайним друком і була б тоді може дешевшою ніж один доляр.

Сила вражінь від її змісту була б ще гостріша, коли б знайшовся український артист маляр з палкою душею і доповнив цей твір образами-візіями душ каміказів і гетьманів та козаків, а до того додати ще й низку історичних образків українських історичних подій і постатей, що про них автор подає в книжці. Бо кілька образків-репродукцій з фактичних військових одчайдушних чинів каміказів є рішуче замало.

Але тим часом, ця книжечка і в її ультра-скромному вигляді заслуговує до найбільшого поширення саме в цю добу. Масовим закупленням її в автора йому буде дано можливість видати продовження її під заголовком — «Москва і московські яничари». Як зазначено в прилозі до «Каміказ», замовляти книжку треба з такої адреси: Mr. S. Panass, G.P.O. Box 1166, New York 1. N.Y. USA.

Асунсіон (Парагвай) **Ант. Кущинський**

——oOo——

До історії СВУ-СУМ:

Мій шлях

від року 1929 до 1946 по «советской родине»

Від Редакції: Ми знайшли в архіві автобіографію українського патріота, члена СВУ-СУМ-у на Україні, який пройшов тяжкий шлях життя, поневіряння лише за те, що він хотів волі і щастя для України. Тисячі членів СВУ-СУМ-у загинули під совєтами і лише одиниці врятували своє життя. Хай же члени СУМ-у на чужині прочитають цей життепис свого попередника і хай знають, що ідея СВУ-СУМ-у є рідна для всіх нас, бо за цю ідею віддавали свою молодість і життя наші попередники. В цьому сила ідеї СВУ і СУМ-у на чужині.

1. Київ — Соловки — Архангельськ; Медвежа гора — Караганда; Воркута — Обдорск; Котлас — Москва.

Українці! Брати рідні! Пробачте мені гріх тяжкий, коли в рідній мові найдете помилки. Бо за довгі роки моєї неволі мусіло так статись, бо й русифікували мене, і «кіргізили», «ескімосили», «німчили», «швабили», але серце моє завжди українським зосталось.

Народився я у Вінницькій окрузі на Поділлі, Тиврівського району, в містечку К., року Божого 1909, 19-го квітня.

Батько весь свій вік служив лісником.

Було у мене ще дві сестри, — одна молодша, а друга старша від мене.

З пам'ятних мені часів, ми мешкали в містечку Г. на Поділлі, недалеко від м. Вінниці над р. Бугом.

Від 1918 до 1926 року я ходив до школи. В останній шкільний рік, себто в 1926 році я став членом юнацької СУМ формації «СВУ» — Спілки Визволення України. Через зраду окремих членів та майже виключно поляків, органи О.Г.ПУ. (Государственное политическое управление), провели серед молоді в той час різні допити, поголовні реєстрації, фотографування з відтисками пальців і т. ін. і всіх, хто в 1926 році мав закінчених 18 років, заарештовано, заслано на Сибір або розстріляно. Як член СВУ, я також мав своє невеличке завдання, — я був зв'язковим з осередками СВУ в сусідніх селах та містечках повіту. Активної діяльности ми ще не провадили, але під керівництвом представників з вищих та дорослих організації СВУ з Києва й Харкова, різними листівками, друками та бесідами підготовляли об'єднання по всій Україні для майбутньої боротьби з большевизмом під час повстання.

А в той час навколо все кипіло від арештів та розстрілів невинного селянства, а також виловлювалась вся менше більше активна здібна молодь. В кінці 1926 року почалась боротьба і у мене за своє власне життя та свободу. Щотижневі виклики до Г.П.У., фальшиві та підлі свідки на різні дрібниці та різні допити й обшуки вдома, але без арешту. В 1927 році майже нікого не залишилось з моїх знайомих, та з членів осередка. День і ніч слідкували за мною, а сіть таємних агентів Г.П.У. у різних цивільних типів так розрослась, що кожна п'ята людина примусово або добровільно була таємним агентом, сексотом, або просто собакою. Тоді я мусів покинути родину, рідних та виїхати 18-річним юнаком у світ, без гарантованих паперів та без середників для життя на скитання аби сховатися.

Так з 1927 року до половини літа 1929 року я проблукав по світі на мізерних приватних заробітках, та все в різних місцевостях. Така ситуація робилась далі неможливою, бо починалась кампанія колективізації. В половині літа 1929 року я довший час затримався в містечку Ямпіль над Дністром на Могилівщині, щоб перейти румунський кордон і податися на еміграцію, але це мені не пощастило й я був затриманий пограничною заставою на кордоні в селі Велика Косниця.

Після вступних допитів пройшов через фотографування, відтиски пальців та через низку найдокладніших анкет. Після того мав бути відісланий до своєї Вінницької округи, звідки сам походив. Уже по дорозі між Вінницею і Жмеринкою, на станції Браїлів удалося мені під пострілами втекти. Після щасливої втечі я переховувався в містечку, де проживали мої батьки, аж до кінця

1929 року, себто півроку не бачив світу, бо з півниць та льохів не вилазив. А тим часом по всій Україні діялося те, чим Вінниця стала відома в недавно минулий час і в Європі, на еміґрації, простіше кажучи, вся Україна стала Вінницею. Але мушу стриматись від докладностей до якогось часу з браку місця та інших мотивів.

Отже 3 березня 1930 року, під час коротких хвилин мого перебування у батьків, я був заарештований чотирма аґентами ҐПУ з міста Вінниці під проводом слідчого Бреннера з Києва, але ще раз мав щастя вирватись із рук і втекти. Тоді заарештували мого батька, молодшу мене сестру, що була вдома, а я в ту ніч добрався до містечка Красне, де проживала моя тітка (сестра матері), і де я мав на меті ще переховатися деякий час. Але ж то щира правда, що кожна п'ята людина була або добровільним, або примусовим аґентом, і отже син моєї тітки — мій тіточний брат — був тією п'ятою людиною і через кілька днів віддав мене в руки ҐПУ в своїй власній хаті. Це було 19 березня 1930 року.

Після цього останнього арешту відвезли мене у Вінницю до ГПУ і почалася моя справа так, як собі вороги того бажали. Слідство, допити та всю мою справу провадив слідчий Тамаров. Три місяці я просидів у в'язниці «Нова тюрма» біля Вінницького вокзалу. Під час допитів тиснули дверима мої пальці, вибили мені два передніх зуби та пекли в сухій бані і домагались, щоб я видав усі таємниці, які я знав про СВУ та щоб склав список усіх членів та усіх моїх знайомих, і щоб признав себе винним у контрреволюційній діяльності.

Але за три місяці щоденних допитів слідчі нічого не довідались і тоді мене слідчий повідомив, що все одно мене розстріляють, але і це не допомогло, тоді мою справу передали в Київ слідчому Бреннеру, як на вищу інстанцію.

Бреннер мені запропонував погодитися стати таємним аґентом ГПУ, видати всіх, і тоді він дарує мені свободу, від чого я категорично відмовився і сказав, що я радше прийму всяку кару, але не визнаю ні одного пункта з його обвинувачення, або з пропозицій.

На другий день мене переведено до камери смертників Київської тюрми на Лук'янівці, де ще сім осіб очікувало смерти. Того ж дня серед ночі під'їхав «чорний ворон» і всіх нас повантажили на авто, перед тим закували руки і позав'язували очі (чи маски наклали). Везли нас більше, як півгодини, але куди — не знаємо. Раптом авто затрималось, нас вивели і поставили під якийсь мур або стіну (лицем до муру) і так ми стояли кільканадцять хвилин, очікуючи своєї кулі, але пострілів не було, а серед ночі все зловіщо мовчало, тільки серця наші бились останній раз так сильно, що ми чули один одного. Раптом чуємо храпливий голос команди: «Каждий отвечай четко свою фамілію!» Викликали всіх 7 чоловік по прізвищах, іменах та року народження, викликають восьмого, але ніхто не обізвався. В тій хвилині я одержав страшний пинок чоботом у плечі і почув знов той храпливий голос: «Чего молчиш? Разьве тебя не касается??!» Я відповідаю, що мене не визивали. «Как твоя фамілія?» — відповідаю, «год рожденія?» — відповідаю, «какая статья і срок?» — Ка-

жу йому, що ані про статтю, ані про термін мені ще не казали. Знов чую той же храпливий голос: «Тогда ето ошибка». Через хвилину за руку відвів мене до авта, а в той час роздався шеренговий постріл з двох сторін і упали ті нещасні сім, як мішки на землю з картоплею, і сьогодні той гомін тіл чую ще так свіжо, ніби це вчора робилось. А бідні колеґи по смертній камері останній раз умили рідну землю горячою кров'ю...

Тоді, в ті найстрашніші хвилини мого життя я нічого не думав і нічого не розумів, холодний піт лився по мені градом і я гадав, чи це сон чи мрії, чи дійсність. Знову привезли мене до ГПУ в ту ніч «для вияснення», чи це була помилка. Але слідчий Бреннер у цей раз усміхався і чекав, що я впаду йому до ніг, після цієї Содоми і Гомори. Хвилину помовчав, а тоді сказав, що це була помилка службових виконавців, вибачався лагідно і спитав, чи я ще не надумався признатися. Я відповів спокійно, що його надії пусті, бо я за правду і справедливість погоджусь і на смерть. За себе відповідаю тільки одного, коли я винен. Тоді він мене повідомив, що я адміністративно засуджений московською трійкою при колеґії ОҐПУ на 10 років заслання в далекі північні концтабори особого режиму, по артикулах УССР уголовного кодексу законів:

54^{10} — контрреволюціонная аґітація.

54^{11} — контрреволюціонная організація.

54^{6} — шпіонаж в пользу Румунії с попиткой перехода за кордон.

Все слідство я відбув у Лук'янівській тюрмі по адресі С. К. 4, камера 6, це значить: Слідственний корпус будинку, 4 коридор (хідник), камера в'язниці ч. 6.

Після того, як я одержав свій вирок, рано перевезли мене до останнього корпусу тюрми, де було в камерах битком набито людей.

Через тиждень я був уже в дорозі «по родной советской земле» на далеку північ. Подорож тривала 20 днів етапом, і от чудовий Архангельськ на болоті, а потім і вічно туманні та суворі Соловки з їх кляшторними мурами соловецького манастиря. І почалася «жизнь арестантская». Провірки, розводи, норми, штрафи, карцери, колючі дроти та собаки, як ведмеді, цинга, що зуби випадають з м'ясом, або ноги й руки крутить в колесо, голод, нужда і всі розкоші «совєтського раю» на землі під тим «сонцем».

Так на Соловках пройшов 1930 рік. Навесні 1931 року велику кількість нас вивезли знову до Архангельська на лісові біржі. Хто попав на «Економію», хто на «Бакаріцу», хто на II Лісобіржу, хто на Ведмежу Гору, а хто на «Всеколес», все це були окремі лагері по 20-30 тисяч осіб, а таких лагерів була маса там. В різні часи і пори року перекидались люди з місця на місце, де більше праці.

Я був на «Економії» довший час і на «Всеколесі», де власне вантажились усі чужоземні пароплави тим лісом різних ґатунків, а на тому лісі, на тих грубезних деревах, як бочки, писали ми всі політв'язні різними мовами все те, що там діялось, писали ми власною кров'ю про ті всі тиранства і всі ті дерева, записані різними мовами, вантажились на пароплави і їхали в різні держави Европи та в Америку. Інтеліґенції та вчених було там у таборах сила.

Отже восени 1931 року одного дня всі пароплави закордонних

держав в кожному порті в одну годину загули, повикидали чорні прапори на щоглах, це значило, що вони відмовилися від навантаження, бо европейські держави проголосили протест-бойкот і не хотіли брати того добра, здобутого такою катівською примусовою працею, та за таку дешеву ціну для конкуренції, а також Америка повідомила Москву, що представники комісії негайно виїдуть для вияснення що там діється. Московські газети та радіо відразу догадались, що це наша робота, і кричали, що то «буржуї» та зрадники «родіни» тим так нашкодили і малювали в газетах «Известиях» та «Правді» карикатури як політв'язні пишуть на дереві.

Але тим часом в трьохденний термін всі лагері мусіли зліквідувати, що й сліду не залишилось, що там були в'язні, а на те місце послали вільнонайманих зі всієї Архангельської округи та інших сусідніх округ.

А нас етапами в той час по 60 чоловік у вагоні день і ніч вивозили до Сибіру та до Кіргізії в Азію. На мою долю випало в 1931 році покинути північ та білих ведмедів та їхати в копальні вугілля в Караганду, де до 1936 року відбудовували ми саме місто Караганду і відбудували 18 копалень. В 1936 році, на якійсь невідомій підставі, всіх політв'язнів раптом перекинули на найдальшу північ заполярного кола аж на Воркуту. Виявилось, що й там вугілля багато, але вічна мезлота та тяжкий клімат — ґрунт потребує каторжних робітників, бо по найму нікого послати не можливо, отже загинуло там бідного люду несчисленна сила. Там будували ми I «Севжелдорпуть», II «Капитальние шахти Воркутського угольного бассейна».

І гинуть люди як мухи. Та що й говорити, коли б не боявся язик розв'язати, то цілі книги можна б було написати.

І так від року 1936 по 1940 пробув я на Воркуті, а, на жаль, ворогам, минуло 10 років і настав час мого звільнення. При звільненні видавались справки «об освобождении», а на основі тих справок пашпорти з спеціяльними помітками про минуле. Отже я мав на першій сторінці пашпорту помітку: А.К.О. — це значить: «агітація», «контрреволюція», «осторожно». Та й з таким собачим пашпортом можливо всю Росію з'їздити і ніде вас на працю не приймуть, а крім того ніде переночувати не пустять.

Так і я через 10 років добрався на Україну, але ж ніде нікого з родини не знайшов, бо батько мій також був засланий до Томська там і помер, старшу сестру пізніше знайшов аж на Кавказі, мати померла, а молодша сестра невідомо де, а я знов без права на працю мусів блукати по світу та знову щотижня мельдуватися до Г.П.У., тепер НКВД, та ще й не мав права більше як 30 днів мешкати на одному місці в селі, мусів щомісяця переїздити як циган робити. А багато було таких, що до півроку після звільнення, одержали повторний такий-же термін на заслання адміністративно без суду.

Війна з німцями дала мені нагоду скористатись з неї і вибратись в еміґрацію, тому до Німеччини я приїхав добровільно, але, на жаль, у Німеччині з 1942 року до капітуляції крім колючого дроту та «ОСТ» на грудях нічого не бачив.

Працював я на летовищі в Дюссельдорфі з моєю дружиною по-

12 годин денно, та жили ми так марно як і не думалось про Німеччину, та і людиною не мали права себе почувати, бо все до дрібниці було заборонено, так що я свій совєтський концентрак закінчив у Німеччині добровільно, але теж за дротами, та й все мені здавалось, що я таки в Европі, але ніби під опікою того «батька народів», але тут теж дійшло нарешті до кінця та настав день дійсного звільнення нас від тиранії та рабства, коли вступили американці.

Але радість тривала недовго і дійшло знову до біди, бо через пару тижнів знову курсували по американській зоні авта з червоними п'ятикутними зірками з комісарами, які брутально та примусово хапали, де кого попали, на дорозі чи в місті та таскали на «родіну», а хто противився, то й кулю діставав, і от коли я такий факт помітив, то утратив віру взагалі в існування, бо той фанатичний, але обґрунтований жах минулого, тепер теж мені не дас спокою ні вдень, ні вночі. Отже часто хотілося собі життя відібрати, але я був не сам, дружина на чужині тут зі мною, хто її потішить, хто допоможе. Але раптом у Кемптені комісари так запрошували тих еміґрантів на «родіну», що дехто здоров'ям поплатився, а багато зі собою вони забрали. Коли кінець цьому рабству, ні, ні! Досить! Вже 16-тий рік від мого ув'язнення й тепер спокою не маю та мушу ще стерегтись, щоб як зайця не піймали. Я і чути про неї не можу, досить мені, я хочу спокійно працювати і доживати хоть решту мого віку по-людському. Здоров'я загубили мені, молоді літа змарніли у неволі... Люди добрі, що робити??? На «родіну» це на вірну смерть.

І так, у результаті всього минулого знову підпілля... після кемптенської історії всі совєтські папери до печі! В вогонь геть!!! І пашпорт і справку про звільнення з таборів і інші дрібниці — все разом пішло з димом у повітря. Настав день реєстрації на відтиск пальця, що робити??? Я не можу подавати себе совєтським громадянином ні за що на світі!!! і... зареєструвався голлендером, що родився в Амстердамі. І залишився я як на водяній хвилі, куди винесе, чи до берега, чи в кручу??? Знову підпілля, знову моральний неспокій й думка про те, а що, як занесе в кручу. Ані допомоги від УНРРА, ані права іншого на життя все — це таке, як у того німця, що воював та все більше йому хотілось. Працюю за 50 марок на тиждень, плачу 40 марок у місяць за мешкання. Один залишився без опіки над собою. Ось уже на основі того, що моя справа ні в якому разі не належить до теперішньої сучасної політики, що вона належить до тих років, коли ані ялтинських конференцій не було, ані гадки про ситуації сьогоднішнього часу, прошу мені допомогти, об'єднатися з еміґрантами українцями та вийти з підпілля, щоб хоть за 36 років я міг мати ґарантію на свою свободу, або як бездержавний, або як інакше ЛУПВ вважатиме. Бо я ще й сьогодні сподіваюсь, що доля наша — доля України ніколи не загине, коли братерськими почуттями горять наші серця. Хай живе свобідна Україна та розцвіте її слава назавжди.

В. Ф.

29. IV. 1946.

——oOo——

З діяльности СУМ-у:

Вступаймо в новий рік і в друге десятиріччя

1956 рік закінчив свій біг. На порозі нового старту вийшов рік 1957-ий. Українська суспільність на чужині підсумовує діяльність СУМ-у за минулий рік і відповідно оцінює її, беручи до уваги всі позитивні й негативні сторони пророблені праці.

Для Спілки Української Молоді 1956 рік мав особливе значення, як ювілейний рік, коли відзначалось 10-ліття відновлення СУМ-у на чужині. Тому він повинен був бути динамічним і величавим у закріпленні славних досягнень Спілки Української Молоді за перше десятиріччя.

Як же виглядала праця СУМ-у в 1956 році, яких успіхів домоглася світова сумівська родина за цей відчитний період часу. Можна ствердити, що найкращі осяги здобув СУМ в Америці, Канаді й Англії. Головною заслугою осередків СУМ-у цих трьох країн є намагання окремих керівників поширити лави Юнацтва СУМ-у та затримати на відповідному поземі діяльність старшого членства, як основну силу цілого СУМ-у.

Найкращі показники в усіх ділянках сумівської праці — внутрішньо-організаційній, виховно-освітній, мистецькій, в розбудові матеріяльної бази і в допомозі Європі та зовнішньо-політичній — в 1956 році здобув СУМ Америки. За ним слідують сумівські організації Канади й Англії.

В інших країнах керівники СУМ-у чимало відстали, частина їх обмежилась виключно підготовкою та проведенням літніх таборів Юнацтва СУМ-у, занедбуючи всі інші ділянки творчої праці СУМ-у. У Німеччині, наприклад, на початку 1956 року осередки старшого СУМ-у проявляли деяку активність, але під кінець року вже не виявляють. Такі симптоми є загрозливі для діяльности не лише старшого СУМ-у, але й для юнацтва. Подібне явище помічається і в Австрії, Франції. В Австралії, Бразілії, Парагваї стан подібний з старшим СУМ-ом як в Німеччині, але місцеві керівники СУМ-у цих трьох країн роблять заходи, щоб активізувати працю в наступному 1957 році. В Бельгії СУМ за 1956 рік значно звузив свою діяльність з причин виїзду провідного активу і членства СУМ-у, хоч Крайовий Комітет намагається розбудувати лави Юнацтва.

Загалом можна визнати, що коли в першому десятиріччі питома вага діяльности СУМ-у в Європі і за океаном урівноважувалась, то в 1956 році СУМ в Європі відстав і центр ваги пересунувся за океан. Отже в другому десятиріччі відновленого на чужині СУМ-у головними теренами його діяльности будуть Америка і Канада, де зосереджені тепер найбільші скупчення українців, і відтепер доля цілого СУМ-у залежатиме від керівників організації в цих країнах, на сумління яких лягає відповідальність за активізацію праці СУМ-у і підтримки роботи в країнах Европи та Латинської Америки.

Завдання стоять складні й відповідальні.

Треба прикласти всіх спільних зусиль, щоб відновити СУМ у Венесуелі й Аргентині, допомогти в активізації праці в Бразілії й Парагваї, посилити творчу працю в Німеччині, Франції, Австралії.

Зокрема в Австралії можна сподіватись новий етап в оздоровленні і активізації СУМ-у, бо тепер там старші сумівці творять умови для співпраці СВУ і СУМ-у, які будуть доповнювати себе в спільній роботі.

Потрібно керівникам СУМ-у перебудувати працю з старшими віком сумівцями, зберегти кадри, зацікавити їх новими формами і змістом в політичній площині.

Спілка Української Молоді як традиційна організація, яка ідеологічно, світоглядово є виявом духовости української нації, яка допомагає в здобутті волі і державности своєму народові, в наступному другому десятирічному етапі виконає з честю своє завдання, з прапорами перемоги повернеться на Україну і три літери «СУМ», в яких відображено символ державного тризуба поширить на рідній землі в мільйонові лави Спілки Української Молоді на радість і славу Української Нації.

——oOo——

З. Саган

Не лякайтесь перешкод*)

Сьогоднішнє наше, сумівське свято — призначене для відмічення 10-их роковин з дня відновлення СУМ-у поза межами нашої рідної землі. Я не маю наміру переповідати сьогодні добре знаних нам усім подій, які заіснували внутрі нашої організації за отих останніх 10 років. Це все аж надто добре відоме. Я хочу звернути вашу увагу тільки на деякі моменти.

Заки я ці моменти назву по імені — дозвольте мені пригадати вам один старогрецький міт. Маю тут на думці міт про Геракля.

Коли молодий Геракль, вирісши з дитячих років, — пустився в мандрівку по світі, щоб довершити чогось великого, він по відході з свого родинного міста станув на розпутті. Перед ним простягалися два дуже неоднакові шляхи: один дуже вигідний, встелений рожами й квітами, повний всяких принад і розкошей, а другий тяжкий, повний каміння й терня. На кінці розкішного шляху була пропасть, а в ній вічне забуття в неславі, зате тернистий шлях закінчувався сяйвом безсмертної слави.

Геракль зразу вирікся розкошів і пішов шляхом, повним тяжких перешкод, щоб служити прикладом для молоді всіх народів на довгі тисячоліття.

Відновляючи тому 10 років СУМ, ідейний гурт наших чолових людей рішився не тільки сам піти тернистим шляхом праці для добра українського народу, але й закликати найширші круги нашої молоді піти теж цим шляхом.

І кожний з вас, молоді мої друзі, хто став членом нашої Спілки,

*) Скорочена промова, виголошена на здвизі СУМ-у, дня 23. 9. ц. р. у Торонті, Канада.

— рішився іти не легким шляхом, а отим тяжким і невдячним, повним найрізнородніших перешкод, шляхом, на якому часто-густо, замість признання з боку деяких кругів суспільности, треба стрічатися з насміхами, часом з очорнюванням і наклепами. Кожний сумівець мусить числитися з тим, що часто-густо, замість поради й підтримки з боку деяких кругів, він стрінеться з презирством і глумом. Колись, у давнину, коли ще мітичні герої були живими людьми, їх життєвий шлях був дуже ясний, хоч і тяжкий. Вони йшли від поборення одної перешкоди до другої — і накінець їх чекала безсмертна особиста слава. Наші шляхи багато складніші. Вони часто схрещуються з іншими шляхами, які не мають нічого спільного з нашою основною метою. Геракль мав тільки одне розпуття перед собою, — ми оцих роздоріж маємо багато. На цих роздоріжжях немає ніяких дороговказів, ані орієнтаційних таблиць, і ми мусимо рішати самі, яким нам шляхом дальше йти. Наша дорога частіше нагадує шлях, що ним ішов Тезей, щоб звести бій із жахливим Мінотавром, нагородою чого було життя на волі. Нам доводиться іти до нашої мети не тільки серед лябіринту різних країн з притаманними їм умовами життя й праці, а й шукати правильної дороги серед безлічі ідеологічних манівців. Ми, як мітичний Одіссей, мусимо вислухувати з відкритими вухами співу Сирен — всяких пророків матеріялізму, які намагаються прислонити нам віру в найвищу ідею — в Бога, ми мусимо вміти розпізнати й те, що нас віддалює, а що наближає до служіння другій непорушній святості — Україні. Підкреслюю Україні, а не самому СУМ-ові. СУМ ніколи не був, не є і не буде ціллю, чи самоціллю. СУМ — це тільки організаційна форма, а наша ціль — це Україна. Про те ми мусимо пам'ятати не тільки в святкові дні, в часі походів, академій, чи торжественних сходин, а завжди, навіть у нашій щоденній праці! Відновлений СУМ мав перед собою завдання двоякого роду — соціяльного характеру й політичного.

Здійснюючи перше завдання, — необхідно було організаційно охопити розпорошену по цілому світі українську молодь, уперше для того, щоб не допустити до її падіння на дно чужих суспільностей. Необхідно було заохотити бодай молоді річники до наполегливої праці над собою з двох простих міркувань: більш розгорнена людина дас собі легше раду в кожному середовищі, і подруге, чим більше буде культурних, свідомих і дисциплінованих українців, тим більше з того буде користи для України. У дальшому потрібно було звернути увагу на виховання зміни, тобто на нашу дітвору й доріст, оберігаючи її від денаціоналізації. Сказати, — це справа може й проста, та виконати це — було ділом, гідним того, щоб його поставити нарівні з Гераклевим подвигом. Сьогодні ми маємо наші осередки буквально в кожній частині світу, а при кожному осередку щораз то краще розвиваються відділи ЮСУМ-у. Ми маємо власні доми й домівки, з яких деякі навіть дуже величаві, маємо свої оселі, площі до таборування, а врешті видавництва, пресу, тисячі юних і дорослих мистецьких ансамблів, діють курси українознавства, поруч з курсами зовсім практичних знань. Наші члени відвідують і закінчують середні і високі школи та відбувають військову повинність в арміях різних вільних країн, не затрачуючи зв'язку із своєю організацією.

Політичні завдання СУМ-у може ще більші, чим попередні. Вони починаються від духового зв'язку з нашими рідними землями, ведуть через солідаризацію і підтримку визвольних змагань нашого народу, аж до приєднування Україні приятелів серед чужинецького світу та справлювання задавнених помилкових поглядів про нас серед керівних кругів Заходу. Саме сухе зіставлення того, що ми в цьому відношенні за останніх 10 років зробили — забрало б надто багато часу. Одне, одначе, треба пригадати. В моменті, коли наша УПА мусіла відбиватися від ударів цілої збройної сили Москви, звільненої від протинімецького фронту, ми мусіли поза кордонами України творити другий — моральний фронт. І ми його створили. Ми мусіли показати перед світом правдиве лице його дотогочасного союзника СССР, ми мусіли здирати з нього маску, яку він надів. І ми це робили й з усіх сил це ще сьогодні робимо. Пригадати б скільки наші величаві демонстрації чи то у Мюнхені, Лондоні, Нью-Йорку, Торонті, чи навіть в таких осередках, як Бофало, чи Ст. Катеринс. Про нас заговорила міжнародня преса, про нашу справу і нашу організацію голосно було в ОН. Та ми горді не тільки тим, що наш голос почув увесь світ. Ми горді й тим, що нас почула й наша рідна земля! Нас чує також і наш віковічний ворог — Москва. Не важне те, що вона обкидує нас найбруднішою лайкою. Лайка нашого ворога — це тільки признання нашої діяльности. Ми знаємо, що Москва слухає нас і тепер, і тому ми міцним, єдиним голосом кличемо: Ми протестуємо проти фізичного винищування української молоді на наших рідних землях! Ми закликаємо увесь світ до солідаризації з нами!

Багато дечого ми зробили за останніх 10 років, та ще дуже багато осталося до зроблення.

Мітичний Геракль мав до виконання визначених йому призначенням — Мойрою — 12 великих подвигів. Ми, як організація, маємо перед собою більш, ніж 12 раз по 12 великих діл, які мусять бути нами зроблені. Перед нами стоїть не менша скала до розбиття, як та, перед якою стояло колись молоде покоління Івана Франка. Перед нами стоїть скала матеріялістичного наставлення нашого довкілля; ця скала спирається на ще більшій скалі егоїстичної нехоті західніх людей до пізнання правди поневолених народів. За цією скалою примістилася ще одна скала, яку нам суджено також розбити нашим завзяттям і нашою працею — це **байдужість тисяч наших власних земляків**, які з головою потонули у своїх дрібних справах і відхиляються від спільної дії з тими, які присвячують усі свої сили для нашого спільного добра, для України! І в соті роковини великого нашого поета І. Франка — ми, сумівці, повторім за його безсмертними каменярами: «**Нам призначено скалу оцю розбить!**»

Щоб наша дія була успішна, щоб наші удари у всі можливі скали були сильніші, ми мусимо здобутися на ще одне велике зусилля. Це праця над самими собою. Якщо б наша життєва програма обмежувалася виключно до того, що ми на кожному кроці заявляли б, що ми українці та сумівці, — то це була б погана програма і з таких українців — Україна, а з таких сумівців СУМ — не мали б великого пожитку. Ми мусимо бути **свідомими** українцями, — мусимо бути **активними** сумівцями.

Сама заява перед чужим світом — «я українець» — сьогодні далеко не вистачає. Ми всі обов'язані пізнати минуле й дух минулого нашого народу та землі, на якій пережив тисячоліття; ми мусимо зрозуміти духову структуру нас самих, як определеного народу; ми врешті мусимо пізнати і культурний дорібок цих поколінь нашого народу, які попередили нашу появу на землі.

Наші завдання не легкі, перешкоди до їх здійснення великі!

Так, як не злякався Геракль літами накопиченої грязі в Авгійовій стайні, як не лякали його затроєні зуби 12-голового змія, ані тягар гір Атлясу, — так і нас не залякає ніщо. Тому вперед, молоді друзі! Не лякаймось перешкод! Будьмо впевнені, що ми їх переборемо, бо з нами Бог, а перед нами святий символ України — Тризуб!

——оОо——

ЗДВИГИ СУМ-у

Протягом поточного року в Америці, Канаді, Великій Британії та Бельґії відбулися здвиги Спілки Української Молоді, які своєю масовістю й вдалим проведенням, особливо в Америці Англії та Канаді, привернули увагу і зацікавлення діяльністю організації української молоді населення й політичних чинників цих трьох країн, про що свідчать також численні привітання одержані від уряду та державних діячів як і участь самих чужинців у здвигах.

У Бельгії 9-ий здвиг СУМ-у відбувся 19-го серпня в м. Дінав, в якому взяло участь 400 учасників сумівців і гостей, в тому числі 100 дітвори. Здвиг розпочався Службою Божою, яку відправив о. каноник Г. Фуканчик в асисті о. А. Рижика, о. д-ра Б. Куриласа й о. Д. Дзвоника, як диякона.

Офіційна частина здвигу розпочалася на площі біля коледжу «Бельвю». Голова КК СУМ-у О. Коваль привітав присутніх учасників здвигу та вказав на пройдений десятилітній шлях СУМ-у і закликав прислухатись до голосу, що продирається до нас від в'язнів далеких сибірських лагерів, що хочуть у нас бачити справжній бойовий авангард українського народу.

Після привітів від організацій слідувала програма Дитячої Оселі. Дитячий виступ з маршовими піснями, ритмичними вправами й вежами захоплював усіх присутніх і збирав тривалі оплески.

Остання частина здвигу, присвячена пам'яти Івана Франка, відбулася в залі того ж коледжу. Доповідь про Франка виголосив проф. Ломацький, а юні сумівці виступили з деклямаціями, хор відспівав кілька пісень і дитячий балет виконав аркан та інші народні танці.

Національним гимном закінчено цей вдалий здвиг у Бельгії.

У Великій Британії крайовий здвиг був проведений 1 і 2 вересня в місцевому університетському парку в Ноттінгамі, а частинно в найбільшій залі міста. Він розпочався звітом коменданта здвигу М. Гринюка, голові Крайового Комітету

Після молебня, що його відслу-

Виступ юнацького доросту СУМ-у на здвизі в Ноттінґамі (Англія) 1 і 2 вересня 1956 року

жив у наміренні українського народу та його молоді, місцевий душпастир православних українців о. Г. Добровольський, голова Крайозого Комітету СУМ-у І. Крупельницький привітав присутніх і спинився на завданнях молоді.

Програму свята виповнили виступи українських дітей з Ноттінґаму, Лестеру, Лідсу, Конвентрі та інших місцевостей зі співами, танцями, деклямаціями і вільноручними вправами. Відбулось теж змагання за першість між хорами та танцювальними групами. Перше місце здобула танцювальна група з Рочдейлю.

Увечорі відбувся концерт з участю тих же гуртків, а також танцювального гуртка «Орлик» і хору «Гомін» з Менчестера та маленької балерини Галини Стахів. Були заслухані доповіді Г. Дробота про 15-річчя проголошення відновлення української державности і Д. Левицького з нагоди 100-ліття народження Івана Франка.

Плякат, виготовлений для здвигу СУМ-у в Торонті, який відбувся з нагоди 10-ліття відновлення СУМ-у на чужині.

Другий день здвигу розпочався молебнем, який відправив в наміренні української молоді і українського народу місцевий український католицький душпастир о. д-р А. Михальський. Учасників на здвизі було біля 3 тисяч осіб.

Здвиг прийняв політичні резолюції.

Найвдаліше пройшов здвиг СУМ-у в США як своєю масовістю, так і вражінням, яке він зробив на американський політичний світ. Він тривав три дні 1, 2, і 3 вересня в оселі СУМА в Еленвілі, в ньому взяли участь 4.500 осіб з північно-східніх стейтів США.

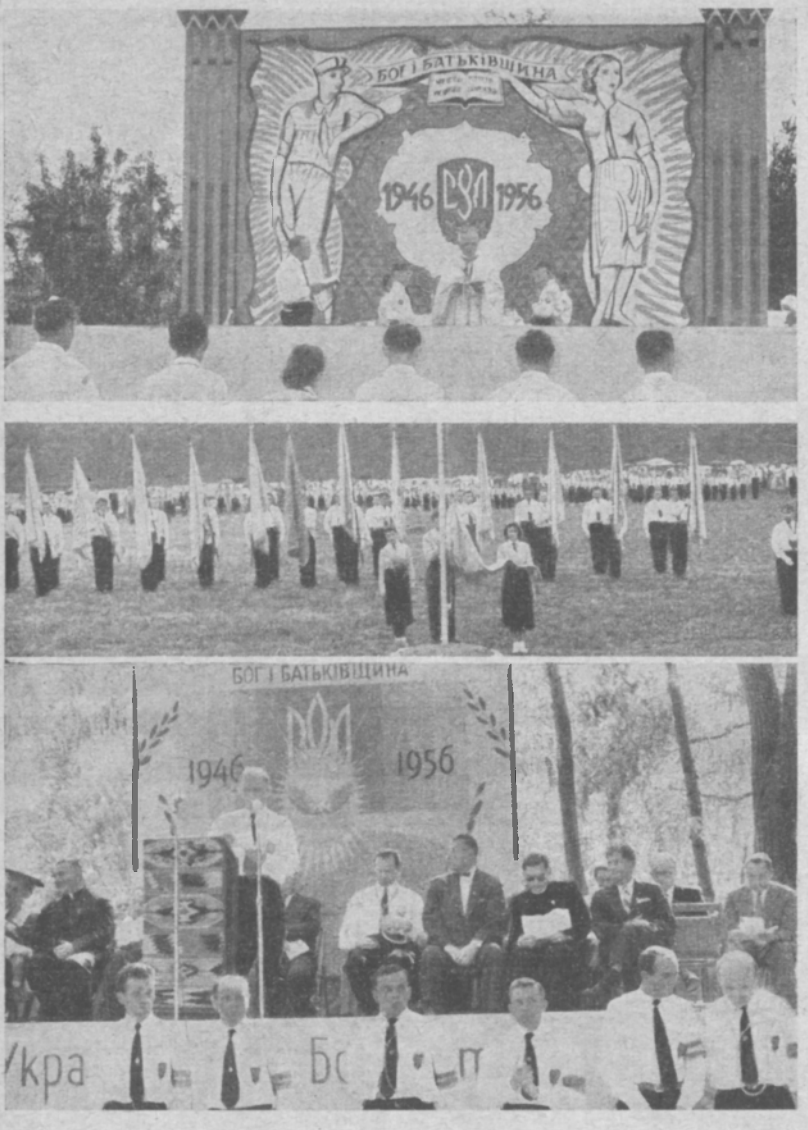
Перед почесною президією здвигу стрункими рядами продефілювало поверх тисячі молоді в сумівських одностроях. Була теж визначна кількість юних сумівців (понад 500) в своїх одностроях.

Сумівські аматорські гуртки показали свої творчі мистецькі осяги, хорові виступи, балетні, музичні, спортові і т. п. Здвиг проходив під гаслом 10-ліття відновлення СУМ-у на чужині. Привіти здвигові надіслали пре-

У м. Віндзорі, 29 липня 1956 р. осередки СУМ-у з Віндзору (Канада) та сусідні осередки з Дітройту (США) улаштували спільно здвиг присвячений 10-тим роковинам відновлення СУМ-у на чужині. На світлині фраґменти з художніх виступів юнацтва і старшого СУМ-у.

5-й здвиг СУМА в Нью-Йорку і в Чікаґо 1956 р.

Вгорі: Служба Божа під час здвигу в Еленвілі біля Нью-Йорку з нагоди 10-річчя відновлення СУМ-у на чужині. Внизу: маніфестаційна частина здвигу в Чікаґо. Промовляє інж. В. Левицький

зидент США Д. Д. Айзенгауер, віцепрезидент В. Ніксон, 20 сенаторів, 20 конґресменів, губернатори стейтів, представники ОН.

В тому самому часі в Чікаґо був проведений здвиг СУМА осередків центральних і західніх стейтів США. В обох здвигах взяло участь понад 8 тисяч учасників. Схвалені на здвигах резолюції яскраво вираженого політичного змісту в обороні України були розіслані до сенаторів, конґресменів, пресових агенцій.

В Канаді здвиг СУМ-у був проведений 23 вересня і став заключною частиною відбутого напередодні 8-го крайового з'їзду СУМ-у в Торонті. Здвиг розпочався в ранкових годинах польовою Службою Божою, яку в залі квітів у Екстібішен відправили священики о. каноник Ю. Каменецький, о. В. Жолкевич і о. Я. Бенеш. Під час Богослуження співав чоловічий хор «Прометей» під дириґуванням проф. Лева Туркевича.

Пополудні, на площі під відкритим небом у присутності сумівців і гостей здвиг відкрив голова Крайового Комітету СУМ-у д-р М. Кушпета. З вільноручними вправами виступили групи сумівців і сумівок з Судбури, Ошава, Ст. Катеринсу, Веллянду і Торонта.

Другу частину свята започатковано промовою сенатора В. Вола, після чого відбулась дефіляда сумівців з участю 500 осіб. Сумівські гуртки виступили з своїми мистецькими програмами, якто хорові, балетні і інші, як також була виконана 2 дія з опери «Купало» муз. А. Вахнянина. Здвиг закінчився співом національного гимну.

Загалом треба відзначити, що здвиги СУМ-у в усіх тих чотирьох країнах пройшли успішно. Серед учасників брала участь поважна кількість юнацтва СУМ-у, що є запорукою дальшого росту й успіху.

Всі ці чотири здвиги пройшли під гаслом відзначення 10-ліття відновлення СУМ-у на чужині та століття народження Івана Франка і в Англії — 15-ліття відновлення української державности.

На жаль, в цьому році не відбулись здвиги в інших країнах, а зокрема в Франції. Одначе ці 4 здвиги в чотирьох країнах констатують, що СУМ в цих країнах остаточно закріпився і змістовною виховною працею буде взірцевим для інших країн.

ЗДВИГ СУМА В ЧІКАҐО

Чікаґо, мати городів центрально-західніх штатів Америки, а точніше — його кількадесятитисячна українська колонія, мали шану гостити в себе в трьох перших днях місяця вересня 1956 року П'ятий Всеамериканський Маніфестаційний Здвиг СУМА. В святкуваннях, що проходили під кличем 10-ліття відновлення СУМ-у на чужині, на здвизі в Чікаґо брали участь три місцеві осередки ім. полк. І. Богуна, Крут та М. Павлушкова, з Дітройту — осередки ім. гетьм. П. Орлика та ім. Київ, Міннеаполіс — гетьм. І. Мазепи, Клівленд — гетьм. Б. Хмельницького, Кентон — гетьм. І. Мазепи, Флінт — ген. Тараса Чупринки, Янґставн — полк. Е. Коновальця, та осередок з Мілвокі. Всі інші осередки СУМА в той же самий час відбували здвиг на Оселі СУМА біля Нью-Йорку.

Здвиг СУМА в Чікаґо 1, 2, 3 вересня 1956 р. з нагоди 10-річчя відновлення СУМ-у на чужині. На світлинах: виступ танцювальної групи юнацтва СУМА ім. М. Павлушкова; перед трибуною проходить оркестра юнацтва СУМА ім. Павлушкова; вільноручні вправи відділу юнацтва СУМА ім. П. Орлика з Дітройту.

Підготовкою до здвигу та самим переведенням його займалась окремо покликана Команда Захід, яку очолювали організаційний реф. Головної Управи Зенон Осінчук — комендант, та голова Контрольної Комісії Осередку ім. М. Павлушкова — Василь Палагнюк — обозний. Головний організаційно-технічний тягар лежав на плечах осередку ім. М. Павлушкова.

Головною атракцією здвигу в першому дні був великий концерт сумівських самодіяльних гуртків. Обширна тригодинна програма концерту, вміло та справно ведена імпрезовим реф. Команди — д. Богданом Лесюком. відбулася в переповненій по береги авдиторії Дому СУМА.

Доцільність та необхідність плекання СУМ-ом на чужині нашого національного танку, пісні, музики та слова доведена працею сумівських самодіяльних гуртків, де кується найкращу зброю в боротьбі з денаціоналізацією. В часі концерту комендант Зенон Осінчук відчитав вимінені телеграми між учасниками здвигу, програма схоплювала в трьох частинах слідуючі точки поодиноких осередків:

Осередок ім. М. Павлушкова:

Хор під диригентурою проф. О. Плешкевича: а) «Прометей», б) «Туман хвилями лягає», в) «Через поле широкеє», г) «Садок вишневий», ґ) «Сусідка».

Духова оркестра під керівництвом проф. І. Барабаша: а) «Клич до зброї». б) Валець «Мрія», в) «Наші Карпати», г) «Засяло сонце золоте», ґ) В'язанка українських мелодій.

Танцювальний гурток під керівництвом пані Марії Шутъ: а) «Верховина» (в гуцульських строях), б) «Гопак».

Танцювальний гурток Юного СУМА — мист. керівн. Ярослав Конол: а) «Гопак», б) «Чумак» — сольо — Івась Васьків.

Акордеонове сольо Наді Горошко.

Деклямація юної сумівки Олі Смішнюк «Ні волі, ні долі у мене нема».

Осередок ім. гетьм. П. Орлика в Дітройті:

Дівочий квартет: Галина Левченко, Галина Кобіль, Марійка Білик, Нуся Бедзісь — «Чудовий рідний край», «Марш молоді» — обробка пісень дир. Б. Сарамаги.

Сольоспів Ореста Кавки: а) «Дума про Нечая», б) «Гренада».

Танцювальний гурток: «Козачок».

Осередок ім. Київ в Дітройті:

Духова оркестра під мист. керівництвом д-ра Б. Кушніра: а) «Де Дніпро», б) «Над Прутом», в) «Крилець», г) «Соколи», ґ) «Вперед».

Танцювальний гурток — мист. керівник Михайло Терлецький: а) «Запорожець», б) «Чумак» — сольо Михайла Терлецького, в) «Метелиця».

Танцювальний гурток Юного СУМА: «Катерина».

Сольовий танок Наді Липецької «Подільський козачок».

Осередок СУМА в Мілвокі:

Театральна Студія — режисер Осип Сірий: «Про що тирса шелестіла» — монтаж.

Неділя привітала учасників із здвигу вимріяною погодою. Голубе небо без однієї хмаринки з поміркованою температурою скоріше нагадувало радше підсоння Рів'єри, Каліфорнії чи Фльориди, як чікагську мішанку парноти та спеки.

Раннім ранком заспаних горожан зривали з постелі бадьорі

5-ий здвиг СУМА 1, 2, 3 вересня 1956 р. в Чікаґо.

Вимарш на площу сумівців осередку СУМА ім. полк. І. Богуна в Чікаґо.

Колона сумівок осередку ім. М. Павлушкова в Чікаґо на чолі з референткою — Галею Горошко марширує перед трибуною.

Учасники змагань з відбиванки осередків ім. І. Мазепи з Міннеаполісу та ім. М. Павлушкова з Чікаґо.

(Фото — М. Вожак)

акорди маршів духової оркестри осередку ім. Павлушкова. Це учасники здвигу маршірували до церкви св. о. Миколая на Службу Божу. Подібна ж сумівська колона подалася з Дому СУМА в другому напрямі, до церкви св. Софії (УАПЦ).

Після обіду бічна площа найбільшого розривкового парку на світі «Рівервю» почала заповнюватись сумівцями та гістьми. Українська громада Чікаго прибула на здвиг масово. Вже біля 3-ої години директор парку повідомив Команду, що в касах продано 2500 квитків вступу (вступ для дітей до 12 р. був вільний. Гостей та учасників було понад 4 тисячі). Колони сумівців та наймолодших друзів з Юного СУМА уставлені в чотирокутнику, звітування, піднесення прапорів, гимни, молитва, відчитання наказу, слово коменданта, звіт голові Головної Управи другові В. Омельченкові, це все поодинокі фраґменти, що наступали один по одному в зразковому порядку, мов на фільмовій ленті. Здвигові надіслано багато привітів від визначних чужинців та українських організацій та установ. Найбільшу бурю оплесків викликала привітальна телеграма від президента Сполучених Штатів Двайта Д. Айзенгауера. Головну доповідь виголосив голова Гол. Управи В. Омельченко.

На закінчення маніфестаційної частини відчитано Політичне Становище Спілки Української Молоді Америки, а потім перед трибуною продефілювали відділи осередків СУМА, в тому числі 572 старших сумівців та сумівок та 165 членів Юного СУМА.

В дальшому програму заповнювали виступи Юного СУМА та спортові змагання. Виступи наших наймолодших друзів та подруг треба зарахувати до найсвітліших моментів цілого здвигу. В пописі після маніфестаційної частини виступили з ритмічними вправами юні сумівці з Осередку ім. П. Орлика в Дітройті та оркестра Юного СУМА Осередку ім. М. Павлушкова в Чікаго.

Праця осередків у спортовій ділянці була віддзеркалена в окремій частині. Туди входили змагання у відбиванці, біг та мет диском. В поодиноких змаганнях участь брали осередки ім. М. Павлушкова — Чікаго, ім. І. Мазепи — Міннеаполіс, Мілвокі і Дітройт — ім. Київ. У відбиванці перемогу здобули «Крила» (осередок ім. М. Павлушкова) над Міннеаполісом 2:0 (15:6, 15:8).

У вечірніх годинах, у критій залі відбулась забава з танцями, якою закінчено програму другого дня здвигу.

Третій день присвячено виключно внутрішнім сумівським справам та зробленню підсумків свята. В пополудневих годинах позамісцеві осередки почали роз'їжджатися додому. Цілий перебіг здвигу був утривалений на фільмовій стрічці продукції СУМ-Фільму та його керівника, друга В. Коваля з Головної Управи. **В. К.**

——oOo——

Політичне становище

СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ АМЕРИКИ, СХВАЛЕНЕ УЧАСНИКАМИ П'ЯТОГО ВСЕАМЕРИКАНСЬКОГО МАНІФЕСТАЦІЙНОГО ЗДВИГУ, ЩО ВІДБУВСЯ ОДНОЧАСНО В ЧІКАҐО ТА В СТЕЙТІ НЬЮ-ЙОРК (ЕЛЛЕНВІЛ), В ДНЯХ 1, 2, 3-го ВЕРЕСНЯ 1956 РОКУ.

Ми, американська українська молодь, що об'єдналася до боротьби з комунізмом за свободу й державну незалежність України і безпеку ЗДА, затривожені тим, що невиразна постава американської урядової політики до визвольних змагань давно поневолених Росією народів дає змогу комуністичній Москві та її аґентурі закордоном провадити антиамериканську пропаґанду, послуговуючись при цьому арґументами, які відносяться до її власної колоніяльної політики.

Московська пропаґанда насамперед побудована на брехливих твердженнях про те, що СССР змагається за свободу всіх народів і рас, за їх визволення від колоніяльної залежности та капіталістичної експлуатації, за їхню національну суверенність.

І це діється в той час, коли там, де Москві вже вдалося «визволити» якийсь народ, вона знищує його державність, жорстоко придушує його національну, політичну й релігійну свободу, безжалісно експлуатує економічно та брутально визискує! Прикладом до цього є криваве придушення московськими танками робітничих заворушень у східньому Берліні та в Познані. Німецькі і польські робітники вимагали від влади робітників та селян, як називають комуністи свої маріонеткові уряди, хліба й національної свободи, а отримали від Москви кулю.

Там, де Москва поставила свій «визвольний чобіт», запроваджується примусова русифікація, а провідні національні сили окупованого народу фізично винищується, як «буржуазних націоналістів».

Та найкращим доказом московської брехні про «щасливе» життя народів у т. зв. СССР є 15 мільйонів в'язнів у концентраційних таборах червоної російської імперії, з поміж яких українці становлять 50%. Це підтверджують недавні раби комуністичного раю, яким пощастило вирватись на волю. З поміж них є свідки тут у ЗДА, на очах у яких загинуло 500 українських жінок політичних в'язнів, розчавлених московськими танками в одному з сибірських концтаборів за те, що насмілилися вимагати від провідників «волі й свободи» покращання рабських умов. У руках вільного світу є документи й живі свідки про винищення Москвою 6 мільйонів українських селян голодовою смертю в Україні у 1933-1934 рр.; про масакру 10 тисяч українців-в'язнів у Вінниці, що їх відкопано було в 1943 році; про 10 тисяч польських офіцерів, розстріляних за наказом Москви у Катинському лісі й інші. Відомо також вільному світові й про знищення Москвою в Україні Української Православної й Греко-Католицької Церков разом з тисячами духовників і про насадження там примусового московського православія!

Комуністичний бос Хрущов у своїй антисталінській промові заявив про винищення з наказу «батька народів» кількох націй Пів-

нічного Кавказу, калмиків, кримських татар і інших за те, що вони виступили у другій світовій війні проти московських колонізаторів!

Про всі ці злочини Москви спеціяльна комісія американського Конґресу, яку очолював Ч. Керстен, зібрала й опублікувала в 1954 році доказовий матеріял, але до сьогодні ця найкраща зброя проти московської брехливої пропаґанди ніякого практичного застосування не знайшла!

Проти злочинів червоної Москви вільний світ не протестує і не мобілізує громадської думки, як це він робив за часів німецького нацизму!

Чому мовчать вільні професійні спілки, політичні партії, евангелицькі, католицькі й жидівські організації з їхнім мільйоновим членством — усі ті, які за часів німецького нацизму організували проти нього спільний фронт з комуністами?

Та ж під московсько-комуністичною тиранією знаходиться в десять разів більше народів і країн, ніж було захоплено німецькими расистами, а терор і винищення підбитих Москвою народів у цей т. зв. час миру сягає астрономічних цифер!

Замість боротьби з найгіршого ґатунку московським колоніялізмом, що виступає під покришкою інтернаціонального комунізму, численні делеґації мистців, політиків, військовиків, представників церковних і молодечих організацій та сотки приватних осіб і кореспондентів із ЗДА й інших країн пливуть до столиці тиранії і світової змови проти свободи людства Москви!

Їдуть для того, щоб Москва використовувала ці відвідування для закріплення свого внутрішнього антинароднього режиму. У своїй внутрішній пропаґанді Москва заявляє, що капіталісти їдуть до СССР, бо рахуються з його силою!

Поневолені Москвою народи розглядають ці відвідини, як капітуляцію західніх демократій перед московськими тиранами!

Тільки рішуча протидія московській пропаґанді в усіх її виглядах, оперта на факти московського колоніялізму, змусить Москву до відступу, та знівечить її пляни привернення на свій бік колоніяльних народів і різного ґатунку невтралістів.

Національне, політичне й економічне поневолення Москвою неросійських народів є найслабшим місцем московської імперії. Це підтверджує той факт, що в боротьбі з некомуністичним світом Москва використовує якраз національний момент в змаганнях колоніяльних народів до волі та зуміла виелімінувати його з політики західніх держав у відношенні до народів, поневолених Росією.

Ми, американська українська молодь, взиваємо усіх, кому дорога свобода, стати на шлях активної протидії московсько-комуністичним злочинам. Це одинокий засіб змусити Москву до відступу на пропаґандивному фронті та допомогти тим народам, які борються проти російського колоніялізму.

Ми запитуємо Об'єднані Нації, як довго ще пропаґандисти московського колоніялізму заглушуватимуть плач і стогін мільйонів рабів червоної імперії?

Ми взиваємо Об'єднані Нації стати в обороні поневолених Москвою народів, а українського зокрема та засудити російський червоний імперіялізм, як систему народовбивства й колоніяльного рабства!

Нью-Йорк—Чікаго, 2 вересня 1956 року.

——oOo——

Табір Юного СУМА «Жовті води»

Після «Гайдамаків», «Холодного Яру» та «Хортиці» в попередніх роках, в тому році Управа Осередку СУМА ім. М. Павлушкова в Чікаго влаштувала й перевела двотижневий вишкільно-відпочинковий табір «Жовті Води». Підготовкою його вже від самої весни займалася окремо покликана комісія, яку очолював інж. В. Левицький.

Табір був розташований в цій самій місцевості, що й у попередніх роках, на фармі доктора І. Смука, над Жовтою річкою, біля містечка Накс в штаті Індіяна, віддаленого біля 90 миль від Чікаго.

В «Жовтих Водах» в часі між 28 липня до 11 серпня 1956 р. таборувало 73 особи, з чого було 28 дівчаток та 45 хлопців. Комендантами сумівської лісової оселі були в першому тижні друг Іван Деркач (ветеран Американської Повітряної Фльоти та в серпні 1953 р. відзначений як найкращий вояк американських частин на терені Англії), в другому тижні спортовий референт Осередку та передовий змагун С. К. «Крила» — Павло Надзікевич. Вишкільно-виховна сторінка спочивала в руках досвідчених та загартованих сумівською працею друзів: інж. В. Левицького, Петра Куліша і Ярослава Куляса. З обов'язками обозних зразково справилися у дівчаток Маруся Яцків та у хлопців Петро Гнатів. За господарську сторінку дбав ветеран сумівських таборів — інтендант Мирон Левицький. Учасники табору були забезпечені здоровим та смачним харчем таборової кухні в заряді пані Марії Грендин та подруг Марусі Яворської та Гані Боднар.

В програмі табору були навчання з українознавства, спортові гри й забави, лісові вправи, прогульки, плавання і т. п. При кінці таборування переведено іспити учасників зі засвоєних матеріялів. У вечорах 4 і 10 серпня переведено ватри — найбільш улюблені та очікувані події табору. В одній з них взяли участь пластуни — гості з недалеко розташованого табору. 8. серпня команда табору взяла участь у відкритті пластового табору.

Табір відвідав парох церкви св. Софії о. М. Литваківський (УАПЦ) та в супроводі церковного хору відправив Службу Божу.

Табір «Жовті Води» перейшов туди, де й його попередники — в минуле, але враження з перебування в ньому ще надовго залишаться в пам'яті наших наймолодших друзів і подруг з Юного СУМА. Багато з них вже сьогодні мріють про те, щоб і на слідуючі вакації вирушити в чудову мандрівку вишкільно-відпочинкового табору.

В.

ЩЕ ОДИН ВИСТУП НА ТЕЛЕВІЗІЇ

В п'ятницю 24 серпня 1956 р. танцювальний гурток Осередку СУМА ім. Павлушкова в Чікаго під мистецьким керівництвом пані Марії Шуть виступив на телевізійній передачі, надаваній на цілу Америку. Гурток, у склад якого входили: Степан Косовський, Ігор Зботанів, Мирон Яворський, Ростислав Тягнибок, Галя і Валя Цісарі, Оленка Яременко та Орися Данилків, виконав два українські народні танки «Гопак» та «Запорожець». Виступ сумівської танцювальної групи увінчався найкращим успіхом, про що найкраще свідчило захоплення та оплески численних глядачів та признання від керівника передачі. Група одержала багато ґратуляцій телефоном до студії зараз після виступу та запрошення до нових виступів. Вже в найближчому часі, 15 вересня сумівський гурток виступить на Інтернаціональному Фестивалі, що відбуватиметься на величавому стадіоні Солджерс Філд, дохід з якого є призначений на Олімпійський Фонд.

Балетна група при Ос. СУМА ім. Лесі Українки в Бофало, які виступали по телевізії в США

ОС. СУМА В БОФАЛО РОЗПОЧИНАЄ СЕЗОН ПРАЦІ

Літні місяці на американській землі — це місяці гарячі, в яких спека у великій мірі паралізує всякі вияви громадського життя. Всі організації та товариства розпускають своїх членів на двомісячну відпустку, з виїмком одної — двох забав під вільним небом, популярно званих, в говорі українців Америки, пікніками. Очевидно, що те загальне «правило» має свій від'ємний вплив і на працю молодечих організацій. Вусаті вже члени молодечих організацій використовують кожну вільну від праці хвилину, щоб вирватись із розпечених мурів міста над озеро чи то на річку, юнацтво в тому часі відбуває свої табори. І так відділ Юного СУМА, Осередку ім. Л. Українки в Бофало із вдячністю користувався цього року гостинністю Крайового Комітету СУМ-у в Канаді та таборував повних чотири тижні на прекрасній сумівській оселі «Веселка» біля Торонта.

У місяці вересні, немов за порухом чарівної палички, життя всіх товариств повертає до нормального стану. Та не так із сумівцями. Вже в перших днях вересня відбувається свято сумівської молоді — щорічний здвиг Спілки Української Молоді Америки. В перших днях серпня просторі залі Українського Дому «Дніпро» заповнились молодечими голосами. Не бракувало між ними теж і наших старших, заслужених громадян. Ось послухайте, як співають наші дівчата. А з ними один із тих, які ще в 1914 р. пішли піднімати червону калину, січовий стрілець Андрій Мороз, диригент мішаного, жіночого та чоловічого хорів місцевого Осередку СУМА. На сцені великої залі під всевидющим оком свого мистецького керівника Адама Антонишина та під звуки джазової окрестки друга Михайла Телюка танцюють члени танцювальної групи. А в цей же час долітають до вас теж і звуки повстанського маршу. Це в іншій залі відбуває свою пробу духова оркестра Осередку під батутою О. Грищука. Всі ці мистецькі гуртки підготовляються до свого річного іспиту — виступу на 5-ому здвигові СУМА.

В навечер'я здвигу вирушає в далеку дорогу (понад 500 км) біля 100 сумівок та сумівців. Головна сила — великим далекобіжним автобусом, а решта приватними автами. На Оселі СУМА біля Елленвіл чекають вже на нас приготовлені приміщення та шатра. Два дні збірок, апелів, промов та привітів. Два дні виступів поодиноких мистецьких гуртків і Осередок СУМА — Бофало із повним задоволенням проробленої праці вертає додому. Члени духової оркестри відпочивають у вигідних автобусових фотелях. Без них, властиво, не було б здвигу. За ними два дні, майже безупинних виступів на збірках, апелях та дефілядах. Відпочивають теж і члени танцювальної оркестри. Вони щойно скінчили грати на другій в останніх двох днях, забаві. Видно змучення теж і на членах жіночого хору, танцювальної групи та драматичного гуртка, члени якого виступали з двома скетчами. Та всі задоволені, бо веземо зі собою особливе відзначення мистецького жюрі здвигу та прощає нас грімке «Многая літа» команди здвигу.

Ще в автобусі керівники поодиноких мистецьких гуртків заповідають чергові проби. Вже на слідуючий тиждень (9-го вересня) Осередок бере організовану участь у святі 100-ліття народин Івана Франка, обласного маштабу в Клівленді. І знову автобус, знову авта, біля 400 км дороги, виступи-виступи-виступи, поворот додому та коротких 6 днів, щоб остаточно підготовитись до, тим разом власного свята, «Свята Молоді» — Осередку СУМА в Бофало.

В неділю, 16 вересня бофалівський Осередок СУМА приймає в себе Осередки СУМА Клівленд і Рочестер та кандійських гостей — Осередок СУМ-у з Велланд. Не бракує теж поодиноких сумівців із Ютики та Торонта. Вже в суботу зароїлась площа німецького Дженесі Парку сумівцями, які приводили до порядку площу, ставили почесну трибуну, вкопували машти і т. п. Уся місцева англомовна преса помістила повідомлення про сумівське свято та поінформувала своїх читачів про цілі та завдання СУМ-у. Свято розпочалось відправленням урочистої Служби Божої гр.-кат. обряду в місцевій парохіяльній церкві. Це одинока частина свята, яка відбувалась поза площею і то з тієї причини, що найвищі церковні

«Свято Молоді» організовано 16 вересня 1956 р. в Бофало (США) з нагоди 10-річчя відновлення СУМ-у на чужині. На трибуні — представники установ й організації приглядаються до виступу сумівських колон на площу.

власті відмовились дати дозвіл на відправлення польової Служби Божої.

В год. першій площа заповнилась сумівськими одностроями та сотнями гостей. Парох місцевої православної церкви о. ігумен Святослав відправив польовий Молебень. Співав хор православної церкви. В год. 2,30 на площу вмаршерували духові оркестри Осередків Клівленд та Бофало і стрункі лави сумівців Велланду, Клівленду, Рочестеру та Бофало, разом 297 юних та дорослих сумівців. На почесній трибуні зайняли місця представники всіх активних товариств та організацій міста Бофало. Між ними Голова Головної Ради СУМ-у проф. Зенон Саган, член Головної Виховної Ради Юного СУМ-у та голова місцевої станиці СВУ проф. П. Чуйко, представник Головної Управи СУМА інж. О. Кейс та голова Осередку друг А. Гайдар. Короткий апель сумівської молоді й під звуки державних гимнів підносяться прапори. Офіційну частину свята відкриває голова Осередку друг А. Гайдар, вітаючи привйних гостей і сумівську молодь. Інж. О. Кейс у своєму слові вказує на пройдений шлях СУМ-у та накреслює цілі і завдання нашої організації в найближчій майбутності. Із привітів поодиноких представників товариств видно, що українське громадянство належно оцінює працю СУМ-у. Всі бесідники яскраво підкреслюють позитивні наслідки праці одної клітини сумівської організації, місцевого Осередку СУМА. Після привітів культ.-освітній референт Осередку відчитує політичне становище СУМА. Оркестра грає марш, сумівські лави дефілюють перед почесною трибуною.

По короткій перерві, духова оркестра Осередку СУМА — Клівленд, під дириґентурою проф. Р. Лисика розпочинає мистецьку програму свята. Виступають танцювальні групи дорослих та юнаків Рочестеру, Ютики та Бофало, юні сумівці Велланду і Бофало виконують вільноручні вправи, співає жіночий хор Осередку Бофало під мистецьким керівництвом А. Мороза та грає бофалівська духова оркестра. Концерт закінчує мішаний хор Осередку СУМА Рочестер із своїм широко відомим дириґентом Володимиром Божиком. І в мистецькій ділянці видно високий рівень сумівської молоді. Поодинокі мистецькі гуртки, байдуже з якого осередку можуть вже конкурувати навіть з професійними одиницями даної ділянки.

Свято закінчується товариською забавою під ритм звуків джазової оркестри місцевого Осередку під керівництвом друга М. Телюка.

Слід відмітити, що як програмова так і організаційна частина свята були бездоганними. Не гіршою від них була теж і інформаційна сторінка. Англомовна преса була своєчасно поінформована про відбуття свята, про що, як ми вже згадували, поінформувала вона своїх читачів. На площі були присутні кореспонденти місцевих часописів. Після свята вони помістили в двох англомовних щоденниках міста Бофало свої статті про перебіг свята, подали до відома головні думки промовців, як теж підчеркнули негативне становище української молоді Америки відносно політики американського уряду до Совєтського Союзу.

В день «Свята Молоді», танцювальна група бофалівського Осередку СУМА, під мистецьким керівництвом А. Антонишина виступала теж і на одній із телевізійних програм нашого міста на запрошення дирекції телевізійної станції. Виступом наших танцюристів згадана телевізійна станція розпочала збірку грошей на боротьбу з хворобою дитячого параліжу-поліо. Тисячні маси глядачів захоплювались чудовими строями наших танцюристів та їх перфектним оволодінням танцювального мистецтва. Заповідачем виступів нашої танцювальної групи була відома акторка української сцени Ірена Лаврівська.

І так за нами три тижні поїздок і виступів. Новий сезон праці розпочато дуже інтенсивно. Та це тільки початок. Чоловічий хор Осередку підготовляється до виступу на Святі Зброї, мішаний хор співатиме на листопадовій академії, жіночий хор запрошують до виступу на святі 65-літнього ювілею відомого українського композитора проф. В. Безкоровайного. Юні сумівці підготовляють свій власний самостійний вечір, танцювальна група запрошена до дальших виступів на телевізії, драматичний гурток підготовляє постановку народньої п'єси «Невольник», а духова оркестра вже починає грати колядки до традиційного сумівського вечора колядок і щедрівок.

Гамірно в Українському Домі «Дніпро». Звуки українських мелодій голосним гомоном лунають по вулиці Дженесі американського міста Бофало. Прохожі зупиняються і їх зір паде на великий напис на мармурових плитах імпозантного будинку — Український Дім «Дніпро», дім сумівців міста Бофало, серце українського життя в одному з великих американських міст. **І. Ч.**

——oOo——

ОСЕРЕДОК СУМА В РОЧЕСТЕРІ

Велика скромність супроти себе, це одна з кращих прикмет людської вдачі. Ствердження це є вже перевірене життям і його приймається за аксіому. Воно стосується однаково — одиниці і гурта людей. Осередок Спілки Української Молоді в Рочестері є, здається, одним з тих, що всю свою працю базує на такому твердженні. І ще один, дуже важливого характеру момент у веденні Осередком праці — на всі форми атак він відповідає конкретною працею. Послідовність у здійсненні намічених планів, розуміється, веде до

Ос. СУМА в Рочестері відзначив 5-річчя діяльности. На світл.: вихід на площу сумівців на чолі з головою М. Козарем; сумівський хор під керівництвом дириґ. В. Божика; загальний вид учасн. свята

неминучого занепаду. Це знову ж не означає, що Осередок закриває на все очі, ні, він займає становище до противенств, які представляють вагу подій, але тоді рішуче і консеквентно. Слави не хочемо, не хочемо також себе зв'язувати з типовими явищами емігрантщини, але правду боронимо завжди і всюди. Реасумовані осяги в 5-ту річницю існування Осередку переконливо доказують правильність такої постановки у веденні праці.

Коротко про все

Осередок Спілки Української Молоді Америки ім. ген. Грицая-Перебийноса в Рочестері організувався в 1951 році при участі невеликої групи активних людей. Інтузіясти сумівських ідей взялися тоді з повною посвятою до праці. Первісні труднощі, які випливали з різних джерел вдалося перебороти скоро. Осередок почав скорим темпом розростатися. Свої позиції в загальногромадському житті Осередок здобував крок за кроком через свою наполегливу працю. Дошкульно, одначе, доводилося відчувати в перших трьох роках брак власної домівки. Примістившись в комірному Т-ва місцевої «Самопомочі», де справа сумівських ідей ставилася затемнено, помимо найгарячіших бажань розвинути працю на всю її широчінь, було неможливо. Цей факт поставив різко питання перед сумівцями — залишитися тут на терені асекураційної «Самопомочі» і розбрестися в її мряковиннях, або чітке визначення себе і вихід на простір чистої атмосфери, набуваючи власне приміщення. Невідступна вірність ідеям і пориви до росту подиктовали це останнє.

Незабаром здійснюється задум, з членів СУМА і ООЧСУ створюється Спілка Уділовців та купується власний дім, що тепер правно оформлений під назвою «Український Дім у Рочестері». В своїй хаті своя правда і своя воля, тепер праця сумівської громади набирає цілком іншого розмаху і форм. Зростають ряди дорослих сумівців, а також юнацтва. Роки 1955 і 1956, це роки широко розгорнутої праці. Головою в цих роках обирано другий рік з черги, як доброго господаря Дмитра Рудого. Керівництво Ю СУМА в половині 1955 р. перебрав Ярослав Кужіль, який з цілою душею віддався цій важливій праці. Сильно активізується вся сумівська громада, що у висліді приносить неспівмірно великий поступ у праці та розбудові життя цілого Осередку.

Наша праця в дзеркалі опінії друзів

Ілюструючи теперішній загальний стан Осередку, його можна представити в таких рисах:

а) Хор Осередку, організований в 1955 р. під мистецьким проводом славного українського мистця Володимира **Божика.** За рік свого існування, даючи вже ряд вдалих виступів, хор здобув загальне признання і є, хоч наймолодший, одним із кращих цього терену.

б) Видається внутрішньо дві стінні газети, для дорослих і юнацтва. Не маючи місця на докладну аналізу їх, треба стверднти, що обидві вони сповнюють дуже важливу функцію в нашій молодечій громаді.

в) Існує сумівська джазова оркестра, яка солідно обслуговує свою громаду і є фактичним плюсом Осередку. Існуючі гуртки, драматичний, декляматорський та інші поширюють коло діяльности Осередку.

Старша група юнацтва СУМА в Нью-Йорку з своїми виховниками. Посередині: Іван Кобаса — керівник Юнацтва при Головній Управі СУМА

Відділ Ю СУМА «Полтава»

Про Ю СУМА нашого Осередку без перебільшень можна сказати, що це один з найкраще організованих відділів юнацтва в цілій Америці. Чисельно він нараховує 99 дітей, це юнацька армія, яка постійно розвиває дуже живу працю. Коли в половині минулого року керівництво перебрав Я. Кужіль та був дібраний відповідний виховний склад і розроблено нову, досконалу програму виховання, то відділ юнацтва не тільки за своїм організаційним станом зріс на 40%, але й поширив своє коло праці, варте подиву.

Зареєструємо тепер кілька фактів, як свідків широкорозгалуженої праці.

1) Систематика у переведенні виховання.

2) Гуртки фахового навчання.

а) Струнна оркестра Ю СУМА, склад 35 членів, ґітари, банджолі і мандоліна. Навчає Володимир Божик.

б) Гурток акордеоністів, навчає Алла Головка.

3) Гуртки самодіяльности .

а) Танцювальна група, склад 25 дітей. Керівник Ярослав Кужіль. Через свої часті і вдалі виступи ця група юних танцюристів перебуває на першому місці околиці .

б) Існують і розвивають свою активну працю ще такі гуртки: співочі, драматичний, декляматорський та інші.

Звичайно, що в обширі короткого репортажу годі представити повний образ пророблено за п'ять років праці і наслідків її досягнень. Але вже на основі представленого можна бачити, що Осередок в цілому перевів поважну працю на відтинках, виховному і громадському, що в своїй суті є спрямоване якщо не тепер, то в перспективі майбутнього на допомогу визволення України.

——oOo——

ПАЛКИЙ ПРИВІТ ДЕЛЕҐАТАМ ШОСТОГО З'ЇЗДУ СУМ-у В США

17 і 18 листопада ц. р. відбувається в Нью-Йорку 6-ий Головний З'їзд СУМ-у в США. Провідний актив, все членство Спілки Української Молоді в Европі і за океанами з великим зацікавленням очікує важливих рішень цього З'їзду. Тисячні лави СУМ-у і великі маси юнаків і юначок СУМ-у є ґарантією дальшого росту цієї організації.

Лише за 1954 і 1955 р. СУМ в Америці придбав сумівські будинки: в Бофало за 32 тисячі дол., в Клівленді — 45 тисяч дол., в Чікаґо за 75 тисяч дол. та сумівську оселю біля Нью-Йорку за 50 тисяч дол. СУМ в США має 5 духових оркестр, десятки гуртків — хорових, драматичних, танцювальних, спортових і т. п. СУМ в США найбільше допоміг матеріяльно для СУМ-у в Европі. Лише один осередок ім. Лесі Українки в Бофало переслав в 1955 році для Европи біля 1200 дол., а в 1956 р. понад 1500 долярів. Цей осередок узявся видати за власні кошти наукову працю проф. Г. Ващенка друком на 340 сторінках.

Всі ці великі успіхи треба завдячувати в першу чергу керівникам осередків СУМ-у і провідному активу всієї Спілки в США. Бажаємо успіху З'їздові.

Редакція «Аванґард»

VIII-ий КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СУМ-у В КАНАДІ

У суботу, 22 вересня 1956 р. відбувся в Торонті, в «Домі Просвіти» при 140 Бетирст Стр. — ВОСЬМИЙ КРАЙОВИЙ З'ЇЗД СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ в Канаді. У З'їзді взяли участь 30 делеґатів від 12 Осередків СУМ-у і 10 членів крайових керівних органів СУМ-у, — що розпоряджали разом 44 голосами, та понад 40 гостей, — представників Церкви, українських громадських організацій та преси.

До керівних органів СУМ-у на дальші два роки були обрані друзі (функції членів КК були розподілені на засіданні 24. 9.

Крайовий Комітет: Д-р Микола Кушпета — голова; Петро Башук (Вінніпеґ) — 1-ий заступник і представник на цілу західню Канаду; Ярослав Сербин (Монтреаль) — 2-ий заступник і представник на східню Канаду; Ярослав Вільк — секретар; Іван Гонтар — організаційний референт; інж. Павло Шевчук — референт внутрішньої діяльности; Марія Малащук — референт юнацтва СУМ-у, Євген Цибульський — референт суспільної опіки; Павло Харидчак — фінансово-господарський референт; Володимир Дідюк (Кінґстон) — референт зовнішніх зв'язків і видавничих справ; Богдан Гірник — референт преси й інформації; Іван Бонк — референт спорту і тіловиховання; Володимир Багнюк-Левицький (Едмонтон) — вільний член; Пилип Дмитрів (Ванкувер) — вільний член.

РІЧНИЙ ПОПИС БАЛЕТНОЇ ШКОЛИ ПРИ СУМ-і В МОНТРЕАЛІ

Чотири роки минуло, як при Осередку СУМ-у в Монтреалі зорганізовано балетну школу під мистецьким керівництвом д-ра Віктора Гладуна. Школа нараховує більш 70 дітей від 7 до 15 років. Мистецький керівник д-р Гладун своєю відданою і впертою працею довів до того, що сьогодні школа стоїть на високому мистецькому рівні і відома не тільки серед українського громадянства, але своїми виступами зуміла приєднати чужинців, чого доказом є часті запрошення та виступи для чужих, як, напр., з нагоди прийняття кардинала Леже, академії -нео-канадійців, та на спеціяльні виступи по телевізії. Діти, відвідуючи школу, полюбили свого вчителя, радо відвідують школу, вщеплюють любов до рідного танцю. Поступ школи великий, задовольняючий. Треба вірити, що школа піде дальше своїм кроком вперед та виконає своє цінне завдання для добра і слави нашої дітвори і народу. Виявом цілорічної праці був чудовий виступ, який відбувся на закінчення шкільного року. Підготовкою зайнявся Комітет, який зорганізовано при школі, а на чолі стоїть відома громадська діячка пані Н. Бродович, яка не жаліючи свого часу і труду вповні посвятилася для нашої школи. Їй і паням Антонів, Бейба треба з приємністю віддати пошану за таку велику працю, підготовку і виготовлення чудових убрань. Попис відбувся в одній з кращих заль в Монтреалю-Плато Голл. На вступі попису керівник школи д-р В. Гладун привітав присутніх та коротко подав програму й історію кожного танцю. На тлі гарно вдекорованої сцени, роботи відомого нашого мистця Б. Білошевського, відкривається

чудова сцена. Всі діти, хлопці і дівчата вбрані в народні строї, залляли мов лан цвітів в барвистих убраннях цілу сцену. Сльози радости в очах давали запоруку, що ми ще не пропали, коли маємо перед очима таку здорову, повну енергії красу — нашу українську дітвору. Майбутнє запевнене.

В програмі була клясична лекція, яку виконали І і ІІ група учнів, характерна лекція, виконала ІІІ група, будова українського танцю, танець «Верховина» — виконали Антонів Ірця Боднар, Болюбаш, Гребеник, Дубас. Дальше слідували: танець «Лявоніка», Брамс ч. 5 — танець виконала чудово маленька (справжня артистка) О. Бродович, «Метелиця», «Комічна Полька», Український танець — сольо — Перун, та на кінець першої частини чудовий танець з шаблями. На другій частині складалися танці: Катерина, який виконали учениці й учениики: У. Меренюк, О. Король, О. Шокало, Хом'як. Дуже гарний танець «Трійка» виконали — Ю. Роніш, Р. Роніш і Душара. «Паяц і лялька» — виконали — Г. і О. Бродович, «Смерть лебедя» — справжня артистка (гарна і поважна учениця) В. Альбоща, Український дует — Немирівські, «Чардаш» — А. Штурин і Жук, та циганський танець — В. Альбоща. Виконання були чудові та були слушно винагороджувані рясними оплесками. Треба тут згадати, що на залі був присутній менажер французької телевізійної програми, який з захопленням бив у долоні та майже кричав з подиву краси наших танців.

Кінцеву частину програми виповнив уривок з «Марусі Богуславки» — невільники, де Марусю грала панна Христя Попадинець, а султана І. Брикович. Перед султаном діти виконали арабський, одалиски, татарський козацькі та українські танці.

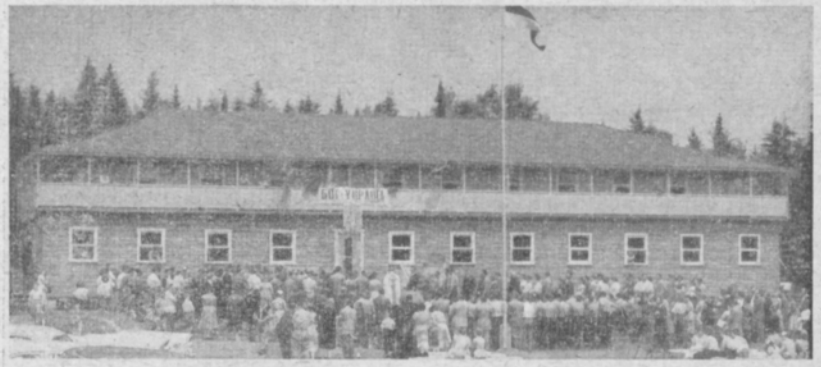
Цілий попис закінчено подякою, яку склав голова КО СУМ-у керівникові В. Гладунові за його труд, панам Бродович, Антонів, Бейба та всім іншим панам, які допомагали школі, а діти вру-

Табір Юнацтва СУМ-у «Зелений Клин» в оселі «Веселка» в Актон біля Торонта, Канада влітку 1956р. На світлинах: юначки на збірці: голова Виховної Ради СУМ-у ред. Богдан Стебельський разом з др. М. Кушпетою і референтом Юнацтва СУМ-у вручають відзнаки членам ЮСУМ-у після іспитів

чили гарні квіти. При фортепіяні була відома наша співпрацівничка панна З. Солодуха. Адміністрація цілого попису лежала в руках культурно-освітнього референта д-ра Л. Сливинського.

З. Горечий

Посвячення Оселі «Верховина» Спілки Української Молоді в Монтреалі (Канада) влітку 1956 р.

ВІДПОЧИНКОВО-ВИШКІЛЬНИЙ ТАБОР ІМ. ПОЛК. Є. КОНОВАЛЬЦЯ НА ОСЕЛІ «ВЕСЕЛКА», АКТОН, В КАНАДІ

Щойно два дні минули, як затихли співучі голоси наших найменших юнаків і юначок, юних сумівців, а наша оселя відозвалась знова співом приїжджаючих дорослих сумівців і сумівок на свій триденний відпочинковий табір. Тільки що пролунали останні слова пісні:

«Прощай Веселко ти моя,
до тебе ми повернемо знова».

як знову залунали слова:

«Хлопці підемо, боротися будемо
за Україну, за Її права.»

Це вже лунала маршова пісня дорослих сумівців і сумівок, приїжджаючих відбути свій відпочинково-вишкільний табір в серпні ц. р.

Бачимо тут у переважаючій кількості сумівців і сумівок з Торонта, а також з Осередків Ст. Катеринс, Ошава, Віндзор. Всі знайомляться, вітають один одного по сумівському таборовому — Гартуйсь!

Інтендант табору д. І. Прокоп з нашим активним сумівцем другом П. Сендиєм в завзятій праці зреалізовують харчеву програму. П. Сендей вповні вив'язується зі свого завдання, як член КО і також, як кухар, відповідальний, за табір ЮСУМ-у і дорослих сумівців.

Цілий день проходить в дружній атмосфері. Тимчасова програма дня до відкриття табору, яке має відбутись в 8-ій год. вечора, виконується з повним успіхом.

Коло години 10-ої перед обідом приїжджає проф. Бойчук з Ст. Катеринс, як прелегент до викладів: «Ціль і засоби виховання». В міжчасі приїжджає ред. Б. Стебельський, голова Виховної Ради при КК СУМ-у на Канаду і член ЦК СУМ-у. До самого вечора з'їжджаються ще друзі сумівці з Торонта. Приходить година 8-ма вечора. На площі табору, біля машту, де буде піднесений прапор, виструнчились ряди сумівців і сумівок, зібраних на відкриття табору. Лунає команда: Струнко! На прапор глянь! — і у вечірній тиші підноситься прапор на верхок щогли.

Голова Осередку СУМ-у з Торонта в імені Комітету Осередку відкриває перший Відпочинково-Вишкільний табір сумівців і сумівок, який триватиме від дня 4-го до 6-го серпня 1956 року. Табір приймає назву ім. Є. Коновальця.

На Команду табору запрошено: сотн. С. Гуляк — комендант, хор. В. Бибик — заст. коменданта, І. Дудись — обозний, подр. В. Василишин — писар, І. Прокоп — інтендант.

До Булави табору запрошено: Капеляна СУМ о. Я. Бенеша, проф. Бойчука і ред. В. Стебельського.

І. Дудись вітає усіх учасників табору, бажає якнайуспішнішого його проведення та передає табір комендантові сот. С. Гулякові. В кількох словах комендант табору зреферовує ціль і завдання табору, та заповідає нічну тишу. Всі учасники розходяться до своїх приміщень. Сурма заповідає нічну тишу. Всюди стає тихо, тільки нічна варта виконує службу охорони табору.

Приходить неділя 5-го серпня.

Приходить відчитання денного наказу і порядку дня, який при малій зміні стосувався всіх трьох днів від 7,30 ранку до 10-ої вечора. Стійку на головній брамі оселі «Веселка» від год. 10-ої рано до 2-ої пообіді перебирає ланка друга М. Макара. Нічну стійку на таборі — ланка друга Б. Брезденя. Серйозна постава всіх учасників табору уможливила перевести його як з найкращим успіхом. Проф. Бойчук і ред. Б. Стебельський своїми викладами піднесли дух і тверду стійкість для виховання самого себе і наших молодих кадрів ЮСУМ-у. До здисциплінованости і карности таборового життя та відповідальности доклали всіх зусиль сотн. С. Гуляк і хор. В. Бибик. Хоч погода не була сприятлива до зреалізування запляновапої програми, все ж таки Команда табору з задоволенням проводила програму днів, яку в ста відсотках виконував табір.

Приходить останній день табору і його офіційне закриття. При виструнчених лавах сумівців і сумівок, над головами яких повіває під просторами блакитного неба прапор, звучать слова:

Від імени КО СУМ ім. ген. Т. Чупринки в Торонті, закриваю перший триденний Відпочинково-Вишкільний табір ім. полк. Є. Коновальця на оселі «Веселка», Актон, Онтаріо.

Ми роз'їхались але ми є разом в одній великій сім'ї Спілки Української Молоді. Ми стрінемось знову на другий рік у таборі, знову будемо ділитись своїми думками і вивчати це, в що ми віримо і для чого ми працюємо. Віримо, що з нами будуть також присутні друзі з Гамілтону, яких бракувало цього року. Вже в скорому часі всі ми разом знову заспіваємо:

Хлопці підемо, боротися будемо
За Україну, за Її права!

І. Д.

АВСТРАЛІЯ

ЗАКІНЧЕННЯ КУРСІВ УКРАЇНОЗНАВСТВА

Ще в березні цього року, за ініціятивою управи осередку СУМ-у та за підтримкою Української Шкільної Ради в Мельборні, були започатковані вечірні курси українознавства для молоді.

Курси закінчилися 10 вересня ц. р. спільним вечором за шклянкою чаю, на який прибули: проф. О. Олійник — головний організатор і викладач історії України, проф. Д. Нитченко — викладач української мови й літератури та п. О. Нагірний — голова УГ Вікторії, що своєю ласкавою присутністю звеличив пращальний вечір, а також прибули слухачі курсів.

За чаєм проф. Олійник сказав про перебіг курсу та про труднощі й перешкоди, що не дозволили до повного розгорнення праці, а саме: обмежений час, далекий доїзд, праця на змінах, а найважливішою перешкодою з боку курсантів було те, що деякі почали, а не скінчили курсів, чим послабили корисність початої праці. Проф. Олійник сказав, що дехто, мабуть, вважає для себе «соромом учитися».

Від курсантів зложили подяку панам професорам пп. В. Пундяк і О. Замогильний, подякувавши за високо-жертвенну і терпеливу працю, виконану ними, без сумніву, тільки з любови до української молоді й з почуття патріотизму, а також піднесли гарні подарунки.

Вечір закінчив п. О. Нагірний висловленням надії, що курси поновляться наступної зими ще з більшим успіхом.

——oOo——

ЗБІРКА НА ПРЕСОВИЙ ФОНД «АВАНҐАРДУ»
Канада

4. 8. 1956. відбулося вінчання п. Івана Горудка з Калґар з панною Ольгою Качмар з Нового Києва, Алберта. Молоду пару звінчали Всеч. оо. Ганушевський і Тарнавський у греко-католицькій церкві в Новому Києві. По приїзді молодої пари до Калґар, друзі з місцевого відділу ЛВУ та Осередку СУМ влаштували їм 11. 8. 56. несподіванку-вечірку, на якій були присутні батьки молодої та її близька родина. Під час забави присутні гості, на заклик д. М. Фаріона зложили на українську пресу 39.50 дол., з чого призначено по 10 дол. на: «Гомін України», «Шлях Перемоги» і «Аванґард» та 9.50 дол. на «Українські Вісті» в Едмонтоні.

Всім жертводавцям щира подяка, а молодій парі на їх новій дорозі життя — щастя, здоров'я і Многих Літ! **Б. Д.**

З нагоди вінчання п-ва Верещаків в Торонті з ініціятиви Наді Юнко — 4 дол. П. Микуляк з Торонта — 1 дол.

І Гриців — 1 дол.

Д, Хоман з Вінніпеґу — 2 дол.

М. Соколюк з Джерлатону — 2 дол.

Осередок в Торонті, збірщик: Петро Сендей. 2 дол.: І. Сеник: по 1 дол.: П. Сендей, О. Желтвай, Ст. Спас, В. Патер, М. П., К. Крійчук, Б. Коцур, І. Пацкан, М. Яремій.

ВІНЧАННЯ МОЛОДОЇ ПАРИ СУМІВЦІВ В ТОРОНТІ

У Торонті відбулось вінчання одної з активних членів ланки сумівок при Осередку СУМ-у ім. ген. Т. Чупринки в Торонті по руги Миросі з другом І. Кекішом, сумівцем із Чікаґо.

У дружній сумівській атмосфері проведено це радісне свято, весілля нашої молодої сумівської пари.

За ініціятивою друзів сумівців переведено збірку на сумівський журнал «Авангард», яка дала суму 71.90 долярів. З цього призначено 60.90 дол. на «Авангард» і 11 дол. на «Гомін України».

Всім жертводавцям, які відгукнулися матеріяльно на заклик друга В. Крушельницького, наше щире сумівське спасибі, а Вам, дорога сумівська молода пaро, щастя, здоров'я і Многих Літ та дальшої постійної активної праці для добра Спілки Української Мэлоді та всього українського народу, як цілости.

На Вашій новій дорозі ЩАСТИ ВАМ БОЖЕ!

Друзі і подруги сумівці
з Торонта

Петро Сендей — найкращий кольпортер журналу «Авангард» за 1956 р. в Торонті (Канада).

Австралія

Три осередки СУМ-У в Австралії — 11,5 фунтів.

Америка

Амстердам, збірщик: Александер Скібіцький, 2 дол.: Яр. Дулиш; 1,25 дол.: А. Скібіцький; по 1 дол.: В. Яримишин, В. Ільницький, Дм. Пукало, В. Вересюк, Ант. Долотаренко, К. Семчук, О. Пащук; по 0,50 дол.: П. Буцьор, І. Зеляско, П. Зенич, Ол. Жиглевич.

Кантон, Огайо, збірщик: Микола Хлиста. По 2 дол.: В. Головатий, В. Садук, П. Бабич, І. Олійник, Дм. Поліщук, П. Ґудзовсь-

кий, Ст. Ґудз, Ост. Паньчишин; по 1 дол.: М. Хлиста, М. Мельник, Ст. Жабінський.

Осередок СУМА ім. Б. Хмельницького, Клівленд. 2 дол.: П. Венґрин; по 1 дол.: М. Рибій, П. Опацький, В. Мацєх, П. Гупаловський, М. Соляр, В. Кметь, Р. Почтар, В. Мельник, Л. Коник, Дм. Палайда. І. Вільшанецький, Гр. Головка, П. Рогальський, Ст. Рапій, П. Гамівка, А. Кокодиняк, В. Мудрик, П. Байко, Гр. Терлецький, Я. Ґарлатович; 0,50 дол.: М. Дзюба.

Нью-Йорк, збірщик: Ярослав Коструба. По 2 дол.: М. Фурда, Я. Коструба, О. Пайончківський, Т. Спортон, П. Попович; по 1 д.: М. Яблонський, М. Дячишин, М. Лотоцький, П. Шкафаровський, М. Солиха, І. Сусь.

Осередок СУМА в Рочестер, збірщик: М. Масловський. 2 дол.: Ф. Миґа; по 1 дол.: В. Хмелєр, В. Когут, О. Сабатович, Дм. Бездух, М. Ґулін, М. Жук, М. Дутка. Дм. Рудий, Т. Коваль, І. Тороус, В. Гладун, М. Масловський; 0,50 дол.: П. Бездух.

Осередок СУМА в Вилимантік. По 1 дол.: Іван Здирко, Осип Рудко, Володимир Тимків, Іван Олійник, Софія Постліо, Гнат Мартинюк; по 0,50 дол.: В. Олійник, М. Краковецький, Осип Войціх, Ілько Попорис, Богдан Стельмах, Тео Сидоренко, Грицько Скляр, Марія Русин, Еміль Дущанський, Михайло Хомій, Михайло Антоник, Богдан Матвіїв, Іван Децик, Стефан Ковалів, Микола Андру, Петро Майнич, Мирон Дмитраш; по 0,25 дол.: Іван Науменко, Іван Явірский, Володимир Нанацький, Іван Осовський.

Ос. СУМА в Рочестері — 13 дол.
Ос. СУМА в Честері — 5 дол.
І Макар — 1 дол. Бруклін.

Англія

Збіркова листа ч. 370, збірщик Василь Демків. Жертвували: по 10 ш.: Д. Тимчишин; по 3 ш.: С. Чорний, В. Демків; по 2/6 ш.: І. Матківський, В. Ґелемей, Л. Мищишин, М. Ґриб, П. Прус, Д. Спетрук, М. Пайкош; по 2 ш.: М. Мацьок, Л. Музика, Л. Ткачів, О. Івашків, Д. Ґрицай, І. Войтків, Т. Плетенчук, Т. Маґаляс, О. Зозуля, М. Гаєвський, П. Гоголь; 1 ш.: С. Дудар.

Г. Павлюк — 6 ш.; П. Герман — 5 ш.; О. Зинич — 4 ш.; М. Берегуля — 3 ш.; по 2 ш.: В. Шеремета, І. Галик, С. Дуркалець; по 1 ш.: В. Червак, М. Пагур; Д. Міцко — 6 пен.

ПОЖЕРТВИ
На юнацько-сумівський літній табір у Німеччині

США

Листа ч. 11, зб. Іван Шимків. По 1 д.: І. Шимків, В. Шимків.

Листа ч. 19, зб. М. Медюх. По 2 д.: М. Медюх, Р. Пазуняк, В. Радишевський; по 1 д.: Є. Кулик, Ю. Боржник, В. Боржник, О. Харичко, В. Дідоха, В. Медюх.

Листа ч. 21, зб. А. Пеленичка. По 2 д.: А. Пеленичка, І. Тимків, І. Вінтоняк; по 1 д.: В. Керичинський, К . . ., І. Юнко, В. Лусанко.

Листа ч. 22. 3 д.: Я. Петеш; по 1 д.: С. Петеш, Є. Колодій; по 0.50 д.: І. Хухра, І. Лакота, П. Ямняк, В. Похульський, Я. Парахоняк.

Листа ч. 38. 3 д.: О. Клос.

Листа ч. 46. 1 д.: мґр. Р. Кухар.

Листа ч. 61. 5 нім. марок (через ред. Ч.): П. Турчин.

Листа ч. 62, зб. М. Вовчик. 2 д.: Д. Мандибур; по 1 д.: М. Вовчик, К. Сольчаник, Р. Король, О. Покотило, В. Николяк, П. Кіця, Г. Папіщ, Я. Бущак, Р. Віндик, Д. Татарин, Д. Хабін, П. Федорців, Ю. Ґреськів, О. Таращук, А. Загородний, І. Машталір, Т. Лучків, В. Головка, І. Таратула, Б. Цюропайлович, Д. Гусак, І. Артим, І. Вакіряк, Г. Підгайний, Д. Кміть, М. Муха, П. Кміть, М. Яворський, Г. Вавелко, М. Бобій, Д. Дудинський, В. Семенець, В. Лісович, М. Руденський, Б. Гуцал, Д. Єркевич, С. Ковальчук, С. Навваланий; по 0.50 д.: М. Стець, М. Палій, В. Моцьо, Т. Кордуба, Гаврилюк.

Листа ч. 71, зб. І. Шмата. По 2 д.: І. Шмата, С. Бризіцька, Лаврович; по 1 д.: В. Гачкевич, І. Телюк, Л. Данилович, Б. Снігурович, Доб..., І. Пацалуйко, М. Яблонський, І. Чехній, А. Маланчук, Михайло ..., М. Духновський, Максим ..., В. Береза, М. Кухній, П. Самсонюк, М. Салата, Прокопович, М. Латик, Є. Козюпа, В. Березовський, І. Датюк, С. По..., М. Ґурський, М. Гусак, нечіткий, Т. Мацьків, нечіткий, Б. Антонишин, Ґродинський, В. Маслянка, О. Микетей, Шумило, В. В..., Є. Радьо, Хома.

Листа ч. 74. 2 д.: Т. Василик.

Листа ч. 75, зб. О. Зрада. По 2 д.: О. Зрада, А. М. Гайдук, М. Білецький, М. Салацький, М. Яруняк; по 1 д.: О. Ярема, В. Савчак, М. Вишневський.

Листа ч. 85, зб. Ілля Тимчишак. По 2 до.: І. Тимчишак, Й. Баглай, Т. Уруський, І. Макар, М. Конколовський, М. Танін, П. Рідун, В. Стефанишин; по 0.50 д.: М. Федишин, М. Бурда, М. Тимчишак, М. Курик, М. Ясінський, Н. Тимчишак.

Листа ч. 86. 2 д.: В. Бачинський.

Листа ч. 87. 2 д.: В. Бабський.

Листа ч. 101. 3 д.: П. Венґрин.

Листа ч. 105, зб. Купранець. По 2 д.: Купранець, Я. Винниченко, С. Стадник; 1 д.: Т. Яцків.

Листа ч. 107, зб. С. Леськів. По 1 д.: С. Леськів, М. Калинич, В. Харів, Г. Дробний, Я. Горечко, І. Подоляк; 0.50 д.: В.

Листа ч. 112. 5 д.: Д. Гайдук.

Листа, зб. М. Дяків. 5.50 д.: Михайло Дяків; 5 д.: д-р Б. Старух: по 2 д.: о. І. Лебедович, В. Риндич, О. Борецький; по 1 д.: інж. Т. Тещук, М. Рудий, Б. Казанівський, А. Міджак, мґр. А. Шутка, мґр. М. Утриско, О. Кусень, С. Баранич, С. Гавриш, П. Кучерявий, П. Котельницький, д-р П. Мірчук, проф. Б. Романенчук.

Листа ч. 93, зб. П. Деркач. По 5 д.: П. Деркач, Я. Павлишин; 3 д.: П..., 2 д.: Богдан Пав...; по 1 д.: І. Кара..., С. Щербак, Ґоляш.

Листа ч. 39. По 2 д.: М. Воробець, М. Когут; 1 д.: Т. Когут.

Без лист прислали: Г. Королишин — 12 д.; М. Осташ — 8 д.; С. Марчишин — 7.38 д.; А. Стасюк — 6 д.; В. Мущак — 2 д.

(Продовження в наступному числі)

ДОРОГІ ЧЛЕНИ СУМ-У, ЧИТАЧІ ЖУРНАЛУ «АВАНҐАРД»!

Обкладинка першого числа журналу «Аванґард», який вийшов у світ в грудні 1946 року.

Цим числом Вашого журналу сумівська родина на чужині відзначає появу «Аванґарду» не лише за пройдений 1956 рік, а одночасно і підсумовує 10-річний творчий етап журналу, який вперше появився в грудні 1946 року.

Журнал «Аванґард» протягом 10-тьох років від першого числа разом з Вами, Дорогі Друзі, маршував у славному сумівському поході по всіх країнах Европи і за океаном і був Вашим вірним другом, дорадником і першим помічником завжди й всюди в реалізації для добра Спілки. Журнал своїми матеріялами, статтями, дописами, світлинами віддзеркалював великий світовий рух української молоді.

Можна сміливо ствердити, що «Аванґард» найбільше допоміг в розбудові сумівських лав у перший організаційний період, коли почав виходити друком з ілюстраціями в Авґсбурзі. Протягом 10-тьох років журнал «Аванґард» стояв на сторожі творчої, освітньо-виховної й політичної праці та соборности. Журнал «Аванґард» боронив СУМ від шкідливих впливів чужого оточення, від впливів зматеріялізованих середовищ та унапрямлював читачів іти слідами ідей — Бог і Україна.

Протягом цього часу «Аванґард» не раз перебував у критичному стані через брак відповідальности деяких «керівників» СУМ-у, які не допомагали в розбудові друкованого сумівського слова.

Але дякуючи передовому активу СУМ-У, що з великою любов'ю і жертвенністю допомагали в критичні часи своєму журналові, «Аванґард» переміг головні труднощі і тепер є запорука плянового виходу.

На цьому місці дякуємо всім сумівцям, читачам, які в 1956 році жертвували на пресфонд.

Організація, яка не буде мати свого власного пресового органу, пізніше чи раніше неминуче мусить запепасти. Тому обов'язком кожного члена СУМ-у в першу чергу при кожній нагоді допомагати своєму сумівському друкованому органові, а допомігши своїй організації і журналові, можна допомагати й іншим.

Відтепер журнал «Аванґард« висилається виключно передплатникам та частину для кольпортажу осередкам. Щоб остаточно за-

кріпити пляновий вихід журналу в 1957 році, ми цим шляхом звертаємось до всіх сумівців з закликом виконати такі намічені завдання:

1. З нагоди 10-их роковин виходу у світ першого числа «Авангарду» — в грудні 1956 року і в січні 1957 року всі члени СУМ-у в обов'язковому порядку внесуть передплату на цілий 1957 рік.

2. Щоб журнал виходив частіше і якісніше змістом і формою, всі осередки в Європі і за океаном проведуть коляду і частину перешлють на пресовий фонд «Авангарду».

Якщо той чи інший осередок СУМ-у буде колядувати на несумівські цілі і для власного журналу не перешле з коляди датки, ми будемо вважати, що керівник такого осередку свідомо використовує довір'я сумівців не для добра СУМ-у.

Допомога в розбудові лав СУМ-у і друкованого сумівського слова є першочерговим і святим обов'язком кожного члена своєї організації. Хто допомагає у вихованні молоді, той найбільше прислужується в справі визволення України. Допомога молоді це активна участь у визвольному революційному фронті. Це найбільший вклад у справу виборення волі Україні.

Редакція «Авангарду»

ЧИТАЙТЕ І ПОШИРЮЙТЕ «АВАНҐАРД»
СТАВАЙТЕ ПОСТІЙНИМИ ПЕРЕДПЛАТНИКАМИ
ВАШОГО ЖУРНАЛУ!

Кожний сумівець і сумівка, кожний український юнак, кожний керівник молоді повинен стати постійним передплатником журналу **«Авангард».** В журналі поміщується статті з ділянок: **проблеми молоді** (в тому й проблеми виховання дітвори та юнацтва), **наука і знання, література** (українська і всесвітня), **суспільно-політична думка, відомості про історичне минуле України, про визвольну боротьбу українського народу, описи нашої батьківщини, з науки, техніки, спорт, з діяльности української молоді** та ін.

Передплату висилати через банк або поштовим переказом на адресу: *Süddeutsche Bank A. g. Filiale München, (S.U.M.), Konto Nr. 52 523.*

Журнал появляється щоквартально

ПРОЙДУТЬ ЛІТА... СУЧАСНЕ НАМ ПЕРЕТВОРИТЬСЯ В ІСТОРІЮ... ЗБУДЕТЬСЯ СКИТАЛЬЩИНА І ДЛЯ КОЖНОГО З НАС НАСТАНУТЬ КРАЩІ ЧАСИ...

І ТОДІ ПРИЄМНО БУДЕ ВЗЯТИ В РУКИ ФОТО-АЛЬБОМ

«СУМ НА ЧУЖИНІ»

І ЛИСТОК ЗА ЛИСТКОМ ЙТИ В МИНУЛЕ, В ДНІ ЮНОСТИ, ДНІ МОЛОДЕЧИХ ПОРИВІВ І ПРИГАДУВАТИ ПОДІЇ З ЖИТТЯ, МІСЦЕВОСТИ І ЛЮДЕЙ, З ЯКИМИ ВАМ ДОВОДИЛОСЬ ЗУСТРІЧАТИСЯ. Ось це було там... Ось тут я... А тут мій знайомий...

Коротка історія СУМ-у, картини з поневоленої Батьківщини, з УПА, дивізії «Галичина», картини з життя і діяльности всіх організованих клітин СУМ-у на чужині — все це представлено в альбомі понад 800 картин на 236 сторінках гарного крейдового паперу формату 11½ ×9½ цаля, в твердій картоновій оправі, на якій золотом витиснено **«СУМ на чужині»**.

Ціна одного прим. Альбому — £ 2:5:0

ЩЕ СЬОГОДНІ ЗАМОВТЕ СОБІ ЦЕЙ АЛЬБОМ, НА ДОГІДНИХ УМОВАХ ОДНОРІЧНОЇ СПЛАТИ В:

Ukrainian Youth Association,
49, Linden Gardens, Notting Hill Gate,
London, W. 2.
England

ЦІНА: 0,75 ДОЛЯРА